

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta
Katedra práva životního prostředí

Název diplomové práce:

Vinohradnictví a vinařství z pohledu práva
(Viticulture and wine making from the legal point of view)

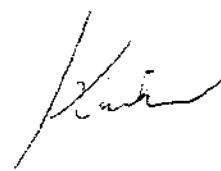
Vypracoval: Miroslav KRISTEN

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. Milan DAMOHORSKÝ, DrSc.

P r o h l á š e n í

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma
„Vinohradnictví a vinařství z pohledu práva“
jsem vypracoval samostatně.
Použitou literaturu a podkladové materiály
uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Praze dne 20. dubna 2008

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Kučer', written in a cursive style.

P o d ě k o v á n í

Na tomto místě bych rád poděkoval Prof. JUDr. Milanu Damohorskému, DrSc.
za odborné rady a metodické vedení při zpracování mé diplomové práce.
Zároveň bych chtěl poděkovat také Ing. Simoně Hrabětové z Ministerstva
zemědělství ČR za poskytnutí některých informací týkajících se tématu této
diplomové práce.

Obsah

OBSAH.....	1
SEZNAM ZKRATEK.....	4
ÚVOD.....	5
1. POSTAVENÍ VINOHRADNICTVÍ A VINAŘSTVÍ V RÁMCI ZEMĚDĚLSKÉHO PRÁVA A PRÁVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	7
2. STRUČNÁ HISTORIE VINOHRADNICTVÍ A VINAŘSTVÍ V ČR.....	10
3. VÝVOJ VINOHRADNICKÉHO A VINAŘSKÉHO PRÁVA V ČR.....	13
3.1 POČÁTKY ÚPRAVY PRÁVNÍCH VZTAHU.....	13
3.2 VÝVOJ VINAŘSKÉHO PRÁVA OD 14. DO 17. STOLETÍ.....	13
3.3 VINAŘSKÉ PRÁVO OD TRICETILETÉ VÁLKY DO KONCE 19. STOLETÍ.....	17
3.4 VINAŘSKÝ ZÁKON Z ROKU 1907.....	18
3.5 VÝVOJ PO ROCE 1907.....	19
3.6 VINAŘSKÝ ZÁKON Z ROKU 1995 A JEHO NOVELY.....	20
4. PRÁVNÍ ÚPRAVA VINAŘSTVÍ A VINOHRADNICTVÍ PŘEDPISY EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ.....	23
4.1 PŘEDMĚT ÚPRAVY A ZÁKLADNÍ PRINCIPY.....	24
4.2 VYMEZENÍ HLAVNÍCH POJMŮ.....	25
4.2.1 <i>Vinařské zóny.....</i>	25
4.2.2 <i>Obsah alkoholu.....</i>	26
4.2.3 <i>Definice vybraných produktů.....</i>	26
4.3 PRODUKČNÍ POTENCIÁL.....	29
4.3.1 <i>Prémie za konečné vzdání se vinohradnictví.....</i>	30
4.3.2 <i>Restrukturalizace a přeměna vinic.....</i>	30
4.3.3 <i>Prohlášení a zařídování odrůd.....</i>	30
4.4 MECHANISMY TRHU.....	31
4.4.1 <i>Podpora soukromého skladování.....</i>	31
4.4.2 <i>Destilace.....</i>	32
4.4.3 <i>Podpory pro specifické využití.....</i>	33
4.5 SESKUPENÍ PRODUCENTŮ A ODVĚTVOVÉ ORGANIZACE.....	33
4.6 ENOLOGICKÉ POSTUPY A OŠETŘOVÁNÍ.....	34
4.7 POPIS, OZNAČOVÁNÍ, OBCHODNÍ ÚPRAVA A OCHRANA PRODUKTŮ.....	35
4.8 JAKOSTNÍ VÍNO STANOVENÝCH PĚSTITELSKÝCH OBLASTÍ.....	36
4.9 OBCHOD SE TŘETÍMI ZEMĚMI.....	38
4.10 OBECNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ.....	39

5. SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA VINOHRADNICTVÍ A VINAŘSTVÍ V ČR.....	41
5.1 OBEČNÁ USTANOVENÍ.....	42
5.1.1 Vymezení předmětu úpravy.....	42
5.1.2 Vymezení základních pojmů.....	44
5.2 VINOHRADNICTVÍ.....	46
5.3 VINAŘSTVÍ.....	48
5.3.1 Enologické postupy a ošetřování produktu.....	49
5.4 KLASIFIKACE VÍN.....	50
5.4.1 Stolní víno.....	51
5.4.2 Zemské víno.....	52
5.4.3 Jakostní víno.....	52
5.4.4 Jakostní víno s přívlastkem.....	53
5.4.5 Šumivé víno.....	54
5.4.6 Perlivé víno.....	55
5.4.7 Likérové víno.....	55
5.4.8 Víno originální certifikace.....	56
5.4.9 Odalkoholizované víno a nízkalkoholické víno.....	57
5.4.10 Ovocné víno.....	57
5.5 OZNAČOVÁNÍ VÍN.....	58
5.5.1 Označování stolních vín.....	60
5.5.2 Označování zemského vína.....	60
5.5.3 Označování jakostních vín.....	61
5.5.4 Označování jakostních vín s přívlastkem.....	61
5.5.5 Označování šumivých vín.....	62
5.6 ZATŘIDĚNÍ VÍN.....	62
5.7 REGISTR VINIC, HLÁŠENÍ A VINAŘSKÁ EVIDENCE.....	64
5.8 VINAŘSKÝ FOND.....	67
5.8.2 Příjmy fondu.....	69
5.9 DOZOR A KONTROLA.....	70
5.10 PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST A SANKCE.....	71
5.10.1 Odpovědnost trestněprávní.....	71
5.10.2 Odpovědnost správněprávní.....	72
5.10.3 Odpovědnost občanskoprávní.....	73
5.11 PODPORY.....	74
5.12 SOUVISEJÍCÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY.....	74
5.12.1 Ochrana zemědělského půdního fondu.....	75
5.12.2 Uvádění osiv a sadby révy do oběhu a registrace odrůd.....	75
5.12.3 Rostlinolékařská péče.....	77
6. PRÁVNÍ ÚPRAVA VINOHRADNICTVÍ A VINAŘSTVÍ V RAKOUSKU	79
6.1 PŘEDMĚT ÚPRAVY RAKOUSKÉHO VINAŘSKÉHO ZÁKONA.....	80
6.2 ZÁKLADNÍ POJMY ZÁKONA.....	80
6.3 REGISTR VINIC A PODNIKOVÝ KATASTR.....	81
6.4 ENOLOGICKÉ POSTUPY A OŠETŘOVÁNÍ PRODUKTŮ.....	82
6.5 HROZNOVÝ MOŠT A BURČÁK.....	85
6.6 KLASIFIKACE VÍN.....	85
6.7 OZNAČOVÁNÍ A OBCHODNÍ ÚPRAVA.....	88
6.7.1 Ustanovení na ochranu před klamavými údaji.....	88
6.7.2 Zeměpisné údaje na etiketách rakouského vína.....	89
6.7.3 Zvláštní předpisy o označování.....	90
6.8 POVINNOSTI PĚSTITELŮ A VÝROBCŮ.....	92
6.9 STÁTNÍ ZKOUŠKA A STÁTNÍ ZKUŠEBNÍ ČÍSLO.....	93

6.10	KONTROLA A DOZOR.....	94
6.10.1	Spolková inspekce sklepnictví.....	94
6.10.2	Inspekční prohlídka.....	96
6.10.3	Odběr vzorků.....	97
6.10.4	Zabavení produktů.....	97
6.10.5	Zkoumání vzorků.....	98
6.11	SANKCE.....	99
6.11.1	Trestněprávní odpovědnost.....	99
6.11.2	Správněprávní odpovědnost.....	100
6.12	PODPORY.....	102
7.	SROVNÁNÍ A HODNOCENÍ RAKOUSKÉ A ČESKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY VINOHRADNICTVÍ A VINAŘSTVÍ.....	104
7.1	VÝCHODISKA OBOU PRÁVNÍCH ÚPRAV.....	105
7.2	NĚKTERÉ ODLIŠNOSTI ČESKÉ A RAKOUSKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY ODVĚTVÍ VÍNA.....	106
7.3	PROBLEMATIKA ZNAČENÍ PRODUKTŮ PODLE MÍSTA PUVODU.....	111
8.	REFORMA SPOLEČNÉ ORGANIZACE TRHU S VÍNEM.....	116
8.1	NÁVRH REFORMY KOMISE.....	116
8.2	POLITICKÁ DOHODA O REFORMĚ ODVĚTVÍ VÍNA NA ÚROVNI RADY MINISTRŮ.....	119
9.	ZÁVĚR (SHRNUTÍ A ÚVAHY DE LEGE FERRENDÁ).....	122
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	128
	PŘÍLOHY.....	130

Seznam použitých zkratk

°NM.....	stupeň normalizovaného moštoměru
°KMW.....	stupeň Klosterneuburského moštoměru
AREV.....	Sdružení evropských vinařských regionů (<i>L'assemblée des Régions Européennes Viticoles</i>)
COPA COGECA.....	Výbor pro zájmové zemědělské organizace v EU Všeobecný svaz zemědělských subjektů (<i>Comité des organisations professionnelles agricoles Comité général de la coopération agricole de l'Union européenne</i>)
ČZPI (Inspekce).....	Česká zemědělská a potravinářská inspekce
ES.....	Evropská společenství
EU.....	Evropská unie
MZe (ministerstvo).....	Ministerstvo zemědělství České republiky
ministr.....	Ministr zemědělství ČR
Nařízení.....	Nařízení Rady (ES) č. 1493/1999 ze dne 17.května 1999 o společné organizaci trhu s vínem
prováděcí vyhláška.....	vyhláška č.323/2004 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č.321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství, ve znění pozdějších předpisů
Spolkové ministerstvo.....	Spolkové ministerstvo zemědělství a lesnictví, životního prostředí a vodního hospodářství Rakouska
Spolkový ministr.....	Spolkový ministr pro zemědělství a lesnictví, životní prostředí a vodní hospodářství Rakouska
Spolková inspekce.....	Spolková inspekce sklepnictví
spolkový zákon.....	spolkový zákon č. 141/1999 spolkového věstníku, o uvádění vína a ovocného vína do oběhu
s.o.	stanovená pěstitelská oblast
ÚKZÚZ (Ústav).....	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
zákon.....	zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících zákonů

Úvod

Kořeny pěstování révy vinné a vinařství sahají až do dávné minulosti, do období existence prvních vyspělých civilizací. Můžeme být právem hrdí na to, že i na území Čech a Moravy má pěstování a výroba vína hlubokou tradici. V současné době patří vinohradnictví a vinařství k základním charakteristikám některých regionů České republiky, přitom nejsou tato odvětví rozšířena celoplošně.

Vinařství je obor lidské činnosti, který je silně svázán s určitým územím. Tuto skutečnost si panovníci některých evropských státních útvarů brzy uvědomili a již od období středověku iniciovali vydávání různých nařízení upravujících oblast vinařství na území těchto státních celků. Základním současným tuzemským právním předpisem v tomto oboru je zákon č.321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství, který navazuje na evropskou legislativu a dále vyhlášky, které provádějí jednotlivá ustanovení tohoto zákona. Vinařství je však spojeno s veškerým životem společnosti ve státě, a tak se musí řídit i dalšími národními právními předpisy.

České a moravské vinařství a vinohradnictví prošlo v transformačním období devadesátých let určitou krizí, kdy moravská a česká vína čekalo znovuobjevení vlastní identity a kdy vinaři museli investovat nejen svoji práci, ale také nemalé finanční prostředky do technologických postupů a know-how, aby překonali rozdíly, které vznikly během předchozích čtyřiceti let a způsobily určitou zaostalost ve vztahu k vyspělým vinařským zemím. Přesto se tyto překážky podařilo do přistoupení České republiky k Evropské unii z velké části překonat a pravděpodobně i díky novému vinařskému zákonu zažívá české vinohradnictví a vinařství v posledních letech svoji renesanci.

Tato diplomová práce se snaží podat komplexní přehled o vývoji a současném stavu právní úpravy vinohradnictví a vinařství v České republice a vzhledem k její návaznosti se dotýká i evropských předpisů regulujících odvětví vína prostřednictvím společné organizace trhu s vínem. Pro možnost vzájemné komparace a posouzení do jaké míry využily oba členské státy Evropské unie možnosti samostatné právní úpravy vinařství zařazují také kapitola, která se věnuje právní úpravě vinohradnictví a vinařství v Rakousku a v následující samostatné kapitole pak provádím srovnání těchto právních úprav. Obě právní úpravy bude nutno novelizovat, jakmile bude Radou ministrů zemědělství EU schválená reforma společné tržní organizace vína z prosince 2007 převedena do právní normy formou nařízení. Problematice probíhající reformy odvětví vína a jejích důsledků se věnuje kapitola 7. Na závěr připojuji

také několik úvah o právní úpravě vinohradnictví a vinařství z pohledu de lege ferenda. Při zpracování diplomové práce jsem použil metodu komparační, a to zejména v kapitole číslo 7, a dále metodu historickou v kapitole číslo 2 a 3.

S ohledem na rozsáhlost tématu se nezabývám technickými aspekty pěstování révy vinné a péčí o révu vinnou jako rostlinu ani výrobou vína, nicméně zmiňuji některé skutečnosti, které jsou důležité pro pochopení výkladu.

Diplomová práce vychází z právní stavu k 15. březnu 2008 a všechny právní předpisy jsou citovány ve znění platném a účinném ke stejnému datu, pokud z textu nevyplývá něco jiného.

1. Postavení vinohradnictví a vinařství v rámci zemědělského práva a práva životního prostředí

Vinohradnictví a vinařství je zcela specifickou oblastí rostlinné výroby, do které lze přiřadit nejen chmelařství, ale i oblast zabývající se odrudami, osivy a sazbou pěstovaných rostlin a jejich šlechtěním. Rostlinná výroba je obsažena ve zvláštní části zemědělského práva stejně jako výroba živočišná, ochrana půdy, potravinářství, myslivost, rybářství nebo včelařství. Zemědělské právo je právem, které zasahuje jak do soukromoprávních odvětví, tak i do těch veřejnoprávních. Je tedy právním odvětvím multidisciplinárním. Proto se neobejde bez poznatků z mimoprávních oborů a jeho hlavní účelem je regulovat právní vztahy související s produkcí potravin. Výroba potravin je základní úkolem lidstva, je k jeho existenci nezbytná.

Vinařské právo jako složka zemědělského práva je těmito skutečnostmi také ovlivněno. Hlavní funkcí vinařství je tvorba nezávadného produktu, nejčastěji v podobě vína. Technické a technologické vinařské postupy se do značné míry odráží do právní úpravy a stávají se její nezbytnou součástí, bez které nelze vinařské právo právně uchopit.

U révy vinné i chmele se navíc klade důraz na tradici a nezaměnitelnost prostředí, ve kterém jsou pěstovány. Tyto rostliny nejsou jen surovinami nezbytnými k výrobě alkoholických nápojů, ale představují také součást národního kulturního bohatství. Proto je ochrana těchto plodin ve většině evropských zemí předmětem zvláštní právní úpravy.¹

S ohledem na skutečnost, že vinařství je zemědělskou činností, která je závislá na existenci jednotlivých složek životního prostředí (voda, vzduch, půda) a na jejich kvalitě, je ochrana životního prostředí primárním cílem právní úpravy vinařství. Instituty této ochrany nalézáme jak v předpisech práva životního prostředí, tak i v normách zemědělského práva. Za prvořadou je nutné považovat ochranu lidského zdraví, ochranu půdy a vod.

Vinice nejen že dávají vinařským oblastem svůj charakteristický krajinnotvorný ráz, ale také je podstatným způsobem ovlivňují z hlediska ekologického. Pěstitelé vinné révy podle posledních reforem společné zemědělské politiky ES již neplní jen úlohu pouhého producenta vinných hroznů, ale starají se o kultivaci krajiny, ochranu přírodu a rozvoj turistiky. Za tímto účelem také žádají a v případě splnění všech podmínek i obdrží finanční podpory z fondů EU. Tato politika tedy podporuje příjmy pěstitelů vína, výrobu kvalitních produktů, které vyžaduje

¹ Damohorský, M.; Smolek, M.: Zemědělské právo: učební pomůcka. IFEC, Praha 2001, s. 36.

trh, a snaží se je přimět k tomu, aby hledali způsoby, jak zlepšit svoji podnikatelskou činnost v souladu se zájmy životního prostředí.

Nevhodný přístup k vinohradnictví měl u nás ve druhé polovině 20. století za následek vymírání mnoha druhů hmyzu a rostlin. Nejvýrazněji se tento úbytek projevil u motýlů. Například na území chráněné krajinné oblasti Pálava, kde byla v uvedeném období plocha vinic zhruba stejná jako výměra nejcennějších ploch vyhlášených národními přírodními rezervacemi, vymřelo v průběhu 20. století 17% druhů nápadných nočních motýlů.² Podle jiných šetření bylo zjištěno, že se na ekologicky obhospodařovaných vinicích vyskytuje 32 druhů denních motýlů, zatímco na konvenčně obhospodařovaných pouze jeden. Jedná se o důkaz vlivu necitlivé vinohradnické technologie na ekosystém vinic v podobě opakované mechanické i chemické kultivace půdy ve vinicích a používání chemických přípravků proti škůdcům a chorobám, který vede ke zničení většiny rostlinných i živočišných druhů.

Rostoucí zájem vinohradníků o ekologický způsob obhospodařování vinic je patrný z pomalu se rozrůstající plochy ekologických vinic. Postupně se rozšiřuje i skupina vinařů hospodařících ekologicky podle zásad takzvané integrované produkce hroznů. Integrovaná produkce představuje způsob zemědělského hospodaření, jehož základním cílem je zajištění trvale udržitelného rozvoje ve smyslu § 6 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí. Jde o dosažení optimálních výnosů vyšší kvality cestou, která nezatěžuje životní prostředí. Přednostně se využívají a podporují přirozené regulační mechanismy. K ochraně životního prostředí (půdy, vody, ovzduší, rostlin a zvířat) se vyžaduje s ohledem na hospodárnost a společenské požadavky smysluplný soulad mezi biologickými, technickými a chemickými opatřeními.³ Vinohradníci tak nepoužívají například určité druhy chemických insekticidů, které dokáží zahubit nejen škůdce a choroby, ale i užitečné roztoče a hmyz.

Již v roce 1990 byl založen skupinou předních vinohradnických odborníků Svaz integrované vinohradnické produkce, který byl později zaregistrován pod novým názvem *Svaz integrované produkce hroznů a vína* (dále jen „Svaz“) jako zájmové sdružení právnických a fyzických osob. Svaz je otevřenou, avšak ústředně řízenou organizací, která se skládá z členů Svazu a odborné skupiny Svazu. Cílem činnosti Svazu je vinohradnictví splňující optimalizovaná ekologická, ekonomická a technologická kritéria. Zásadní význam má zeleň ve vinicích a minimální užití chemické ochrany a hnojení, přičemž hlavní důraz je kladen na posilování přirozených bioregulačních vazeb v ekosystému vinice a z hlediska ekonomického je důležitá minimalizace nákladů. Dalším naprosto zásadním prvkem je úplné

² Kraus, V. a kol.: Nová encyklopedie českého a moravského vína. I.díl. Praga Mystica, Praha, 2005, s. 176.

³ Ackermann, P. a kol.: Směrnice integrované produkce hroznů. Svaz integrované produkce hroznů a vína. Brno, 2007, s. 3.

vyloučení všech vysoce toxických přípravků na ochranu rostlin. Výsledným efektem tohoto systému moderního vinohradnictví jsou hrozny poskytující mimořádně kvalitní vína a vínice blízké se rozmanitostí druhů rostlin a hmyzu nejcennějším přírodním rezervacím.

Pokud farma nebo podnik přejde s celou výměrou vlastních nebo pronajatých vinnic na systém integrované produkce a během dvouletého přechodného období splní stanovené podmínky, obdrží registrovanou ochrannou známku Svazu s platností 5 let.⁴ Členství ve Svazu je tedy vázáno na aktivní zavedení technologie integrované produkce ve vinnicích, je však zcela dobrovolné. Obecně je přehled zásad integrované produkce stanoven v nařízení vlády č. 242/2004 Sb., ale limitující a doporučená kritéria pro jednotlivé pěstební technologie stanoví sám Svaz ve Směrnici integrované produkce hroznů, která je upravována každé dva roky podle nových vědeckých poznatků.

Shrnutí:

Vinohradnické i vinařské právo je součástí zemědělského práva, a proto má s normami z různých oblastí zemědělského práva nejužší vztah. Vinohradnictví je zemědělskou činností, jedná se o rostlinnou výrobu spojenou jak s půdou, tak s okolním prostředím, které ve svém souhrnu je životním prostředím vinné révy a také obyvatel, žijících ve vinařských oblastech. Pěstování vinné révy vyžaduje příznivé podmínky, které jsou přímo závislé nejen na klimatu, počasí a péči pěstitele, ale také na kvalitě půdy, vody a ovzduší. V právní úpravě vinohradnictví a vinařství je proto patrný zřetelný důraz na ochranu životního prostředí prostřednictvím ochrany jeho jednotlivých složek, který musí být při vinohradnictví a vinařství kladen na každou lidskou činnost. Ochrana životního prostředí je tak prvotním cílem právní úpravy vinohradnictví a vinařství a právní instituty této ochrany se nachází přímo v předpisech práva životního prostředí a následně i v normách zemědělského práva. Za nejdůležitější lze považovat důraz na ochranu zdraví lidu, ochranu půdy a vod.

Důležitou roli při ochraně životního prostředí v rámci provozování vinohradnictví a vinařství v ČR hraje Svaz integrované produkce hroznů a vína. Využívání výhod z členství v něm je vázáno na zavedení speciální technologie, která musí splňovat přísná ekologická a jiná kritéria a prakticky vylučuje používání škodlivých chemikálií.

⁴ Ackermann, P. a kol.: Směrnice integrované produkce hroznů. Svaz integrované produkce hroznů a vína. Brno 2007, s. 3.

2. Stručná historie vinohradnictví a vinařství v ČR

Ať již čerpáme z biblického příběhu o potopě světa, archeologických nálezů či lidové tradice, poznatky plynoucí z těchto podkladů vypovídají o tom, že pravlastí vína byla nejspíš oblast dnešní Gruzie. Vysoké úrovně dosáhlo vinařství ve starověké Mezopotámii a hlavně v Egyptě. Vino se pěstovalo také v antickém Řecku, odkud se rozšířilo do Itálie a Španělska. Na naše území přinesli znalost pěstování vína pravděpodobně již Keltové. Později se k nám víno dostávalo prostřednictvím obchodníků a římských vojsk (jižní Morava byla dočasně připojena k Římské říši). Počátky českého vinařství jsou spojeny s Velkomoravskou říší.

Významnou úlohu při šíření vinařství v raném středověku měla klášterní společenství. Kláštery zakládaly vinice, pěstovaly vinnou révu a vyráběly víno. Například v klášteře na Břevnově pěstovali benediktýni révu vinnou a vyráběli z ní víno od roku 933. Nejstarší dochovaný záznam o českých vinicích z okolí Litoměřic je z roku 1057 a o moravských z roku 1101.⁵ Během 13. století se díky klášterům zakládaly souvislé celky vinic tvořené odrůdami z Francie a Německa a používaly se i tamní metody pěstování révy. V raném středověku bylo víno tak oblíbené, že se pěstovalo i v okolí měst a panských sídel.

O blízkém vztahu moravského vinohradnictví k dolnorakouské vinařské oblasti, jejímž důležitým centrem byla obec Falkenštejn, svědčí skutečnost, že vzorem pro úpravu právních vztahů ve vinohradnictví a vinařství pro mnoho jihomoravských obcí se stalo *Falkenštejnské horenské právo* a viniční řád z roku 1309. Falkenštejn byl zároveň nejvyšším odvolacím místem ve sporech o vinice pro obce, které používaly falkenštejnské horenské právo. Již v této době se moravská vína začala potýkat s konkurencí vín rakouských, což vedlo k zavedení určitých ochranných opatření.

Za vlády císaře Karla IV. se českému a moravskému vinařství velmi dařilo, neboť je císař podporoval a dal mu i právní rámec v podobě královského mandátu z roku 1358, který mimo jiné nařizoval zakládání vinic na příhodných místech. Také vydal právo viničné, kterým bylo vinařství chráněno před dovozem zahraničních vín ve stanoveném období. Během 14. století se bohatší měšťané zasloužili o rozšíření vinic na Moravě. V tomto období vinaři čelili konkurenci tím, že vyváželi svá vína do severnějších zemí.

Ničení za husitských válek nebyly ušetřeny ani vinice a některá vinařská města byla vypálena. Nepříznivou situaci v obchodu s vínem se podařilo zvrátit za vlády krále Jiřího z Poděbrad, kdy naše vinařství dosáhlo vrcholu. Dalším významným počinem této doby bylo

⁵ Kraus, V. a kol.: Nová encyklopedie českého a moravského vína. I.díl. Praga Mystica., Praha 2005. s. 16.

vydání nařízení o povinném zapsání všech vinic do gruntovních knih perkmistrovských podle jednotlivých viničních hor v roce 1497 Vladislavem II. Jagellonským. Nečelili vinaři vinici zapsat, nemohl víno v Praze prodávat. Jedná se vůbec o první nařízení o kontrole jakosti vína degustací vydané v Evropě.⁶

V patnáctém století vinice zakládali i méně majetní měšťané zejména v okolí měst a plochy vinic narůstaly i na venkově. Nešvarem tohoto období bylo nevhodné zacházení s vínem, jeho falšování a nedůsledné zápisy nových vinic do gruntovních knih. To přinutilo krále vydat nový podrobný viniční řád pro Prahu (1515), jenž upravoval vztahy mezi majiteli vinic, vinaři a viniční čeládkou. O tom, jak se moravské víno prosazovalo, svědčí tlak rakouských vinařů na českého krále, aby zakázal vývoz moravského vína do Rakouska. Konkurenční spory se vyhrály do té míry, že moravský sněm pohrozil rakouským vinařům nejen zákazem dovozu rakouského vína na Moravu, ale i zákazem transportu rakouských vín přes její území, budou-li bránit vývozu moravského vína do Rakouska.

V šestnáctém století dosáhla rozloha českých a moravských vinic historického maxima. Podle dochovaných zpráv hospodařili moravští vinaři na 20 000 hektarech vinic a jejich čeští sousedé na 3 500 hektarech. Odvětví však trpělo nadvýrobou a následně problémy s odbytem se musely řešit zvýšeným vývozem do zahraničí. Výnosnost městských vinic rapidně klesala, zvláště v Praze, kde se na trh dostávalo velké množství vín z ciziny. Údržba vinic byla nedostatečná a výnosy klesaly. Jistý rozmach vinařství na Moravě způsobil příchod nových přistěhovalců ze západní Evropy tzv. *habánů*⁷, kteří zakládali nové vinice, hloubili sklepy, používali nové odrůdy a zaváděli také nové způsoby pěstování révy a ošetřování vína. Císař Rudolf II., za jehož vlády docházelo k postupnému prodeji vinic a nepořádkům v placení zemní daně z vinic, vydal podrobnou „Instrukci o vinařství“, která řešila tehdejší problémy našeho vinařství jako byl dovoz cizích vín a pančování českých vín s cizími.

Největší úpadek městského vinařství nastal s příchodem třicetileté války. Za cizími vojsky zůstaly zničené či opuštěné vinice, vypálená města a válka způsobila i úbytek vinařů. Na Moravě se podařilo následky války brzy napravit a v průběhu jednoho století obnovit zničené viniční plochy a rozlohu vinic dokonce zvýšit. Císař Josef II. zrušil všechny viniční řády a též působnost místních horenských soudů na Moravě. Současně však vydal *úřední viniční řád pro Moravu a císařský patent* (1784), který povoloval každému prodávat potraviny a šenkovat víno a ovocný mošt, které sám vyrobí.⁸

⁶ Kraus, V. a kol.: Nová encyklopedie českého a moravského vína. 1.díl, Praga Mystica., Praha 2005, s. 18.

⁷ Neboli novokřtění, tj. příslušníci radikální reformační církve anabaptistů.

⁸ Mařík, K.: Cesty za moravským a českým vínem. 2. vydání, Profesional Publishing, Praha 2006, s. 22.

Sedmnácté a osmnácté století bylo poznamenáno válečnými útrapami a všeobecným úbytkem obyvatelstva, což mělo nepříznivý dopad i na české a moravské vinařství. Měšťané se začali věnovat obchodu a řemeslům a vinařství se stalo doménou chudšího venkovského obyvatelstva. Během devatenáctého století vinařství získalo silného konkurenta v podobě pivovarnictví. K úpadku přispěl také vzrůstající dovoz cizích vín a choroby révy vinné. Zrušení roboty a rozpad šlechtických panství uvolnily pracovní síly v zemědělství, které byly nově zaměstnány v průmyslu. Zemědělci se vzhledem ke klesající poptávce po víně a rozvoji průmyslové výroby přeorientovali na pěstování průmyslových plodin, zejména cukrovky. Na druhé straně se v tomto období zakládaly školy pro výchovu a vzdělávání odborníků v oblasti pěstování révy a výroby vína.

Rok 1860 se stal symbolem dosud největší pohromy, která postihla celé evropské vinohradnictví a vinařství. Evropské vinice byly napadeny škůdcem náhodně dovezeným z amerického kontinentu na sazenicích révy vinné. Jednalo se o mšici žijící na kořenech révy vinné zvanou *révokaz*. Tento parazit poničil veškeré vinice osázené pravokořenou evropskou révou. Dále byly z Ameriky zavlečeny také houbové choroby *Oidium* a *Peronospora* napadající listy a hrozny. Ukázalo se, že jediným řešením je úplná obnova všech vinic, a to štěpováním na americkou révu, která byla proti révokazu odolná. Od té doby se nesmí původní evropská pravokořená réva vysazovat, ale štěpuje se na americké podnože.

Snaha o povznesení českého a moravského vinařství vedla roku 1906 ke vzniku *Zemského vinařského spolku pro markrabství moravské* a založení prvního odborného vinařského časopisu *Vinařský obzor*. O rok později byl vydán vůbec první vinařský zákon na našem území, který platil pro země rakouské a země Koruny české. Přišla však první světová válka a s ní celkový úpadek našeho vinohradnictví. Plocha moravských vinic prudce klesla na pouhých 3 790 hektarů v roce 1930, před druhou světovou válkou se jí podařilo zdvojnásobit a tato velikost se udržela až do šedesátých let, kdy došlo k oživení moravských vinic. Do roku 1985 dosáhly plochy vinic 15 000 hektarů.⁹ V zimě tohoto roku mnoho keřů vymrzlo a musely být vyklučeny. Je celkem zajímavé, že i během hospodaření jednotných zemědělských družstev byla úroveň našeho vinohradnictví srovnatelná s ostatními evropskými vinařskými regiony. Zásadní vadou však byla uniformita vyráběných vín, jejíž příčinou byla snaha maximalizovat sklizeň na úkor vyzrálosti hroznů, a příliš časté doslazování řepným cukrem. Odrůdy byly děleny podle stanovených norem do jakostních skupin a podle nich se dělila také vína. Zásadní obrat v přístupu k vínu lze zaznamenat až v období po listopadu 1989.

⁹ Kraus, V. a kol.: Nová encyklopedie českého a moravského vína. 1.díl, Praga Mystica., Praha 2005, s. 21.

3. Vývoj vinohradnického a vinařského práva v ČR

3.1 Počátky úpravy právních vztahů

Za mezník ve vývoji právních vztahů v oblasti vinohradnictví a vinařství můžeme považovat období od počátku dvanáctého století, kdy byly prakticky ve všech oblastech střední Evropy zakládány kláštery. Jednotlivé vinice do té doby vysazované nahodile v krajině byly pod taktovkou církevních řádů vysazovány společně a tak vznikaly souvislé celky vinic. Takto vysazené vinice umožňovaly nejen efektivnější obdělávání a vybírání desátků, ale především lepší ochranu vinic proti škodné zvěři a zlodějům. Vývoj lze doložit z různých darovacích listin, díky nimž bylo dovoleno klášterům vybírat viničné desátky.

Za stěžejní formu regulace právních vztahů vznikajících ve vinohradnictví a vinařství na území Čech a Moravy v období od 13. století prakticky až do konce 18. století je považováno „horenské právo“. Jde o pojem, který má několik významů.¹⁰ V tomto výkladu jde o jednotlivé viniční řády vztahující se na území obce nebo i na širší obvody, které zahrnují předpisy o práci, o desátcích a perkrechtu, o právu sousedském, a také předpisy trestní, organizační a procesní. Jakkoliv jde o již zaniklé právní odvětví s historickou hodnotou, může sloužit při tvorbě současné legislativy jako materiální pramen práva.

Nejstarší dochovaný text viničního řádu a horenského práva na našem území pochází od biskupa Dětřicha, který jej vydal v roce 1281 pro církevní vinice v okolí Kroměříže.¹¹ Kroměřížské horenské právo se odlišuje od ostatních později vydaných tím, že obsahuje mnohem více ustanovení o sousedském právu a velmi přísné tresty za vstup do vinohradu, přistížení při krádeži hroznů, kolů či pěstovaného ovoce. Lze předpokládat, že ještě před vznikem tohoto horenského práva existovala na Moravě horenská práva starší, zřejmě nepsaná, která se udržovala ve formě obyčejového práva. Pramenem horenského práva bylo pravděpodobně obyčejové právo, zachycené v místních soupisech a přepisované vesnickými písaři, kteří podle usnesení obecní rady jeho znění upravovali, přizpůsobovali a rozšiřovali.

3.2 Vývoj vinařského práva od 14. do 17. století

Ačkoliv zpočátku bylo držení vinic doménou mnišských řádů a feudální vrchnosti, postupem času začali zakládat vinice měšťané a později i venkovští rolníci. Každá změna

¹⁰ Obecně se jím rozumí souhrn všech předpisů o vinicích. V jiném významu jde o viniční orgán, zpravidla horenský soud, nebo také nárok zeměpána nebo gruntovního pána na určitou část výtěžku z vinohradů v naturáliích nebo v penězích.

¹¹ Kraus, V. a kol.: Nová encyklopedie českého a moravského vína. 1. díl. Praga Mystica. Praha 2005. s. 22.

v držení vinohradu, k níž docházelo prodejem, koupí, darováním nebo děděním, byla přesně evidována do horenských knih. Někde platilo předkupní právo domácích vinařů a jinde sloužily vinohrady také jako zástava při půjčování peněz na úrok. Všude však bylo snahou hospodáře udržet vinici v majetku rodiny.

Poloha viničních tratí, charakter vinohradnické práce a další okolnosti vyžadovaly dobré sousedské vztahy mezi jednotlivými vinaři, a to zejména mezi těmi, kteří měli vinice ve stejné trati. Kvůli možným nesrovnalostem a sporům byla ve viničních řádech a obyčejovém právu obsažena celá řada ustanovení, která sousedské vztahy upravovala. Velmi často se vedl spor o mez, která oddělovala sousední vinohrady a také o ovoce rostoucí na stromech zasazených na rozmezí mezi dvěma vinicemi. Podle horenského i obyčejového práva patřila polovina meze k přilehlému vinohradu a majitel ovocného stromu, na jehož pozemku strom stál, mohl sklízet úrodu jen z větví, které se rozprostíraly nad jeho vinicí a sbírat ovoce, které spadlo do meze. Zbylé plody, které visely na větvích zasahujících nad sousední vinohrad, patřily sousedovi.

Vinice v Čechách i na Moravě byly již od samotných počátků předmětem různých feudálních dávek. Jejich držitelé byli nuceni odvádět z vinohradů zeměpánovi nebo gruntovnímu pánu roční daň z půdy tzv. perkrecht a desátek z úrody, jehož výše byla na jednotlivých panstvích různá. Pokud se nacházela vinice na původní půdě obdělávané pro pole, musel vinohradník odvádět navíc ještě desátek pro faru. Proto si vinohradníci raději vybírali půdu dosud neobdělávanou, která farnímu desátku nepodléhala. Perkrecht byl obdobou pozemkové renty, kterou platil poddaný ze svých polí a luk své vrchnosti jako vrchnímu vlastníku pozemků, které měl od něho v nájmu. Odvedení této daně mohlo být odloženo v případě, že se víno zkazilo nebo neurodilo a vinohradník neměl z čeho perkrecht odvést. Držitelé nově vysazených vinic byli od perkrechtu i desátku na několik let osvobozeni vzhledem k vysokým investičním nákladům.

V tomto období došlo k velkému rozvoji horenských práv. Ta moravská měla mnoho společných rysů, ale na základě jistých odlišností lze vymezit dva základní okruhy, a sice židlochovický a mikulovský. Hlavní rozdíly mezi nimi spočívají ve formě trestů za spáchané delikty. Mikulovská práva neužívala téměř vůbec hrdelní tresty a naopak židlochovická práva ukládala kruté tělesné a hrdelní tresty. Pro okruh mikulovských viničních řádů a některá další moravská horenská práva bylo do značné míry vzorem dolnorakouské *horenské právo falkenštejnské*.¹²

¹² Váže se k tehdejšímu středisku dolnorakouské vinařské oblasti, městu Falkenstein.

Falkenštejnské horenské právo obsahovalo především ustanovení o obdělávání vinic a nakládání s vinicemi. Nařizovalo každoroční shromáždění vinařů, na která se museli všichni dostavit. Zde se předčítalo horenské právo a řešily stížnosti a rozepře. Shromáždění volilo perkmistra, který byl považován za zástupce gruntovního pána a hlavního představitele viničního práva a zároveň byl také dozorcím orgánem. Dohlížel na zápisy do horenských knih a dbal na to, aby byly správně dodržovány nákup a prodej vinohradů i vína a aby byly zachovávány povinnosti vinohradníků vůči gruntovnímu pánu. Někdy vybíral vrchnostenský desátek, konal prohlídky vinohradů, staral se o odstraňování závad a řídil nejdůležitější práce na vinicích. Byli mu přiděleni čtyři horní a spolu s perkmistrem tvořili horenský úřad. Tento orgán pak kontroloval řádné obdělávání vinic a ukládal pokuty za porušení povinností. Perkmistr byl také oprávněn vyhlášovat začátek sklizně se souhlasem výběrčího desátků a rady obce. Pokud někdo sklízel jindy, bylo mu perkmistrem odňato právo na sklizeň a uložena peněžitá pokuta. Falkenštejnské horenské právo dále obsahovalo ustanovení o práci, ustanovení týkající se mzdy, pracovní doby, přetahování dělníků a některá další.

První instancí, která řešila spory mezi vinaři a přestupky proti předpisům viničních řádů, byl horenský soud, jemuž předsedal perkmistr jako hlavní orgán dozoru nad dodržováním horenského práva. Scházel se většinou dvakrát ročně a povinně se jeho zasedání zúčastňovali všichni majitelé vinic spadajících pod působnost jednoho horenského práva. Pokud strany nebyly s jeho rozhodnutím spokojeny, byl rozšířen o další členy vybrané z řad vinohradníků, z členů obecní rady a někde i z představených viniční hory z cizích obcí. Jestliže nebylo rozhodnutí rozšířeného horenského soudu přijato jednou ze stran, docházelo k odvolání k nejvyššímu horenskému soudu, jenž ale nebyl pro všechny vinohradnické obce na Moravě stejný. V okruhu horenského práva židlochovického působil jako odvolací orgán perkmistrovský úřad v Hustopečích nebo Zemský soud v Brně. Pro okruh moravských horenských práv majících původ v horenském právu města Falkenstein byl vrchním a zároveň odvolacím soudem horenský soud v tomto dolnorakouském městě. Tento soud měl nejen právo zrušit rozsudky moravských horenských soudů, ale mohl též nařizovat exekuce. Jako odvolací instance pro nespokojené moravské vinohradníky sloužil až do počátku 17. století.¹³

Dalším významným horenským právem, které však vzniklo o více jak tři století později než falkenštejnské, bylo *horenské právo znojenské*. Od ostatních se odlišuje tím, že hlavním horním orgánem bylo direktorium tří radních, z nichž jeden vždy předsedal. Právo účastnit se jednání direktoria měl i perkmistr z cechu viničních dělníků a přísežní z cechu

¹³ Kraus, V. a kol.: Nová encyklopedie českého a moravského vína. I.díl. Praga Mystica. Praha 2005. s. 27.

vinohradníků.¹⁴ Ustanovení tohoto práva se týkala především pořádku a udržování vinných řádů. Kontrola byla svěřena úředním orgánům, které konaly prohlídky a evidovaly závady. Trestalo se peněžitou pokutou nebo vězením. Na rozdíl od většiny ostatních horenských řádů, které mají povahu vesnických práv vydávaných a potvrzených vrchností, znojemské horenské právo je nutno zařadit do práva městského, neboť jej společně vydávali královský rýchtář, perkmistr a rada města. Městská rada nemohla horenské právo měnit, ani zasahovat do konkrétních věcí. To bylo umožněno jen orgánům horenského práva.

V Čechách bylo jedním z nejlépe uspořádaných vinných řádů *horenské právo lounské*, které vzniklo v Lounech koncem 16. století. Skládalo se ze tří částí. První část obsahuje práva a povinnosti perkmistrů. Druhá část lounského řádu se věnovala nákladníkům (tj. majitelům či provozovatelům vinných sklepů) a menším pánům. Třetí část lounského řádu stanovila povinnosti vinařů a vinných čeládky.

Mezi tradiční privilegia majitelů vinných řádů patřilo tzv. *právo volného výčepu vína*, které sami vyrobili ze svých hroznů a které v malém množství prodávali ve vlastních domech. Toto právo se tedy netýkalo živnosti, jednalo se jen o prodej výrobku vlastního hospodářství. Vinař měl při čepování vína vlastní produkce výhodnější postavení oproti osobám, které prodávaly nakoupené víno po živnostensku. Pokud chtěl vinař tohoto práva využít, bylo nutné, aby svůj dům patřičně označil (např. kyticí nebo věncem z chvoje, z listů révy) a způsobem v místě obvyklým ohlásil, kdy a kde je víno producentem čepováno. Tato opatření sloužila k zamezení pokoutního čepování vína. Podle označení domu slaměným věchem se tento způsob prodeje označoval jako výčep pod věchem.

Výčepnické právo moravských vinařů bylo upravováno různými předpisy, jež stanovovaly, kdo má právo čepovat víno pod věchem, v jakém pořadí se má výčep provádět, kolik dní má trvat a podobně. Právo k výčepu vlastního vína bylo nutně spojeno s domem producenta. Výčep pod věchem podléhal kontrole zvláštních úředních orgánů (perkmistr nebo dva starší z rady), které zkoumaly jakost vína, sudy a učinily opatření proti jejich dolévání vodou. Po prohlídce stanovily cenu čepovaného vína, vybraly daň za povolení výčepu a označily sudy, které byly úředně prohlédnuty a víno v nich uznáno výčepu schopné.

¹⁴ Kraus, V. a kol.: Nová encyklopedie českého a moravského vína. 1.díl. Praga Mystica. Praha 2005. s. 27.

3.3 Vinařské právo od třicetileté války do konce 19. století

I v období po třicetileté válce zůstaly pramenem vinařského práva staré horenské řády, které byly znovu vydávány a podle potřeby doplňovány a měněny. Jejich význam se postupně snižoval a k úplnému zániku horenských práv na Moravě došlo roku 1784, kdy císař Josef II. vydal *Všeobecné vinohorenské zřízení pro Markrabství moravské*.¹⁵ Předpis prohlásil horenské řády za neplatné a nahradil je novými moderními předpisy, které již zaručovaly obyvatelům svobodné užívání jejich nemovitostí. Na osoby, které se dopustily přestupku ve vinohradech se mělo napříště působit ne ztrátou hrdla či useknutím ruky, nýbrž domluvou nebo pokutami. Pokud potrestaný nesouhlasil s uloženým trestem, mohl se obrátit na krajský soud. Všeobecné zřízení obsahovalo také ustanovení o počátku vinobraní, ochraně vinic proti škodám a ustanovení o hlídačích.

Nepříznivý vliv třicetileté války na naše vinařství se odrazil i ve výčepním právu vinařů. Pozemková vrchnost se snažila odejmout vinařům oprávnění čepovat víno vlastní produkce, aby mohla vyčepovat za dobré ceny víno z vrchnostenských vinic. V době, kdy se prodávalo na účet vrchnosti, nesmělo se v obci nalévat žádné jiné víno. Proto se stal výčep vína předmětem sporů mezi vrchností a obcemi, které se navíc bránily dovozu cizích vín. Pomocnou ruku vinařům podalo zákonodárství. V roce 1679 vydal císař Leopold I. *Tractatus de juribus incorporalibus*, ve kterém potvrdil právo vinařů čepovat víno vlastní produkce. Volné nalévání vína v malém bylo později potvrzeno dvorním dekretem nejen sedlákům, ale i měšťanům, pokud vlastnili vinice.

Za vlády Marie Terezie došlo ke sjednocení daní z vína zavedením všeobecné nápojové daně, která se vybírala z daného množství vína ve sklepě. Aby mohla být prováděna kontrola, byly k tomu účelu pořízeny sklepní knihy. Právo vinařů na volný výčep znovu potvrdil císař Josef II. vydáním *Zirkularverordnung*.¹⁶ Tento cirkulár zakazoval vrchnosti nutit poddané kupovat, prodávat nebo čepovat nápoje na účet vrchnosti nebo jim přikazovat čepovat za vyšší ceny. Výčepník měl tedy volnost ve stanovení ceny vína, bez ohledu na to, za jakou cenu čepovala víno pozemková vrchnost. Další dekret pak stanovil, že každý si může volně koupit pro svoji potřebu víno přímo u producenta. Přímý spotřebitel se tedy nemusel obracet na překupníka. Výrobce měl nyní tři možnosti, jak zhodnotit výsledek své práce. Mohl čepovat víno ve svém domě v podobě prodeje pod víchem, nebo mohl prodat víno v malém spotřebitelům, a nebo prodat víno ve velkém překupníkům.

¹⁵ Mařík, K.: Cesty za moravským a českým vínem. 2. vydání. Profésional Publishing, Praha 2006, s. 22.

¹⁶ Kraus, V. a kol.: Nová encyklopedie českého a moravského vína. 1.díl. Praga Mystica. Praha 2005, s. 37.

Druhá polovina 19. století byla poznamenána révokazovou kalamitou, která pustošila evropské vinice. Zákodárce musel na tuto situaci nutně reagovat, a tak vznikl zákon o šíření révokazu z roku 1875 a další předpisy, které zakazovaly převážet révu vinnou, její sazenice, kolí a další předměty, které přicházely s révou do styku ze zamořeného území do oblastí nezamořených. Uvnitř zamořené oblasti však přeprava révového materiálu nijak omezena nebyla. Podrobnější podmínky obchodu s infikovaným materiálem na území Moravy a Dolního Rakouska upravovalo nařízení c.k. moravského místodržitelství č. 69 1907 Sb.¹⁷

Vzhledem k nedostatečné právní úpravě jakosti prodávaných vín docházelo v průběhu devatenáctého století k falšování vín. Výroba polovin a vín umělých se stala běžnou praxí. Proto byl roku 1880 vydán zákon č. 120 1880 ř.z., o výrobě a prodeji nápojů vínu podobných, který byl doplněn nařízením. Nařízení specifikovalo nápoje vyrobené alkoholickým kvašením hroznové šťávy (vína přirozená), nápoje vínu podobné (vína strojená), které se vyráběly ze směsi různých látek napodobujících víno (vody, lihu, cukru, vinného kamene), a nápoje víno v sobě zdržující (polovina). Polovino se vyrábělo tak, že se uměle rozmnožil mošt nebo přirozené víno a k němu se přidávala voda a jiné látky (cukr, lih). Prodávat a čepovat tato vína pod označením révových vín bylo zakázáno. Úprava strojených vín a polovin měla jediný cíl, a to podrobit jejich výrobu zdanění a tím zajistit finanční prostředky pro státní pokladnu.

3.4 Vinařský zákon z roku 1907

Zákon č. 210/1907 ř.z., o obchodu s vínem, vinným moštem a vinným rmutem byl vydán 12. dubna 1907 jako vůbec první komplexní právní úprava vinařské problematiky vztahující se na naše území. Největším jeho přínosem je bezesporu přesná definice révového vína a výčet dovolené i zakázané manipulace při jeho výrobě. Jako víno tento zákon označoval nápoj, který byl vyroben alkoholickým kvašením vinného moštu nebo rozmačkaných čerstvých vinných hroznů (vinného rmutu), přičemž vinným moštem se rozuměla tekutina získaná z čerstvých vinných hroznů. Za víno se pak nepovažovalo víno ovocné, bobulové, sladové ani medovina. Zákon též definoval vínovité nápoje, a to jako nápoje, které byly připraveny kvašením nebo vyluhováním zkvašených nebo nezkašených vinných matolin za upotřebení vody obohacené další přísadou nebo bez přísady. Jejich výroba pro vlastní domácí potřebu spolu s uvedením množství podléhala oznamovací povinnosti. Vínovitým nápojem bylo také rozředěné víno, kvasnicové víno a směs vína s vínovitým

¹⁷ Kraus, V. a kol.: Nová encyklopedie českého a moravského vína. I.díl. Praga Mystica., Praha 2005. s. 37.

nápojem, s ovocným, bobulovým a sládkým vínem, medovinou nebo nápoji vínu podobnými. Výroba, přechovávání nebo prodej jiných než takto vymezených nápojů byl zakázán.

Dále byly stanoveny případy, kdy se nejednálo o falšování vína. Šlo zejména o postupy při mechanickém čištění vína různými čířícími prostředky, síření, odbarvování, míchání vína s vínem či vinným moštem, zbavování kyselosti, barvení vína čerstvými matolinami červeného vína nebo přísadou karamelu. Každá jiná manipulace s vínem byla považována za falšování vína a byla zakázána.

Zákon pověřil dozorem nad dodržováním stanovených povinností sklepní inspektory. Inspektoři byli vybíráni z řad odborníků a byli v rámci své funkce vázáni slibem mlčenlivosti ohledně obchodních a provozních poměrů, o nichž se dozvěděli při výkonu své činnosti, s výjimkou zjištěné nezákonnosti. Byli oprávněni vstupovat do místností, kde se vyrábělo, přechovávalo nebo čepovaly produkty, a dohlíželi na provádění jednotlivých ustanovení tohoto zákona.

3.5 Vývoj po roce 1907

Vznik Československa znamenal pro právní úpravu v oblasti vinařství rozpolcenost, neboť byly převzaty jak stávající právní předpisy platící v Čechách a na Moravě v podobě vinařského zákona z roku 1907, tak i uherský zákon z roku 1908, který platil na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Zásady vinařského zákona z roku 1907 byly převzaty do předpisů a ustanovení s názvem *Kodex Alimentarius Austriaticus*, a v této podobě na našem území platily až do října 1954.¹⁸

Centralizace v této oblasti po válce započala zákonem č. 188/1950 Sb., o zdokonalení rostlinné výroby. Spolu se vznikem Jednotných zemědělských družstev vstoupila v platnost 1. října 1954 *Československá státní norma č. 56 7741 „Révové víno“*. Jednalo se o předpis nižší právní síly, který platil v celé tehdejší republice. Norma definovala základní pojmy, určila tržní druhy vína (víno bílé, klaret, víno červené, víno přírodní sladké, víno šumivé a víno dezertní), stanovila jakostní požadavky na jednotlivé druhy vína a dále vína třídila z hlediska obchodního na výběry, odrůdová vína, typová vína, vína známková a směsi. Norma popisovala také technologické postupy, obsahovala výčet zakázaných postupů a manipulací s vínem a zabývala se balením, dopravou a skladováním vína. Pro tokajské víno byla v roce 1955 vydána *ČSN 56 7742 „Révové víno z československé tokajské oblasti“*, která uváděla na trh vyjmenované druhy tokajského vína.

¹⁸ Kraus, V. a kol.: *Nová encyklopedie českého a moravského vína*. 1. díl. Praga Mystica, Praha 2005, s. 39.

Nedostatkem tehdejší právní úpravy byla skutečnost, že se při zpracování neoddělovala vína z přirozeně vyzrálých hroznů od těch, která byla doslazována řepným cukrem. Začal se klást větší důraz na odrůdu než na jakost sklizených hroznů a jejich původ, což vedlo ke značné uniformitě tehdejší produkce. Někdy neomezené zvyšování cukernatosti moštů a doslazování známkových vín vedlo k tomu, že se většina spotřebitelů odnaučila pít kvalitní vína a zaměřila se na konzumaci nasládlých, „nic neřikajících“ vín.

Později, v roce 1964 byla centralizace v oblasti rostlinné výroby dokončena zákonem č.61/1964 Sb., o rozvoji rostlinné výroby, který spolu s prováděcí vyhláškou pohltil samostatné právní předpisy v oblasti vinohradnictví a vinařství. Mimo jiné zřídil Státní odrůdovou knihu, do které se od té doby zapisují pěstované odrůdy pro výrobu vína a zavedl pojem interspecifická odrůda. Těmito právními předpisy byla legislativní činnost v oblasti vinohradnictví a vinařství až do roku 1995 zcela vyčerpána. Pokračování v této praxi by bylo zkázou našeho vinařství, proto muselo dojít k zásadnímu obratu ve vinařské legislativě.

3.6 Vinařský zákon z roku 1995 a jeho novely

Potřeba přijetí nového moderního vinařského zákona byla zřejmá a vyplynula i z transformačního úsilí o přeměnu socialistického hospodaření na tržně orientované vztahy. Cílem bylo nejen navázat na přerušenou tradici z dob Rakouska-Uherska, ale i potřeba sladit naše právní prostředí s vinařským právem Evropských společenství v duchu Asociačních dohod. Nebylo možné zajistit rozvoj vinařství a přitom mít tuto oblast právně upravenou pouze rámcově v zákoně o rozvoji rostlinné výroby a částečně technickými normami. Tyto právní předpisy sice jistou úlohu ve své době splnily, ale nevyhovovaly již potřebám praxe, nesplňovaly požadavky na kvalitu stanovené mezinárodními normami a hlavně tyto technické normy byly k 1. lednu 1995 zrušeny.

Právní regulace se jevila jako nutná také proto, že se na trhu s vínem po roce 1989 objevily nové subjekty v podobě soukromých drobných pěstitelů a výrobců vína, kteří mnohdy nedosahovali alespoň takové kvality jako již zavedení producenti. Nepříznivý trend poklesu kvality vinařské produkce bylo třeba zastavit, neboť poškozoval jak konečné spotřebitele, tak poctivé výrobce a jejich kvalitní výrobky. Kontrolní orgány neměly v rukou účinné nástroje, aby zamezily poklesu kvality a zdravotní nezávadnosti vyráběného vína. Tato situace měla svoje dopady v oblasti exportu, protože zahraničním obchodníkům se nedostávalo zákonné záruky trvalé kvality tuzemských vín.

Nový zákon č.115/1995 Sb., o vinařství a vinářství, byl konečně přijat 26. května 1995 a i. září téhož roku nabyl účinnosti. Jedná se o první zákon svého druhu od roku 1907. Zákon především vymezil v řadě případů práva a povinnosti pěstitele révy vinné i vinařů, ale současně neupravil řadu věcí, které zahrnoval již vinařský zákon z roku 1907 a které již také byly upraveny ve vinařském právu evropském. Až při jeho uplatňování v praxi se objevily některé nedostatky, například nedostatečná podpora českých výrobců při vývozu a také to, že právní úprava neumožňovala výrobcům pružně reagovat na situace vzniklé na domácím i zahraničním trhu. Ukázalo se, že ustanovení tohoto zákona jsou formulačně a obsahově nejednoznačná a že označování vína je z hlediska předpisů ES nedostatečné. Přes řadu nedostatků v původním znění zákona je zřejmé, že se mu podařilo zvýšit kvalitu vyráběných vín i zájem českých spotřebitelů o tuzemská vína s přívlastkem.

První novelou v podobě zákona č.216/2000 Sb. byly do vinařského zákona zapracovány některé evropské normy, zavedeny zcela nové pojmy a pojmy již existující zpřesněny. Novela upravila ve větší míře ochranu vína uváděného do oběhu stanovením podmínek jeho výroby, zařídování a označování. Podrobněji upravila vedení vinařské a vinohradnické evidence, v rámci níž uložila řadu nových povinností, dále upřesnila podmínky dovozu vína a dozor nad dodržováním povinností. Původní třídění vína na stolní, jakostní a víno s přívlastkem se rozšířilo o kategorie šumivé víno, perlivé víno, aromatizované víno a likérové víno. Do kategorie vín s přívlastkem přibýly kabinet, pozdní sběr, výběr z hroznů, výběr z bobulí, ledové víno a slámové víno. Novela také stanovila zákaz uvádět do oběhu za účelem přímé spotřeby víno a jiné alkoholické nápoje pocházející z vinných kalů, matolin a moštů zahuštěných a následně zředěných vodou. Dále podrobněji upravila označování vín podle jejich zařídění, kdy rozlišila uváděné údaje na povinné a nepovinné.

Množství úprav provedených první novelou určitě přineslo do značné míry sladění naší právní úpravy s úpravou ES. Nicméně ani touto novelou nebyly odstraněny veškeré nedostatky, neboť nedostatečné materiální a technické vybavení našich vinohradníků a vinařů nedovolilo úplné převzetí předpisů Evropské unie. Podle odborníků představovala přijatá novela harmonizaci s evropskými předpisy jen ze 40%. Z těchto důvodů byla vytvořena novela další jako zákon č.50/2002 Sb., ze dne 11.ledna 2002, která zřídila Vinařský fond, jehož existence byla obvyklá v ostatních členských státech EU a upravila některé náležitosti týkající se dovozu vín do ČR.

Shrnutí:

V historickém vývoji práva, které regulovalo společenské vztahy spojené s vinohradnictvím a výrobou vína na našem území, lze za nejvýznamnější institut považovat horenské právo a úřad perkmistra. Horenské právo zahrnovalo právní pravidla týkající se zakládání vlnic, pracovních vztahů, problematikou perkrechtu a jiných dávek, sousedských vztahů, prevence škod, dozorem, odpovědností za škodu a odpovědností trestní a příslušná procesní pravidla. Působnost těchto norem dosahovala obvodu obce či města. Horenské právo se postupem doby přeměnilo do podoby viničních řádů, které byly vydávány v jednotlivých obcích, popřípadě i zemích, z nichž nejvýznamnější byl viniční řád pro Moravu a viniční řád pro Prahu.

Dnes již zaniklé horenské právo umožňuje zkoumat společenské vztahy, události doby a její představitele, na které se vztahovalo. Jeho hodnota spočívá v jeho významu jako materiálního pramene pro tvorbu současného práva, neboť znalost širších společenských okolností, do nichž patří i historie právní úpravy, je důležitá jako inspirační zdroj pro tvorbu příslušné legislativy.

Z dob Rakouska-Uherska pak pocházejí dva legislativní počiny v oblasti vinohradnictví a vinařství, a sice zákon o výrobě a prodeji nápojů vínu podobných (zákon č.120/1880 ř.z.) a zejména první komplexní právní úprava vinařství, která se vztahovala také na území Čech a Moravy v podobě zákona o obchodu s vínem, vinným moštem a vinným rmutem (zákon č.210/1907 ř.z.). Tento zákon se zabýval kromě ovocných, sladových, bobulových a léčivých vín také označováním produktů v rámci jeho předmětu regulace, ošetřováním produktů, paděláním vína, dozorem a sankcemi.

Po druhé světové válce se právní úprava až do přijetí prvního vinařského zákona (zákon č. 115/1995 Sb.) v rámci samostatné ČR vyčerpala zákonem o rozvoji rostlinné výroby (zákon č. 61/1964 Sb.) a jeho prováděcí vyhláškou. Teprve po roce 1989 dochází k návratu k tradici vyčlenění potravin do speciální právní úpravy a vyčlenění vinohradnictví a vinařství do samostatného zákona v roce 1995. Novelty tohoto zákona usilovaly zejména o sblížení s předpisy ES týkající se vinařské problematiky.

4. Právní úprava vinařství a vinohradnictví předpisy Evropských společenství

Evropská unie je důležitým účastníkem na světovém trhu s vínem. Její strategická pozice vychází ze skutečnosti, že se na jejím území nachází přibližně 50 % světových vinic a její podíl na světové výrobě vína činí téměř 70%.¹⁹ EU je stále největším vývozcem a dovozcem tohoto artiklu. Víno se vzhledem ke klimatickým podmínkám pěstuje pouze v některých oblastech. K nejseverněji položeným výrobcům patří Lucembursko, Rakousko, Německo a od roku 2004 také Česká republika a Slovensko. Mezi největší velmoci evropského vinařství však patří jižněji položené státy jako je Francie, Itálie a Španělsko. Srovnání těchto tří zemí z hlediska jejich podílu na ploše vinic, podílu na objemu vyrobeného vína a podílu na hodnotě vinařské produkce EU však ukazuje na značné disproporce mezi nimi. Ve Francii se nachází 27% vinic EU, které vyrobí 34% z celkového množství vína, což činí dokonce 49% hodnoty evropské produkce. Vysoká přidaná hodnota ukazuje na značný podíl kvalitních vín ze světoznámých pěstitelských oblastí (Bordeaux, Burgundsko, Champagne). Naopak ve Španělsku, kde je osázená plocha vinic větší (34%) než ve Francii, se tamní vinařství podílí na hodnotě evropské produkce z 9%. Podíl méně kvalitních odrůd a pěstitelských postupů zde vede k převládající orientaci na levná stolní vína. Uvedené fakta vyplývají z grafů v Příloze č.2 a č.3.

Tyto nezanedbatelné rozdíly hrály roli při vytváření společné organizace trhu s vínem, která musí brát ohled nejen na rozdílné klimatické podmínky v jednotlivých zemích, ale i na množství použitých odrůd a tradiční postupy při výrobě vína. Společná organizace trhu s vínem vznikla jako jedna z prvních již v roce 1970 a jejím účelem bylo stanovit jednotná pravidla jakosti vína a zabránit vstupu nekvalitních vín na jednotný trh.²⁰ Úprava trhu s vínem je značně obsáhlá a komplexní, neboť řeší kromě cenových opatření, intervencí a obchodu s vínem i další záležitosti jako je výroba, přeprava nebo enologické (výrobní) postupy. Poslední úprava společné organizace trhu s vínem byla provedena v roce 1999 nařízením Rady ES č.1493/1999 o společné organizaci trhu s vínem²¹ (dále jen „Nařízení“). Toto nařízení ve svých 82 člancích koncentruje hlavní zásady v oblasti právní úpravy vinohradnictví a vinařství v ES a další technické podrobnosti se nacházejí v desítkách prováděcích nařízení, které vydala Komise na základě pravomoci přenesené na ni Radou.

¹⁹ Hrabětová, S. a kol.: Situační a výhledová zpráva - réva vinná, víno. MZe ČR, Praha 2007, s. 53.

²⁰ Damohorský, M.; Smolek, M.: Zemědělské právo: učební pomůcka. IFEC, Praha 2001, s. 40.

²¹ Council Regulation (EC) No 1493/1999 OJL 179, 14.7. 1999.

4.1 Předmět úpravy a základní principy

Narízení obsahuje ustanovení o produkčním potenciálu, tržních mechanismech, seskupeních producentů a odvětvových organizacích, enologických postupech a ošetřování, popisu, označování, obchodní úpravě a ochraně, jakostním vínu stanovené oblasti a obchodu se třetími zeměmi. Vztahuje se na hroznovou šťávu, hroznový mošt s výjimkou částečně zkvašeného hroznového moštu (burčáku) nebo takového, jehož kvašení bylo zastaveno jinak než přidáním alkoholu, víno z čerstvých hroznů včetně alkoholizovaného, čerstvé vinné hrozny s výjimkou stolních, vinný ocet, matolinové víno, vinné kašy a matoliny. Hospodářský rok²² pro produkty, na něž se Narízení vztahuje, začíná 1.srpna každého roku a končí 31.července následujícího roku.

Současná podoba společné organizace trhu s vínem tak jak je ztvárněna Narízením se snaží zohlednit některé trendy na evropském a světovém trhu. Je založena na principech regulace nabídky vína, podpory kvality vína a mechanismech regulace trhu.

Princip regulace nabídky vína vychází ze skutečnosti, že se Evropská unie potýká s nadprodukcí vína a vysokými náklady na její odstraňování, skladování a destilaci na alkohol. Proto je rozšiřování vinic zakázáno až do roku 2010. Povolena je pouze opětovná výsadba na obnovu vinic. Zákaz směřuje zejména proti rozšiřování vinic produkujících nekvalitní stolní vína. Každý členský stát získal práva na novou výsadbu pro jakostní vína stanovené pěstitelské oblasti, pro něž poptávka vykazuje rostoucí trend. Evropská unie podporuje mladé producenty a zároveň odchod z vinařnické činnosti. Členské státy mohou samy iniciovat projekty, které povedou k přechodu od vinařnictví na jiný způsob hospodaření, ale také mohou zahrnovat přechod na kvalitnější produkci díky přeměně odrůdové skladby a zlepšení pěstitelských metod. Aby celý systém mohl dobře fungovat, musely být ve členských státech vytvořeny registry s údaji o všech vinicích.

Princip podpory kvality vína se projevuje například prostřednictvím souboru stanovených enologických postupů, které je nutno zachovávat při výrobě vína. Týkají se zejména přidávání látek do vína nebo zvyšování obsahu alkoholu. Jedná se i o ochranu zeměpisných označení výrobních oblastí, zákaz mísení evropských a dovážených vín či zákaz lisování vinných kaš, které zhoršují výslednou kvalitu vína.

Nové mechanismy regulace trhu se objevují především v kategorii stolních vín, kde byla do roku 1999 záruka odbytu poměrně vysoká, což vedlo k nahromadění přebytků, a tak

²² Náš zákon o vinařství odkazuje v § 3 odst. 1 na pojem „vinařský rok“.

Evropská unie přistoupila k postupnému snižování intervenčních opatření. Vzhledem k závislosti produkce vína na klimatických podmínkách a z toho vyplývajícího kolísání objemu a kvality sklizně byla zavedena podpora soukromého skladování a destilační prémie pro část sklizených hroznů, z nichž se nevyročí víno. Tato část produkce projde destilací a výsledný produkt je určen pro průmyslové účely. Evropská unie používá i tzv. krizové destilační opatření v případě výjimečného narušení trhu vlivem značných přebytků.

4.2 Vymezení hlavních pojmů

Definice hlavních pojmů, které Nařízení používá, se nachází jednak v příslušných úvodních ustanoveních jednotlivých kapitol a jednak v Přílohách č.1, 2 a 3 Nařízení. V této subkapitole pojednám pouze o pojmech na které odkazuje český zákon o vinařství a vinařství, protože je sám nedefinuje a těch, které neuvádím v poznámce pod čarou v kapitole o české právní úpravě a přitom jsou nezbytné pro srozumitelnost dalšího výkladu.

4.2.1 Vinařské zóny

Státy Evropské unie produkující víno jsou podle Přílohy III Nařízení rozděleny do jednotlivých vinařských zón a pro každou z nich jsou stanoveny odlišné požadavky na enologické postupy. Samotný pojem vinařská zóna však Nařízení nedefinuje. Území jednotlivých vinařských zón A, B, C Ia), C Ib), C II, C IIIa), C IIIb) je vymezeno na základě obdobných půdně-klimatických a agroekologických podmínek a také kvality vyrobených vín z příslušných „stanovených pěstitelských oblastí“. Do nejsevernější zóny A patří severně položené vinice Německa, všechny vinice Lucemburska, Belgie, Dánska, Irsko, Nizozemí, Polska, Švédsko a Spojeného království. V ČR zahrnuje vinařskou oblast Čechy.

Vinařská zóna B zahrnuje Rakousko, v Německu oblast Bádensko, ve Francii oblasti Alsasko, Lotrinsko, Champagne, Jura, Savojsko, údolí Loiry, Slovensko, ve Slovinsku oblasti Podravje a Posavje, a v ČR vinařskou oblast Morava.

Zóna C Ia) zahrnuje některé plochy vinic ve střední Francii, na severu Španělska a Portugalska a na Slovensku tokajskou oblast. Tato zóna zahrnuje polohy pro jakostní vína. Vinařská zóna C Ib) zahrnuje některé plochy vinic severní Itálie a v Maďarsku všechny plochy vinic. V Itálii se jedná o polohy s horším dozráváním hroznů. Vinařská zóna C II zahrnuje některé plochy v jižní Francii, ve střední Itálii a severním Španělsku, kde jsou hluboké půdy na úpatích svahů, které v budoucnu nebude povoleno obnovovat. Nová výsadba je zde již zakázána. Dále sem patří ve Slovinsku oblast Primorska.

Do vinařské zóny C IIIa) patří většina vinic Řecka, na Kypru vinice v nadmořské výšce nad 600 metrů. Vinařskou zónu C IIIb) tvoří zbylé plochy vinic Francie (např. Korsika), nejjihnější Itálie, Řecka, Španělska, Portugalska, celé území Malty a na Kypru vinice v nadmořské výšce do 600 metrů.

4.2.2 Obsah alkoholu

Definice tohoto klíčového pojmu, bez kterého se neobejde právní úprava výroby vína, se zavádí v Příloze č.2 Nařízení. Obsah alkoholu může být vyjádřen jako skutečný, možný, celkový nebo přirozený a lze ho uvádět v procentech objemových nebo hmotnostních.

- Skutečný obsah alkoholu se uvádí v procentech objemových a vyjadřuje počet objemových jednotek čistého alkoholu, které produkt obsahuje při 20°C ve 100 objemových jednotkách.
- Možný obsah alkoholu měřený v procentech objemových znamená počet objemových jednotek čistého alkoholu při 20°C, které mohou vzniknout úplným zkvašením cukru obsaženého ve 100 objemových jednotkách daného produktu.
- Celkový obsah alkoholu v procentech objemových udává součet skutečného a možného obsahu alkoholu v procentech objemových.
- Přirozený obsah alkoholu v procentech objemových vyjadřuje celkový obsah alkoholu v procentech objemových dotyčného produktu před jakýmkoli obohacením.

Definice těchto veličin v hmotnostním vyjádření získáme dosazením hmotnostních jednotek místo objemových.

4.2.3 Definice vybraných produktů

Definice produktů uvedené v Příloze I Nařízení se vztahují jen na produkty, které byly získány v ES z hroznů sklizených v ES, a na některé další produkty pocházející ze třetích zemí nebo vyrobených v ES z hroznů sklizených mimo ES, pokud je jejich výroba Nařízením povolena.

Čerstvé vinné hrozny jsou zralé nebo mírně zaschlé plody révy použité k přípravě vína, které mohou být běžným zpracovatelským postupem rozdrčeny nebo lisovány a které mohou spontánně alkoholově kvasit.

Hroznový mošt je tekutý produkt získaný přirozenou cestou nebo fyzikálním postupem z čerstvých vinných hroznů. Skutečný obsah alkoholu v něm nesmí překročit 1%

objemové. Přírozenou cestou se zde rozumí rozdrcení hroznu vlastní váhou, naproti tomu fyzikální cestou mošt vzniká lisováním pomocí vertikálního nebo horizontálního lisu. Tyto lisy se skládají z disku uloženého svisle nebo vodorovně v dřevěném koši a šťáva z hroznů pak uniká proděravěným pláštěm koše, na který jsou hrozny tlačeny pneumaticky nebo dvěma protiběžnými vertikálními kotouči.²³

Zahuštěný hroznový mošt je nekaramelizovaný hroznový mošt získaný částečným odstraněním vody z hroznového moštu libovolnou metodou (s výjimkou přímého ohně) tak, že při teplotě 20°C je údaj odečtený na refraktometru, kterým se měří cukernatost moštu, alespoň 50,9%. Tento produkt musí pocházet výhradně z hroznového moštu získaného z odrůd uvedených v čl.42 odst.5, který vykazoval přirozený obsah alkoholu nejméně ve výši, která je platná pro vinařskou zónu, v níž byly hrozny sklizeny.

Rektifikovaný moštový koncentrát je tekutý nekaramelizovaný produkt vyrobený částečným odstraněním vody z hroznového moštu libovolnou povolenou metodou (s výjimkou přímého ohně) tak, že při teplotě 20°C je údaj odečtený z refraktometru nižší než 61,7% a dále vykazuje stanovené charakteristické znaky (stanovený maximální obsah oxidu siřičitého a jiných látek, pH, optická hustota apod.). Skutečný obsah alkoholu nesmí překročit 1% objemové. Další podmínky jsou stejné jako u zahuštěného hroznového moštu.

Hroznová šťáva je tekutý, nekvasící, ale kvašení schopný produkt, který je ošetřen tak, že je vhodný ke spotřebě v nezměněném stavu. Může být získán z čerstvých hroznů nebo hroznového moštu nebo zředěním zahuštěného hroznového moštu nebo zahuštěné hroznové šťávy a skutečný obsah alkoholu v ní nesmí překročit 1% objemové. Zahuštěná hroznová šťáva se získává stejným postupem jako zahuštěný hroznový mošt, jen původní surovinou je hroznová šťáva místo hroznového moštu.

Stěžejní pojem Nařízení je samozřejmě **víno**, což je produkt získaný výhradně úplným nebo částečným alkoholovým kvašením čerstvých, rozdrcených nebo nerozdrcených vinných hroznů nebo hroznového moštu.

Stolní víno je definováno Nařízením jako víno, které pochází výhradně ze zatříděných odrůd révy vinné, bylo vyrobeno v ES a po případném zvýšení cukernatosti povoleným způsobem vykazuje skutečný obsah alkoholu nejméně 8,5% objemových bylo-li získáno výlučně z hroznů sklizených v zónách A a B, nebo 9% v případě ostatních zón, nejvýše však 15% objemových celkového obsahu alkoholu, a u něhož celkový obsah kyselin přepočtený na kyselinu vinnou činí nejméně 3,5 g s výhradou odchylek, které mohou být stanoveny.

²³ Forrest, T.: Všechno, co potřebujete vědět o víně. Ottovo nakladatelství, Praha 2004, s.19.

Rozmezí skutečného obsahu alkoholu pro **likérové víno** jako další druh vína je 15 až 22% objemových. Celkový obsah alkoholu musí činit nejméně 17,5% objemových, s výjimkou jakostních likérových vín stanovených pěstitelských oblastí. Surovinou k výrobě likérového vína může být částečně zkvašený hroznový mošt, víno nebo směs obou a dále z hroznového moštu nebo směsi hroznového moštu s vínem u některých jakostních likérových vín s.o. Vlastnosti těchto surovin jsou dále specifikovány. Při výrobě se k těmto surovinám přidávají ještě další látky jako například neutrální alkohol vinného původu a destilát z vína nebo sušených hroznů.

Šumivé víno může vzniknout prvotním nebo druhotným alkoholovým kvašením čerstvých hroznů, hroznového moštu nebo vína, pokud jsou tyto produkty vhodné k získávání stolního vína, ze stolního vína, z jakostního vína s.o. nebo z dovezeného vína určitých vlastností, které se při otevření nádoby vyznačuje unikáním oxidu uhličitého pocházejícího výhradně z kvašení a přetlak vykazuje v uzavřené nádobě při 20°C nejméně 3 bary.

Perlivé víno je vyrobeno ze stolního vína, jakostního vína s.o. nebo z produktů vhodných k získání těchto druhů vín, pokud tato vína nebo produkty vykazují celkový obsah alkoholu nejméně 9% objemových. Perlivé víno samotné musí mít skutečný obsah alkoholu nejméně 7% objemových, vykazovat přetlak v uzavřené nádobě při 20°C od 1 do 2,5 baru a být plněno do nádob o objemu maximálně 60 litrů.

Alkoholizované víno je produkt, který vykazuje skutečný obsah alkoholu mezi 18 a 24% objemových a obsah těkavých kyselin vyjádřený prostřednictvím kyseliny octové nejvýše 1,5 gramů na litr a byl získán výhradně tím, že víno bez zbytkového cukru bylo alkoholizováno přidávkem nerektifikovaného produktu pocházejícího z destilace vína se skutečným obsahem alkoholu nejvýše 86% objemových.

Jako poslední druh vína je uvedeno **víno z přezrálých hroznů**, které má přirozený obsah alkoholu více než 15% objemových a celkový obsah alkoholu nejméně 16% objemových a skutečný obsah alkoholu nejméně 12% objemových a bylo vyrobeno v ES bez zvyšování cukernatosti z hroznů určených zařazených rékových odrůd. Přitom členské státy mohou určit dobu jeho zrání.

Vinný ocet je ocet vyrobený výlučně octovým kvašením vína a vykazuje obsah kyselin vyjádřený prostřednictvím kyseliny octové nejméně 60 g na litr.

Vinné kaly jsou zbytky, které se usazují v nádobách obsahujících víno po kvašení nebo během skladování či povoleného ošetřování vína nebo hroznového moštu, jakož i zbytky vzniklé filtrací nebo odstředěním vína nebo hroznového moštu.

Matoliny jsou zkvašený nebo nezskvašený zbytek po lisování čerstvých vinných hroznů. Matolinové víno se získává kvašením neošetřených matolin nasáklých vodou nebo vyluhováním prokvašených matolin vodou.

4.3 Produkční potenciál

Jak jsem již uvedl, na základě principu regulace nabídky vína, je výsadba vinic odrudami zařazenými jako moštové až do 31. července 2010 zakázána. Jedinými výjimkami z tohoto pravidla je právo na novou výsadbu, právo na opětovnou výsadbu a právo na výsadbu z rezervy.

Právo na novou výsadbu lze udělit pro plochy, které jsou určeny k nové výsadbě v rámci scelování pozemků nebo vyvlastnění ve veřejném zájmu a dále k provádění vinohradnických pokusů nebo k založení porostů za účelem produkce roubů. Volnost k udělení práva na novou výsadbu mají členské státy v případě, že nově osázené plochy budou sloužit výlučně k produkci pro soukromou potřebu vinaře a jeho rodiny. Udělené právo svědčí pouze výrobci, kterému bylo uděleno a musí být uplatněno před koncem druhého hospodářského roku následujícím po roce jeho udělení.

Práva na opětovnou výsadbu přidělují členské státy pěstitelům, kteří vyklučili²⁴ vinici, nebo se zavázali ji během tří vinařských roků vyklučit. Práva jsou sice v první řadě určena podnikovi, který vinici vyklučil, ale lze je převést na nového vlastníka. Pěstitel musí přidělené právo využít v průběhu pěti let po vyklučení.²⁵ Nevyčerpaná práva se převedou do rezervy.

Nařízení zavádí systém rezerv práv na výsadbu (státních, regionálních), které vytvářejí členské státy. Do rezervy spadají nově vytvořená práva na výsadbu, práva na opětovnou výsadbu vložená vlastníky do rezervy²⁶ a všechna udělená práva, která nebyla využita ve stanoveném čase. Tato práva mohou být přidělována bez poplatku mladým zemědělcům (do 40 let), případně za poplatek všem pěstitelům. Práva na výsadbu z rezerv je třeba uplatnit do konce druhého hospodářského roku po roce udělení, jinak propadají zpět do rezervy.

Článek 6 Nařízení poskytuje členským státům nově vytvořená práva na výsadbu, která jsou přidělena v různém rozsahu a pro ČR činí 2% stávající plochy vinic ke dni přistoupení k EU. Přidělení těchto práv je možné jen po předložení přehledu produkčního potenciálu²⁷ a

²⁴ Kloučením se rozumí úplné odstranění révových keřů, které se nacházejí na pozemku osázeném révou.

²⁵ Členské státy mohou tuto lhůtu prodloužit až na 8 let.

²⁶ Tato práva mohou být z rezervy opětovně udělována až do konce pátého hospodářského roku po roce převodu. Nebudou-li práva na výsadbu opětovně udělena během této lhůty, zanikají.

²⁷ Tento přehled musí obsahovat údaje o plochách osázených zařazenou moštovou odrudou révy, o dotčených odrudách, o celkovém stavu dosavadních práv na výsadbu a o všech vnitrostátních právních předpisech provádějících hlavu II Nařízení.

pouze jednou. Tato práva členské státy následně přidělují jako práva na novou výsadbu pěstitelům k využití na plochách určených pro produkci jakostních vín a stoiných vín se zeměpisným označením.

4.3.1 Prémie za konečné vzdání se vinohradnictví

Jde jednoznačně o opatření s cílem snížit nadprodukcí vína v ES a odstranit vinice, jejichž produkce neodpovídá poptávce. Prémie má být finanční kompenzací za upuštění od pěstování révy vinné na určitém území o velikosti alespoň 10 arů. Pokud ji pěstitel získá, ztrácí právo na opětovnou výsadbu. Výše prémie stanoví členské státy a odvíjí se od zemědělského výnosu, metody produkce, plochy opuštěné vinice ve vztahu k ploše podniku, druhu vyráběného vína a existence smíšeného pěstitelství. Prémie však nelze poskytnout, pokud se dotčené plochy vinic již neobdělávají a za dalších podmínek, které stanoví Nařízení.

4.3.2 Restrukturalizace a přeměna vinic

Za účelem přizpůsobení produkce vína tržní poptávce je Nařízením zaveden systém pro restrukturalizaci a přeměnu vinic. K využití tohoto systému musejí členské státy vypracovat přehled produkčního potenciálu. Systém zahrnuje jedno nebo i více restrukturalizačních opatření, kterými jsou přeměna odrůdové skladby (i přeštěpováním), změna osázení vinic a zlepšení metod obhospodařování vinic, tak aby odpovídaly cílům tohoto systému. Uvedený systém se nevztahuje na běžnou obnovu starých vysloužilých vinic.

Podporu na restrukturalizaci a přeměnu vinic lze poskytnout jen na základě plánu vytvořeného a schváleného členským státem. Podpora se poskytuje výrobcům jednak ve formě náhrady, která kompenzuje ztrátu příjmů v důsledku provádění plánu, a jednak jako příspěvek na náklady restrukturalizace a přeměny vinic. Náhradu výrobcům za ztrátu příjmů je možné poskytnout formou povolení souběžné existence staré a nové vinice během stanoveného období v rámci 3 let nebo formou finanční náhrady z rozpočtu ES. Příspěvek ES nesmí přesáhnout 50% nákladů na restrukturalizaci a přeměnu vinic, resp. 75% v regionech spadajících pod cíl 1 podle nařízení Rady (ES) č.1260/1999 o strukturálních fondech.

4.3.3 Prohlášení a zatříd'ování odrůd

Producenti moštových hroznů, moštu a vína jsou povinni podávat každoročně prohlášení o množství produktů z poslední sklizně. Totéž mohou členské státy požadovat i od

obchodníků, kteří uvádějí moštové hrozny na trh. Každý rok musí producenti hroznového moštu a vína i obchodníci kromě maloobchodníků podávat také prohlášení o svých zásobách moštu a vína z poslední sklizně i z dřívějších sklizní.

Zatřídování odrůd révy k výrobě vína probíhá přímo ve členských státech, přičemž podmínkou je, že zatříděné odrůdy patří k druhu *Vitis vinifera* nebo pocházejí z křížení tohoto druhu s jinými druhy rodu *Vitis*. Ve svém zatřídění označí členské státy odrůdy, které jsou na jejich území vhodné k výrobě jakostních vín s.o. Pouze takto zatříděné odrůdy smějí být vysazovány nebo štěpovány za účelem výroby vína na území ES.²⁸ Plochy, které jsou osázené nezatříděnými odrůdami je nutno vykloučit kromě případů, kdy produkce z těchto ploch slouží výlučně ke spotřebě rodiny vinaře. Dojde-li k výmazu některé odrůdy ze zatřídění, musí být jí osázené plochy vykloučeny do 15 let od výmazu.

4.4 Mechanismy trhu

Pěstební omezení ve vinohradnictví v podobě správy produkčního potenciálu samo o sobě nedokáže zabránit nadprodukcí, a tak Nařízení přichází s dalšími nástroji v oblasti vinařství a obchodu s vínem, které regulují nabídku vinařských produktů. K těmto nástrojům patří podpora soukromého skladování, destilace a podpory pro specifické využití.

4.4.1 Podpora soukromého skladování

Výrobcům se poskytuje podpora soukromého skladování stolního vína, hroznového moštu, zahuštěného hroznového moštu a rektifikovaného moštového koncentrátu, pokud uzavřou dlouhodobou smlouvu o skladování s intervenční agenturou, a to v době mezi 16.prosincem a 15.únorem následujícího roku. Doba platnosti smlouvy končí pro stolní víno nejdříve 1. září po datu uzavření smlouvy, resp. 1. srpna pro ostatní uvedené produkty, a nejpozději 30. listopadu po datu uzavření smlouvy. Všechny typy smluv musí obsahovat ustanovení, že výplata podpory za celé uskladněné množství nebo jeho část se může zastavit a odpovídající povinnosti producenta mohou skončit, pokud tržní cena příslušného druhu stolního vína překročí stanovenou úroveň. Částka podpory může pokrýt jen technické náklady spojené se skladováním a úroky.

²⁸ Pro vědecké výzkumné a pokusné účely toto omezení neplatí.

4.4.2 Destilace

Tomuto opatření k regulaci trhu s vínem za účelem dosažení jeho rovnováhy je v Nařízení věnována velká pozornost. Má nahradit dosavadní výkup intervenční agenturou, jakožto umělé opatření ke stažení přebytků z trhu. Povinně jsou destilaci podrobeny všechny vedlejší produkty vzniklé výrobou vína a víno pocházející z hroznů odrůd nezatříděných výhradně jako moštové. Nařízení dále podporuje destilaci jako opatření, které je v zájmu stabilizace trhu s vínem, a v určitých případech může dojít k tzv. nouzové destilaci. Tato opatření by měla být co nejpružnější, aby odpovídala potřebám trhu a specifickým regionálním podmínkám.

Z důvodů nízké jakosti vína získaného úplným vylisováním je v ES zcela zakázáno úplné vylisování rozdrčených i nerozdrčených vinných hroznů a lisování vinných kalů. Zakazuje se i obnovení kvašení matolín pro jiné účely než destilaci. Každá fyzická nebo právnická osoba či jejich seskupení, která vyrábí víno, musí nechat destilovat všechny vedlejší produkty vzniklé při jeho výrobě. Totéž se vztahuje na vedlejší produkty, které vznikly jiným zpracováním hroznů než výrobou vína. Uvedenou povinnost lze splnit také dodáním vína octárně nebo odstraněním vedlejších produktů za stanovených podmínek a pod kontrolou. Povinnosti povinné destilace vedlejších produktů ze zpracování hroznů jsou zproštěni výrobci zpracovávající hrozny sklizené ve vinařské zóně A nebo německé části zóny B, v ČR, Rakousku, Slovinsku, Slovensku nebo na Maltě. Výměnou za to však musí odstranit vedlejší produkty vzniklé při tomto zpracování za stanovených podmínek, což je kontrolováno.

Povinná je i destilace vína z hroznů odrůd, které jsou pro stejnou správní jednotku zatříděny jako odrůdy moštové i jako odrůdy k jiným účelům, pokud překračuje běžné množství vína určeného k tradičnímu použití v průmyslu a jiným tradičním odběratelům a není v daném hospodářském roce vyvezeno. Takové víno lze dodávat jen do palíren.

Pro oba druhy povinné destilace je pevně stanovena minimální nákupní cena destilovaných produktů. Cena, kterou palírna zaplatí nesmí být nižší než stanovená nákupní cena. Palírna se může rozhodnout, zda bude usilovat o podporu pro produkt určený k destilaci nebo destilací získaný produkt dodá intervenční agentuře.

Další forma destilace je používána v situaci, kdy je zapotřebí podpořit trh s vínem a průběžné zásobování průmyslu produkty destilace vína. Tato forma destilace se týká jen stolního vína a vína vhodného k získávání stolního vína. Podpora se poskytuje palírně ve formě hlavní a vedlejší podpory. Hlavní podpora se poskytuje na základě smlouvy mezi

palírnou a výrobcem vína podle destilovaného množství vína, přičemž ve smlouvě je stanovena minimální cena, která sice může během hospodářského roku kolísat, ale v průměru musí dosahovat určité pevné částky. Vedlejší podpora se poskytuje ve formě platby k pokrytí přiměřených nákladů na skladování destilátů.

Jen výjimečně lze použít opatření pro nouzovou destilaci, a to v případě narušení trhu následkem značných přebytků nebo problémů s jakostí. Nouzová destilace si klade za cíl odstranit specifické přebytky a zajistit průběžné zásobování od jedné sklizně do druhé. Jde o zcela dobrovolné opatření, ale může být omezeno jen na některé druhy vína nebo pěstitelské oblasti, přičemž u jakostního vína s.o. lze toto opatření uplatnit jen na žádost členského státu. Jedním z možných podmínek zavedení nouzové destilace může být prokazatelné zhoršení tržní ceny v určité době pro některý druh vína nebo pro víno stanovené pěstitelské oblasti.

Intervenční agentura převzatý alkohol prodá buď prostřednictvím veřejné dražby, nebo v nabídkovém řízení, přičemž se tento alkohol nesmí dostat na trh s konzumním alkoholem.

4.4.3 Podpory pro specifické využití

Tato forma dotace má motivovat výrobce používat hroznový mošt a jeho koncentrát, které byly vyrobené v ES, i k jiným účelům než je výroba vína, aby byl zajištěn dostatečný odbyt vinařských produktů, a tak dosáhnout určité stability na trhu s vinařskými produkty.

Jde o podporu použití zahuštěného hroznového moštu nebo rektifikovaného moštového koncentrátu ke zvyšování obsahu alkoholu vinařských produktů, u kterých je to povoleno Nařízením. Dále lze získat podporu pro použití hroznového moštu a zahuštěného hroznového moštu k výrobě hroznové šťávy nebo jiných poživatin z hroznové šťávy.

4.5 Seskupení producentů a odvětvové organizace

Seskupením producentů je podle Nařízení právnická osoba, která byla založena z vlastní iniciativy výrobců produktů, na než se Nařízení vztahuje, a v zájmu svých členů sleduje tyto cíle:

- zajištění plánování produkce a její přizpůsobení poptávce zejména množstvím i jakostí,
- podpora koncentrace nabídky a umístování produktů na trhu,
- snižování nákladů na výrobu a stabilizace cen,
- podpora pěstitelských a výrobních postupů šetrných k životnímu prostředí.

Členské státy mohou jako seskupení výrobců uznat taková seskupení, která splní uvedené požadavky, sdružují alespoň minimální počet členů a disponují minimálním množstvím produktů, které lze uvést na trh. Zároveň musí poskytnout dostatečnou záruku, pokud jde o kontinuitu a efektivnost své činnosti. Členské státy rozhodnou o uznání do tří měsíců od přijetí žádosti a v případě uznání provádějí pravidelné kontroly těchto seskupení.

Odvětvové organizace vykonávají určité úkoly v zájmu lepšího fungování trhu s jakostními víny s.o. a stolními víny se zeměpisným označením a přitom přihlížejí k zájmům spotřebitelů. Rozhodnutí odvětvových organizací provádějí členské státy a přitom mohou stanovit pravidla pro uvádění těchto vín na trh. Odvětvové organizace mohou v ES činit opatření ke zlepšení znalosti a průhlednosti výrobků a trhu, k lepší koordinaci uvádění výrobků na trh, k větší míře využití produkčního potenciálu, k vývoji postupů a nástrojů ke zlepšení jakosti produktů ve všech etapách výroby, k využívání možností a ochrany ekologického zemědělství, označení původu, značky jakosti a zeměpisných označení a podporovat integrovanou produkci nebo jiné ekologicky zaměřené metody produkce.

4.6 Enologické postupy a ošetřování

Vymezení přípustných postupů při výrobě vína je důležité nejen z hlediska zdraví spotřebitelů, ale konec konců i z hlediska zájmu na zachování určité jakosti vína produkovaného v ES. Seznam povolených postupů a ošetření je uveden v Přílohách IV a V (postupy obohacování, přikyselení, odkyselení, slazení, meze obsahu oxidu siřičitého a další). Příloha V dále obsahuje ustanovení o šumivém vínu (definuje kupáž, tírážní likér a expediční likér pro jednotlivé jakostní druhy šumivého vína), jakostním šumivém vínu a likérovém vínu. Vzhledem k tomu, že se pěstební podmínky, zejména půda, poloha a podnebí mezi jednotlivými vinařskými zónami značně liší, jsou tyto rozdíly zohledněny i při enologických postupech a ošetřeních. Stanovené postupy se týkají všech produktů upravených Nařízením s výjimkou výroby hroznové šťávy, přičemž tyto postupy a ošetření mohou být použity jen k řádné výrobě vína, uchovávání nebo vývoji produktu.

Zakázané je přidávání vody kromě zvláštních případů a přidávání alkoholu, s výjimkou hroznového moštu z čerstvých vinných hroznů, jehož kvašení bylo zastaveno přidáním alkoholu, likérového vína, šumivého vína, alkoholizovaného vína a za stanovených podmínek i perlivého vína. Členské státy mohou uplatnit ještě přísnější podmínky ke garanci charakteristických znaků jakostního vína s.o., šumivého vína, likérového vína a tzv. zemského vína. K výrobě většiny produktů, které Nařízení upravuje, lze použít jen hrozny odrůd

zatříděných jako moštové, popřípadě z nich získaných produktů. K výrobě vína nesmí být použita ani přidávána hroznová šťáva nebo zahuštěná hroznová šťáva pocházející z ES.

Z vinných kalů a matolin nesmí být vyrobeno vína ani jiný nápoj k přímé lidské spotřebě kromě alkoholu, vínovice nebo matolinového vína. Alkoholizované víno smí být použito jen pro destilaci. Matolinové víno může být užito jen k destilaci nebo pro vlastní potřebu vinaře a jeho rodiny.

Výroba vína z dovezeného moštu je zakázána, stejně jako mísení vína ze třetí země s vínem z ES a vín třetích zemí navzájem, s výjimkou zvláštních případů daných mezinárodními smlouvami. Nařízení dále stanovuje seznam produktů, které nemohou být nabízeny k přímé lidské spotřebě, například pokud byly při jejich výrobě použity nepovolené enologické postupy. Pro tyto případy může Rada ES udělit výjimku.

4.7 Popis, označování, obchodní úprava a ochrana produktů

Jedná se o pravidla, jejichž cílem je ochrana zájmů spotřebitelů a výrobců, zajištění hladkého fungování vnitřního trhu a podpora výroby jakostních produktů. Výrobce je povinen svoje produkty označit určitými předepsanými údaji, na jejichž základě může být produkt identifikován a spotřebiteli jsou tak poskytnuty důležité informace o produktu. Produkty, které nesplňují tyto požadavky, nesmějí být uváděny na vnitřní trh a pokud není udělena výjimka ani vyváženy. Tato pravidla se nacházejí jednak v kapitole II hlavy V a také v Přílohách VII a VIII. Zahrnují údaje, které musí být obligatorně použity, údaje, které mohou být použity při splnění určitých podmínek a další údaje, zvláště pokud by mohly uvést spotřebitele v omyl. Dále obsahují ustanovení o ochraně a kontrole užívání některých údajů, o používání zeměpisných označení a tradičních názvů a o označování dovezených produktů a z nich zhotovených produktů.

Stanoveným způsobem se musí výrobky označit na etiketách²⁹, v evidenčních knihách, úředních a obchodních dokladech a v reklamě. Uvedenými údaji se označují nádoby včetně uzávěrů, etikety a balení. Pravidla pro označování a obchodní úpravu se vztahují na produkty držené za účelem prodeje a produkty uvedené do oběhu. Vždy je nutné při označování produktů dodržovat pravidlo, že popis, obchodní úprava produktů a reklama na ně nesmí být klamavé a nesmí vést k záměně nebo uvádět v omyl osoby, pro které jsou produkty určeny.

²⁹ Pojem etiketa je v Nařízení vymezen jako veškeré označení a ostatní výrazy, značky, vyobrazení nebo známky, které označují produkt a jsou uvedeny na téže nádobě včetně uzávěru nebo visačky připevněné k nádobě.

Pokud toto pravidlo produkty nesplňují, nesmí být v ES drženy za účelem prodeje ani uváděny do oběhu. Opatření k nápravě nebo případné sankce ukládají členské státy. Členské státy jsou odpovědné i za přijetí všech nezbytných opatření k zabránění užívání zeměpisných označení³⁰ u produktů, které nepocházejí z místa uvedeného v označení.

Nařízení povoluje použití zeměpisného označení pro stolní víno, které bylo získáno mísením vín pocházejících z moštových hroznů vypěstovaných v různých vinařských oblastech, jestliže alespoň 85% takového stolního vína pochází z té oblasti, jejíž název nese. Členské státy mohou pro užití zeměpisného označení pro stolní vína stanovit podmínku, že dotyčné víno bylo zcela získáno z výslovně popsané odrůdy révy a pochází výhradně z přesně ohraničené oblasti, jejíž název nese.³¹ Jakmile členský stát přidělí název stanovené pěstitelské oblasti jakostnímu vínu s.o., nesmí být tento název použit pro označování produktů, které nepocházejí z této oblasti nebo jimž tento název nebyl přidělen podle příslušných právních předpisů ES a vnitrostátních. Totéž platí i o přiřazení názvu obce, části obce nebo lokality výhradně jakostnímu vínu s.o. členským státem.

4.8 Jakostní víno stanovených pěstitelských oblastí

Úpravu jakostních vín přenechává Nařízení příslušným vnitrostátním právním předpisům a vymezuje pouze rámec, ve kterém se vnitrostátní úpravy mohou pohybovat. Jedná se tedy o vína vyhovující ustanovením hlavy VI Nařízení a právním předpisům ES a vnitrostátním. Jakostní víno s.o. zahrnuje jakostní likérová vína s.o., jakostní šumivá vína s.o., jakostní perlivá vína s.o. a ostatní jakostní vína s.o. Jakostní víno s.o. lze získávat pouze z čerstvých vinných hroznů, hroznového moštu, částečně zkvašeného hroznového moštu, mladého vína v procesu kvašení nebo z vína. Seznam jakostních vín s.o. uznaných členskými státy včetně odkazů na vnitrostátní předpisy je zveřejněn v Úředním věstníku ES.

Ustanovení, která je třeba dodržovat při produkci jakostního vína s.o., se opírají o taková kritéria jako jsou ohraničení pěstitelské oblasti, odrůdová skladba, pěstitelské metody, metody bonifikace, minimální přirozený obsah alkoholu, hektarový výnos nebo rozbor a vyhodnocování organoleptických vlastností. Kromě těchto hledisek mohou členské státy s ohledem na tradiční a právní zvyklosti stanovit doplňující produkční podmínky nebo

³⁰ Zde se zeměpisným označením rozumí označení, které udává původ produktu v oblasti, regionu či místu třetí země, která je členem Světové obchodní organizace, jestliže jakost, pověst nebo jiná charakteristická vlastnost produktu může být v podstatné míře přičítána tomuto zeměpisnému původu.

³¹ Podle českého vinařského zákona smí být zemské víno označeno pouze zeměpisným označením stanoveným vyhláškou č.323/2004 Sb. K výrobě zemského vína lze užít jen hrozny sklizené v zeměpisné jednotce, která nese zeměpisné označení podle uvedené vyhlášky. Stejná vyhláška stanoví také seznam odrůd, z nichž lze vyrábět zemské víno.

charakteristické vlastnosti, která musí jakostní vína s.o. splňovat. Podobně mohou stanovit dodatečné nebo přísnější charakteristické vlastnosti nebo podmínky pro produkci, přípravu a uvedení do oběhu pro jakostní vína s.o., která byla vyrobena na jejich území.

K hlavě VI se váže Příloha VI, která zavádí pojem „stanovená pěstitelská oblast“ a další podrobnosti týkající se produkce a přípravy jakostního vína s.o. Stanovenou pěstitelskou oblastí se rozumí oblast pěstování révy nebo soubor těchto oblastí, na kterých jsou produkována vína se zvláštními znaky jakosti a jejichž název je použit pro označení jakostního vína s.o.. Každá stanovená pěstitelská oblast musí být přesně ohraničena, pokud možno podle parcel nebo vinic. Ohraničení provádí členský stát na základě skutečností ovlivňujících jakost vín vyráběných v této oblasti (půda, podnebí, poloha vinice). Každá stanovená pěstitelská oblast je označována svým zeměpisným názvem.

Každý producentský členský stát je povinen sestavit seznam odrůd révy, které jsou vhodné k výrobě jednotlivých jakostních vín s.o. na jeho území. Ty odrůdy, které na seznamu nejsou, musí být odstraněny ze všech parcel nebo vinic určených k výrobě jakostních vín s.o. Jakostní vína s.o. pak mohou být vyráběna jen z hroznů odrůd révy sklizených uvnitř stanovených pěstitelských oblastí a uvedených v příslušném seznamu odrůd, a to zpracováním těchto hroznů na hroznový mošt a dále na víno, jakož i školením tohoto produktu na víno nebo šumivé víno uvnitř stanovené pěstitelské oblasti, ve které byly užité hrozny sklizeny. Z tohoto pravidla existují výjimky, které jsou odůvodněny existencí specifických tradičních postupů upravených legislativou příslušného členského státu.

Pro každé jakostní víno s.o., které je vyráběno na území členského státu, musí tento členský stát stanovit minimální přirozený obsah alkoholu v procentech objemových. Tento údaj může být stanoven v různé výši podle jednotlivých podoblastí, obcí nebo jejich částí, odrůdy nebo odrůd révy, ze kterých užité hrozny pocházejí. Nařízení však stanoví minimální hodnotu přirozeného obsahu alkoholu pro jednotlivé vinařské zóny.³² Celkový obsah alkoholu jakostních vín s.o. musí činit alespoň 9% obj. (s výjimkou jakostních šumivých a likérových vín s.o. a dále ve dvou stanovených případech činí, kdy dolní mez je 8,5% obj.).

Zvláštní metody vinifikace (výroby vína) pro získávání jakostních vín s.o. stanoví pro jednotlivá vína členské státy. Při mimořádně nepříznivém počasí mohou státy připustit zvyšování cukernatosti dokonce nad mezní limity stanovené v Příloze V Nařízení. Tato příloha stanoví také podmínky a mezní hodnoty pro přikyselování a odkyselování produktů vhodných k získávání jakostního vína s.o. i postup pro udělení povolení nebo stanovení

³² Např. pro zónu A je 6,5% obj. (6% obj. pro některé uvedené oblasti), 7,5% pro B a pro nejnižnější zónu C III je 10% obj.

odchylek. Kromě toho stanoví i podmínky a mezní hodnoty pro slazení jakostního vína s.o., přičemž jednou z nich je podmínka, že se slazení provádí ve stanovené pěstitelské oblasti, ze které takové víno pochází, nebo v bezprostřední blízkosti této oblasti, a to pouze použitím (zahuštěného) hroznového moštu nebo rektifikovaného moštového koncentrátu, které pocházejí taktéž ze stejné stanovené pěstitelské oblasti jako doslazované víno.

Pro každé jakostní víno s.o. musí členský stát stanovit hektarový výnos vyjádřený množstvím vinných hroznů, hroznového moštu nebo vína (v tunách hroznů, hektolitrech moštu nebo vína na hektar). Hektarový výnos lze stanovit různě podle jednotlivých podoblastí, obcí nebo jejich částí, odrůdy nebo odrůd révy, ze kterých pocházejí zpracovávané vinné hrozny. Pokud dojde k překročení stanoveného výnosu, je zakázáno použití požadovaného označení pro celou sklizeň.

Podmínkou pro označení vína jako jakostního vína s.o. je rovněž analytická a organoleptická zkouška provedená z podnětu producentů. Analytická zkouška se vztahuje minimálně na hodnoty charakteristických vlastností daných vín s.o. a provádí se mimo jiné pomocí mikrobiologické zkoušky, fyzikálního nebo chemického rozboru. Mezní hodnoty těchto vlastností stanoví členský stát pro každé jakostní víno s.o. jednotlivě. Organoleptická zkouška se vztahuje na barvu, čírost, vůni a chuť.

Specifické požadavky jsou kladeny na jakostní šumivé víno s.o., jehož podrobná úprava je obsažena v Příloze VI Nařízení. Celkový obsah alkoholu kupáže určené k výrobě musí vykazovat nejméně 9,5% obj. ve vinařské zóně C III a 9% v ostatních. Dále musí vykazovat alespoň 10% obj. skutečného obsahu alkoholu, včetně alkoholu obsaženého v případném expedičním likéru. Jiná ustanovení upravují například povolené složení tirážního likéru pro jeho výrobu, minimální přetlak v uzavřené nádobě, dobu výrobního procesu včetně zrání v produkčním podniku nebo speciální pravidla pro jakostní aromatická šumivá vína s.o..

4.9 Obchod se třetími zeměmi

Dovoz většiny produktů na něž se vztahuje Nařízení (jde zejména o víno a hroznový mošt) je možný jen při předložení dovozní licence vydané členským státem. Licence pak platí v celé EU. Její vydání předchází složení jistoty jako záruky toho, že budou produkty dovezeny nebo vyvezeny během doby platnosti licence. Pokud se vývoz nebo dovoz v této lhůtě v plném rozsahu neuskuteční, jistota zcela nebo zčásti propadá. Pro dovoz platí celní sazby dané Společným celním sazebníkem. Pro hroznovou šťávu a hroznový mošt se uplatňuje sazba ad valorem a dodatečné clo založené na vstupní ceně, což vyžaduje ověření

skutečné dovozní ceny, ať již kontrolou každé zásilky nebo užitím stále dovozní hodnoty. Dobu platnosti licence a další prováděcí ustanovení stanoví Komise, stejně jako celní kvóty, v jejichž rámci se dovozní licence vydávají. Nařízení také obsahuje ustanovení o vývozních náhradách a opatřeních, která se aplikují na obchod se třetími zeměmi v případě vážných problémů vyvolaných dovozem nebo vývozem.

Dovoz zejména vína a hroznového moštu je možný jen při splnění několika podmínek. Především musí tyto produkty odpovídat ustanovením pro výrobu, uvádění do oběhu a případně pro dodání k přímé lidské spotřebě ve třetí zemi, z níž pocházejí. Dále musí být určeny k přímé lidské potřebě a musí k nim být přiložena zpráva o výsledku rozboru vyhotovená subjektem pověřeným třetí zemí, z níž produkt pochází. Další podmínky se váží jen k vínu určenému k přímé lidské spotřebě (kromě vín likérových a šumivých). Víno musí vykazovat skutečný obsah alkoholu nejméně 9% obj. a celkový obsah alkoholu nejvýše 15% obj. a celkový obsah kyselin vyjádřený prostřednictvím kyseliny vinné 3,5 g na litr.

4.10 Obecná a závěrečná ustanovení

Produkty, na které se vztahuje Nařízení, mohou být uváděny do oběhu uvnitř ES pouze s průvodním dokladem kontrolovaným státní správou. Všechny fyzické nebo právnické osoby a jejich seskupení, které kvůli svému povolání drží tyto produkty (producenti, stáčírny, zpracovatelé a obchodníci), musí vést o uvedených produktech evidenční knihu zaznamenávající vstupy a výstupy těchto produktů.

Článkem 71 je umožněno členským státům poskytovat vnitrostátní podpory, které sledují obdobné cíle jako prémie za konečné vzdání se vinohradnictví. Dále mohou členské státy stanovit horní mez hektarového výnosu (vyjádřenou v hektolitrech na hektar), při jejímž překročení ztrácí producent nárok na náhrady podle Nařízení. Účelem takového opatření je předcházet nadprodukcii stolního vína a vína vhodného k získávání stolního vína.

Členské státy jsou povinny určit jeden nebo více orgánů, které budou pověřeny dohledem nad dodržováním předpisů ES v odvětví vína a laboratoře, které budou provádět úřední rozbor vína. Komise má k dispozici inspekční orgán, který je tvořen týmem speciálních pracovníků pověřených spoluprací s příslušnými orgány členských států při kontrolách na místě k zajištění jednotného používání evropské právní úpravy odvětví vína. Nařízení zřizuje také Řídicí výbor pro víno, který se skládá ze zástupců členských zemí a kterému předsedá zástupce Komise. Tento orgán pomáhá Komisi v otázkách týkajících se odvětví vína a má určité kompetence v procesu přijímání opatření na základě Nařízení.

Shrnutí:

Evropská unie je nejvýznamnějším aktérem na trhu s vínem. Z této pozice vychází i značná pozornost věnovaná právní regulaci trhu s vínem v rámci ES. První společná organizace trhu s vínem byla zavedena již v roce 1970 a od té doby prošla několika změnami, zatím poslední byla provedena v roce 1999, avšak v současné době se připravuje další změna, která začne platit v polovině roku 2008. Společná organizace trhu s vínem je v rámci společné zemědělské politiky jednou z nejrozsáhlejších a nejkomplexnějších, neboť kromě opatření vztahujících se k cenám, intervencím na trhu a obchodu ošetřuje navíc i další specifické záležitosti, jako jsou produkce, přeprava nebo enologické postupy. Stejným právním předpisem upravující společnou tržní organizaci s vínem je Nařízení Rady (ES) č. 1493/1999. Na jeho základě byly Komisí ES vydány navazující právní předpisy. Podle článku 249 Smlouvy o založení ES je nařízení, jako právní norma obecné působnosti, závazná v celém rozsahu a je přímo použitelná ve všech členských státech. Vzhledem k tomu, že je celá oblast vinohradnictví a vinařství regulována nařízeními, dochází tak k přímé regulaci celé této právní oblasti. Členskými státy EU tak zbývá velmi malý prostor pro vlastní legislativní činnost.

Dosavadní podoba společné tržní organizace je založena na principu regulace nabídky vína, který se projevuje především zákazem rozšiřování vinic do roku 2010 a finanční podporou poskytovanou za konečné vzdání se vinohradnictví, dále na principu podpory kvality vína, kterou zajišťuje soubor povolených enologických postupů a právní ochrana zeměpisných označení výrobních oblastí, a konečně principu stanovení mechanismů regulace trhu v podobě podpor soukromého skladování, přiznávání destilační prémie pro tu část sklizně, ze které se nevyrobí víno, a uplatňování krizových destilačních opatření.

5. Současná právní úprava vinohradnictví a vinařství v ČR

Jedním z úkolů vinařského zákona z roku 1995 a jeho novel byla harmonizace tuzemské právní úpravy s legislativou ES. Evropské právní předpisy týkající se odvětví vína zahrnují přes sto různých nařízení a směrnic upravujících jednotlivé oblasti vinohradnictví a vinařství, přitom nejstarší z nich se datuje již do roku 1962. Uvědomíme-li si, že tyto předpisy čerpají z vinařských zákonů jednotlivých členských zemí jako jsou Francie, Německo či Itálie, představují pro tyto země určitý kontinuální vývoj. Ale u nás je tomu jinak, protože naše právní úprava odpovídala evropskému vinařskému právu jen do začátku čtyřicátých let minulého století. Dvě zásadní novely vinařského zákona z roku 1995 byly připraveny tak, aby ve stěžejních záležitostech odpovídaly předpisům ES a náš trh s vínem byl postupně připravován na vstup do evropských struktur. Navíc bylo v roce 1999 přijato nařízení Rady (ES) č.1493/1999, o společné organizaci trhu s vínem, které nahradilo dvě desítky dosavadních nařízení a nově celou oblast vinohradnictví a vinařství na evropské úrovni upravilo. Kvůli této skutečnosti a řadě dalších problémů, které tyto novely neřešily, bylo zcela zřejmé, že bude muset těsně před přistoupením k EU vzniknout zcela nový vinařský zákon, který dovrší sjednocování s evropskými normami.

To se skutečně stalo a 29.dubna 2004, tedy opravdu na poslední chvíli, byl přijat a 28.května 2004 vstoupil v platnost zákon č.321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství, který obsahuje nespočet odkazů na nařízení Komise a Rady týkající se odvětví vína a detailně upravuje pouze problematiku týkající se specificky naší země. Tento zákon pouze rozvíjí již dříve vydaná evropská nařízení, národní právní úprava v této oblasti totiž smí obsahovat jen povinnosti, které doplňují evropskou legislativu, nebo takové povinnosti, které členské zemi evropské nařízení ukládá prohloubit zákonem. Kromě odkazů na evropské normy je zákon proveden množstvím vyhlášek, jež podrobněji upravují některá ustanovení zákona a hlavně obsahují pro vinaře a vinohradníky důležité vzory různých formulářů.

Nový vinařský zákon zrušil vinařský zákon z roku 1995 i obě jeho novely. Skládá se z pěti částí, přičemž první část „Vinohradnictví a vinařství“ se dále dělí na osm hlav. Část druhá se týká změn zákona o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském, část třetí se týká změn zákona o Státní zemědělské a potravinářské inspekci a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, část čtvrtá změn zákona o správních poplatcích a konečně v části páté se stanoví okamžik nabytí účinnosti tohoto zákona, jímž je den jeho vyhlášení. V příloze zákona se pak nachází tabulka přepočtu normalizovaného moštoměru na přirozený

obsah alkoholu v objemových procentech. Do konce roku 2007 byl nový vinařský zákon již čtyřikrát novelizován a další novely se očekávají vzhledem k reformě odvětví vína.

5.1 Obecná ustanovení

5.1.1 Vymezení předmětu úpravy

Zákon o vinohradnictví a vinařství (dále jen „zákon“) upravuje v návaznosti na přímo použitelný předpis Evropských společenství (dále jen „předpisy ES“) další podmínky a požadavky v oblasti vinohradnictví a vinařství. Tento zákon dále upravuje výkon státní správy, včetně státního dozoru nad dodržováním povinností stanovených předpisy ES a tímto zákonem, a ukládání sankcí za jejich porušování. Zákon vlastně jen doplňuje předpisy ES v této oblasti. V tomto zákoně se jedná jen o národní úpravu právních předpisů, které komunitární právo každé členské zemi povoluje. Hlavními a určujícími předpisy na které zákon odkazuje jsou tato nařízení Rady nebo Komise včetně jejich novel:

- nařízení Rady (ES) č.1493/1999 o společné organizaci trhu s vínem,
- nařízení Rady (EHS) č.2392/1986 o zavedení registru vinic Společenství,
- nařízení Rady (EHS) č.357/1979 o statistických zjišťováních ploch vinic,
- nařízení Komise (EHS) č.649/1987, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro zavedení registru vinic Společenství,
- nařízení Komise (EHS) č.2676/1990, kterým se stanoví metody Společenství používané pro rozbor vín,
- nařízení Komise (ES) č.1227/2000, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č.1493/1999 o společné organizaci trhu s vínem, jež se týkají produkčního potenciálu,
- nařízení Komise (ES) č.1607/2000, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č.1493/1999, zejména k hlavě o jakostním vínu stanovených pěstitelských oblastí,
- nařízení Komise (ES) č.1622/2000, kterým se stanoví některá prováděcí pravidla k nařízení č.1493/1999 a zavádí se kodex Společenství pro enologické postupy a ošetření,
- nařízení Komise (ES) č.1623/2000, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení č.1493/1999, jež se týkají mechanismů trhu,

- nařízení Komise (ES) č.2729/2000, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro kontroly v odvětví vína,
- nařízení Komise (ES) č.883/2001, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení č.1493/1999 pro obchod se třetími zeměmi s produkty v odvětví vína,
- nařízení Komise (ES) č.884/2001, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro průvodní doklady pro přepravu vinařských produktů a pro evidenční knihy vedené v odvětví vína,
- nařízení Komise (ES) č.1282/2001, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení č.1493/1999, jež se týkají shromažďování údajů pro identifikaci vinařských produktů a sledování trhu s vínem,
- nařízení Komise (ES) č.753/2002, kterým se stanoví některá prováděcí pravidla nařízení č.1493/1999 pro popis, označování, obchodní úpravu a ochranu některých vinařských produktů,
- nařízení Parlamentu a Rady (ES) č.178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin,
- nařízení Rady (EHS) č.1601/1991, kterým se stanoví obecná pravidla pro definici, označování a obchodní úpravu aromatizovaných vín, aromatizovaných vinných nápojů a aromatizovaných vinných koktejlů,
- nařízení Komise (ES) č.122/1994, kterým se stanoví některá prováděcí pravidla k nařízení Rady (EHS) č.1601/1991 pro definici, označování a obchodní úpravu aromatizovaných vín, aromatizovaných vinných nápojů a aromatizovaných vinných koktejlů.

Negativní vymezení předmětu právní úpravy zákona je specifikováno v ustanovení § 1 odst.2, které určuje, že se zákon nevztahuje na potraviny pocházející z hroznů révy vinné, které neobsahují alkoholickou složku (hroznovou šťávu, zahuštěnou hroznovou šťávu, vinný ocet, potraviny nového typu nebo jejich složky), a to včetně vinných hroznů jako ovoce, pokud zákon nestanoví jinak. Tyto produkty jsou totiž potravinami, a jako takové jsou upraveny zákonem č.110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích.³³ Ten se vztahuje i na vinařství, pokud není v předpisech týkajících se vinařství a vinařství problematika upravena odchylně. Tímto ustanovením je jednoznačně vymezena zásada subsidiarity zákona

³³ Produkty, které upravuje zákon o vinařství a vinařství, jsou též potravinami, avšak jedná se o zvláštní druh potravin, jejichž výrobu a oběh, jakož i dílejší aspekty výroby upravuje tento zákon poměrně komplexně a z toho vyplývá i jeho zvláštní postavení vůči zákonu o potravinách. Kritériem pro určení do působnosti kterého z obou zákonů potravina spadá je výskyt alkoholu v meziproduktech (z nichž se potravina vyrábí) do hranice 1% objemových.

o potravinách vůči zákonu o vínogradnictví a vinařství. To znamená, že vinař se musí řídit i vyhláškami, které byly vydány k zákonu o potravinách týkající se například podmínek a požadavků na provozní a osobní hygienu při výrobě potravin a jejich uvádění do oběhu nebo druhů a podmínek použití přídatných a pomocných látek při výrobě potravin.

5.1.2 Vymezení základních pojmů

Pojmy používané v zákoně lze rozdělit na dva okruhy. Okruh pojmů uvedených v § 3 odst.1, tedy takové pojmy jako vinařský rok, klučení, právo na výsadbu, právo na opětovnou výsadbu, skutečný obsah alkoholu, přirozený obsah alkoholu, etiketa, producent, země původu a další, definuje některé z nařízení Rady či Komise (ES) a věnují se jim v kapitole 4 o právní úpravě vinařství na úrovni ES. Podle platných legislativních pravidel nelze v českém právním předpisu tyto pojmy znovu definovat, ale maximálně na ně odkázat v zákoně. Z těchto důvodů je u každého uvedeného pojmu odkaz na příslušný komunitární předpis. Pojmy uvedené v § 3 odst.2 věcně definuje samotný zákon a jsou používány pouze v tomto zákoně, popřípadě v prováděcích vyhláškách.

Révu zákon rozumí odrůdy rodu *Vitis L.* Ještě před vinařským zákonem z roku 1995 byl za révu vinnou považován jen druh *Vitis vinifera*, což bránilo uvádění do oběhu vín vyrobených z tzv. interspecifických odrůd³⁴ (tj. z kříženců s jinými druhy rodu *Vitis*). Pokud jsou dnes tyto odrůdy zapsány do Státní odrůdové knihy³⁵, lze je běžně vysazovat.

Réovou sazenicí se rozumí zakořeněný výpěstek révy. Pro zakládání vinohradu mohou být používány pouze révové sazenice uznané Ústavem. Předpokladem uznání sazenice je registrace její odrůdy ve Státní odrůdové knize. Tím se chrání vinice před nekvalitními nebo nežádoucími odrůdami. Je to vlastně důsledek révokazové pohromy z 19. století, smyslem tohoto opatření je prevence před nákazami révy vinné.

Vínogradem nebo **vinicí** se rozumí zemědělsky obhospodařovaná půda souvisle osázená keři vinné révy jednoho pěstitele o celkové výměře větší než 10 arů, již na základě písemné žádosti pěstitele podané po 1.lednu 2001 Ústřednímu kontrolnímu a zkušebnímu ústavu zemědělskému tento přidělil registrační číslo nebo registrační čísla. Vinice o celkové výměře menší než 10 arů je vinicí, jen má-li na základě písemné žádosti pěstitele podané po 1.lednu 2001 přiděleno registrační číslo. Stejně tak je vinicí i vinice vyklučená, k níž nebylo

³⁴ Dosud byly uznány jako vhodné pro naše vinařské oblasti a zapsány interspecifické odrůdy Malverina, Laurent a Hibernal.

³⁵ Státní odrůdová kniha obsahuje odrůdy státem uznané jako vhodné k pěstování ve vinařských oblastech ČR. Dnes čítá 42 moštových odrůd pro výrobu jakostních vín a dále obsahuje odrůdy stolní, které lze pěstovat pro hrozny k přímé spotřebě a podnože. Odrůdy pro získávání zemských vín jsou uvedeny v Příloze č.15 vyhlášky č. 323/2004 Sb.

Ústavem uděleno právo na opětovnou výsadbu. Takto vymezená vinice tedy podléhá příslušným ustanovením zákona, hlavně povinné registraci²⁶ a evidenci údajů. Na pěstitele s menší rozlohou vinice se zpravidla tento zákon nevztahuje, ale nemůže uvádět na trh přívlastková vína a nedostává ani dotace. Proto byla těmto vinařům umožněna registrace vinic menších než 10 arů. Pokud však tito vlastníci vinice uvádí své produkty do oběhu, musí podávat příslušná hlášení a vést evidenci.

Viniční trať se rozumí pozemek, část pozemku, soubor pozemků, soubor pozemku a části pozemku, nebo kombinace pozemků, případně částí pozemků, tvořících souvislý celek, v jedné vinařské oblasti, případně podoblasti, splňující předpoklady pro pěstování révy z hlediska zeměpisné polohy, svažitosti, délky oslunění a půdně klimatických vlastností. Seznam viničních tratí v jednotlivých vinařských obcích, včetně jejich územního vymezení a označení čísel mapových listů viničních tratí v jednotlivých katastrálních územích stanoví příloha vyhlášky MZe č.324/2004 Sb.. Hranice pozemků a částí pozemků tvořící jednotlivé viniční tratě jsou zakreslené ve Státní mapě 1:5000 -odvozené, uložené u příslušného obecního úřadu, magistrátu, městské části, nebo městského obvodu a u Ústavu ve Znojmě-Oblekovicích. Případné změny (názvů tratí, sloučení tratí apod.) lze promítnout do vyhlášky až po její případné novelizaci.

Pěstitelem je osoba provozující vinohradnictví na vinici.

Malovinařem je vinohradník nebo vinař, který pěstuje hrozny révy vinné na registrované nebo neregistrované vinici o výměře nejvýše 20 arů a vyrábí z těchto hroznů víno v množství nejvýše 2 000 litrů.³⁷

Výrobou se rozumí provádění technologických nebo enologických postupů, nebo ošetření do okamžiku, kdy je produkt naplněn do obalu určeného spotřebiteli, popřípadě prodeji. **Výrobcem** je pak fyzická nebo právnická osoba, která vyrábí nebo označuje produkt za účelem jeho uvádění do oběhu. Uváděním do oběhu se rozumí nabídka produktu k prodeji, jeho prodej anebo jiná forma jeho nabídky ke spotřebě, včetně skladování pro potřeby prodeje, případně přepravy pro potřeby prodeje, nebo nabídky ke spotřebě.

Uváděním do oběhu zahrnuje nabídku produktu k prodeji, jeho prodej anebo jiná forma jeho nabídky ke spotřebě, včetně skladování nebo přepravy pro potřeby prodeje, nebo nabídky ke spotřebě.

²⁶ Registraci bylo možno učinit jen do přistoupení ČR k ES, neboť Nařízení kromě uvedených výjimek výsadbu vinic do 31.7. 2010 zakazuje.

³⁷ Pojem malovinaře byl do zákona včleněn novelou zákona č.215/2006 Sb. a je podle zákona osvobozen od povinnosti podávat každoročně příslušná prohlášení, což je však v rozporu s přímo aplikovatelným Nařízením, které ukládá povinnost zasílat tato prohlášení pro všechny pěstitele a zpracovatele od rozlohy 10 arů a produkce 1 000 litrů.

5.2 Vinohradnictví

Vinohradnictví zákon charakterizuje jako určitou činnost. Zahrnuje výsadbu a pěstování révy na vinici za účelem produkce vinných hroznů, případně révových roubů, sklizeň vinných hroznů nebo révových roubů, dále výsadbu a pěstování révy podnožové, za účelem produkce podnožových řízků nebo i produkci révových sazenic. Jde o činnost, kterou provozuje určitý zvláštní subjekt, kterého zákon označuje jako pěstitele. Podle ustanovení § 3 odst.2 písm.f) je to osoba, která provozuje vinohradnictví na vinici.

Zákon na základě zmocnění Nařízení určuje stanovené pěstitelské oblasti, kterými jsou vinařská oblast Morava a vinařská oblast Čechy. V porovnání s minulým zákonem tedy došlo k redukci jejich počtu ze 16 na 2. To má svůj význam, neboť komunitární právo přisuzuje stanovené pěstitelské oblasti prioritní úlohu základní územní jednotky. Tak například smísením vín definované jakosti pocházejících z hroznů révy vinné ze shodné stanovené pěstitelské oblasti vznikají vína se zeměpisným původem (zemská vína, jakostní vína apod.), ale smísením vín definované jakosti pocházejících z hroznů révy vinné z různých stanovených pěstitelských oblastí vznikají jen stolní vína.

Vinařská oblast se skládá z vinařských podoblastí (viz Příloha č.1) a ty zase tvoří vinařské obce, na jejichž území jsou stanoveny viniční tratě nebo jejich části. Seznam vinařských podoblastí, vinařských obcí a viničních tratí včetně jejich územního vymezení stanoví vyhláška MZe č.324/2004 Sb. Vinařská oblast Morava se skládá z podoblastí mikulovské, slovácké, velkopavlovické a znojenské a vinařská oblast Čechy z podoblastí mělnické a litoměřické. Jednotlivé podoblasti, vinařské obce, popřípadě viniční tratě je možné uvádět na etiketě pro přesnější zeměpisné určení vín vyšších jakostí. Vyhláška MZe č.323/2004 Sb. pak stanoví odrůdy, ze kterých je dovoleno vyrábět jakostní víno stanovené oblasti. Vinice ve viničních tratích osázené těmito odrůdami révy se považují za vinice vhodné pro jakostní víno stanovené oblasti.

Pěstitel má podle nového zákona rozsáhlé ohlašovací a evidenční povinnosti. Jednou z nich je také povinnost vést záznamy o osázené viniční ploše a dosažených hektarových výnosech. Hodlá-li pěstitel použít vinné hrozny k výrobě jakostního vína stanovené oblasti, nesmí hektarový výnos z vinice nebo vinic pěstitele, na nichž byly vypěstovány, překročit 14 tun na jeden hektar, přičemž jej může stanovit pro každou odrůdu na vinici zvlášť. Dříve byl hektarový výnos důležitý pouze pro pěstitele a vinař se o něj nemusel zajímat. V dnešní době má ČR na základě Nařízení stanoven hektarový výnos ve výši 14 tun na hektar. Pokud pěstitel

tento hektarový výnos překročí, smí vypěstované hrozny použít jen k výrobě stolního nebo zemského vína nebo je uvést do oběhu jen pro tento účel.

Vzhledem k zákazu rozšiřování ploch vinic v ES je důležité zmínit institut správy produkčního potenciálu. Produkční potenciál ČR tvoří plochy osázené plochy vinic, plochy vykloučených vinic, plochy s právem na opětovnou výsadbu vinic a plochy státní rezervy a celkem k 31.12. 2006 činil 19 646 hektarů vinic.³⁵ Správu produkčního potenciálu zajišťuje Ústav prostřednictvím Registru vinic a zahrnuje správu práv na novou výsadbu, správu práv na opětovnou výsadbu a správu rezervy. Žádosti o povolení nové výsadby, o udělení práva na opětovnou výsadbu či práva na výsadbu vinic z rezervy je nutno podat Ústavu. Příslušné formuláře k těmto žádostem uvádí přílohy vyhlášky MZe č. 323/2004 Sb. Ústav rozhoduje o povolení nové výsadby nebo opětovné výsadby ve správním řízení, neboť podle Nařízení je zakázána výsadba vinic, pokud nemá pěstitel právo na novou nebo opětovnou výsadbu.

Právo na novou výsadbu vinic lze udělovat do výše 2% plochy vinic ke dni vstupu do EU (státní rezerva pro novou výsadbu vinic). Podmínky pro udělení tohoto práva jsou stanoveny v článku 3 Nařízení. Na udělení práva na novou výsadbu není právní nárok a podléhá poplatku, od něhož jsou osvobozeni pouze mladí vinaři. Jediným oprávněným k nové výsadbě v případě kladného rozhodnutí Ústavu je žadatel, který obdržel příslušné povolení.

Žádost o udělení práva na opětovnou výsadbu si může podat pěstitel, který vinici vykloučil, nebo se zaváže, že stanoveným způsobem vykloučí vinici před uplynutím třetího roku od výsadby nové vinice a zároveň musí mít souhlas vlastníka pozemku, na kterém se vykloučená vinice nachází. To proto, že vykloučení vinice je zásadní změnou ve vztahu k pozemku, která může vést k jeho znehodnocení. Pokud vlastník pozemku souhlas odmítne vydat, lze zahájit nové řízení o udělení práva na opětovnou výsadbu, nikoliv však už pro pěstitele, nýbrž přímo pro vlastníka. Právo na opětovnou výsadbu je převoditelné na jiné osoby pouze v rámci jedné vinařské oblasti na základě žádosti podané Ústavu. Právo na opětovnou výsadbu lze uplatnit až do konce osmého vinařského roku následujícího po roce, v němž bylo dokončeno klučení. Pokud není uplatněno do této doby, propadá bez náhrady do rezervy, kterou Ústav rozdělí žadatelům o práva na výsadbu z rezervy. V tomto případě se postupuje obdobně jako u práva na novou výsadbu.

Každý s výjimkou toho, jehož výměra vinice či součet výměr všech jeho vinic nepřekročí 10 arů, musí mít po 1.květnu 2004 při výsadbě vinice právo na novou nebo opětovnou výsadbu. Pokud pěstitel provádí nepovolenou výsadbu, tedy výsadbu v rozporu

³⁵ Vinařská ročenka 2007. Ročník I. Ing. Petr Baštan-vydavatelství. Olomouc 2007, s.11.

s předpisy ES, nebo nemá zmíněná práva, Ústav mu rozhodnutím uloží vinici vykloučit a nedodrží-li stanovenou lhůtu k vykloučení zajistí vykloučení na jeho náklady sám.

5.3 Vinařství

Vinařstvím zákon rozumí zpracování vinných hroznů, rmutu (tj. zpracováním narušené vinné hrozny, z nichž lze vyrobit produkt³⁹), hroznového moštu nebo vína. povolenými technologickými postupy, plnění produktu do obalu, označování produktu a jeho uvádění do oběhu. Výrobcem je pak fyzická nebo právnická osoba, která vyrábí nebo označuje produkt za účelem jeho uvádění do oběhu. Jak jsem již uvedl, každý vinař jako výrobce produktů má široké oznamovací povinnosti. V části zákona týkající se vinařství jsou uvedeny tyto povinnosti výrobců produktů:

- písemně oznámit Ústavu zahájení, přerušeni a ukončení výroby produktů, s výjimkou sklizených čerstvých vinných hroznů a toto oznámení se zapisuje do Registra vinic.
- dodržovat požadavky na výrobu, jakost a zdravotní nezávadnost stanovené předpisy ES a příslušnou vyhláškou,
- odstranit vedlejší produkty vznikající při zpracování nebo výrobě produktů.
- dodržovat požadavky na provozní a osobní hygienu při výrobě produktů stanovené vyhláškou č.210/2004 Sb.,⁴⁰
- oznámit Státní zemědělské a potravinářské inspekci (dále jen „Inspekci“) výrobu matolinového vína pro vlastní potřebu,⁴¹
- zajistit soustavnou kontrolu své produkce způsobem stanoveným předpisy ES a vyhláškou a vést a uchovávat o tom evidenci v rozsahu stanoveném vyhláškou.

Registrace výrobců vína byla povinná již podle zákona č.110/1997 Sb., o potravinách, ale nyní je pro větší srozumitelnost uvedena ve vinařském zákoně, který je ve vztahu speciality k zákonu o potravinách.

³⁹ Produktem zákon rozumí rmut, hroznový mošt, částečně zkvašený hroznový mošt, částečně zkvašený hroznový mošt ze zaslých hroznů, hroznový mošt z čerstvých vinných hroznů, jehož kvašení bylo zastaveno přidáním alkoholu, zahuštěný hroznový mošt, rektifikovaný moštový koncentrát, hroznová šťáva, zahuštěná hroznová šťáva, víno, mladé víno, víno vhodné k získávání stolního vína, stolní víno, likérové víno, šumivé víno, perlivé víno, vinné kaly, matoliny, matolinové víno, alkoholizované víno a víno z přežralých hroznů; produktem jsou rovněž sklizené čerstvé vinné hrozny.

⁴⁰ Tato vyhláška byla zpracována s ohledem na specifické podmínky sklepních hospodářství ve vinařství a obsahuje příslušné výjimky umožňující používání tradičních sklepních výrobních prostor v § 11.

⁴¹ Hlášení o výrobě matolinového vína Inspekci je novinkou. Podle čl. 44 Nařízení může členský stát povolit jeho výrobu pro vlastní spotřebu rodiny vinaře. ČR tuto možnost využila a do zákona včlenila ustanovení o hlášení jeho výroby kvůli případné kontrole.

5.3.1 Enologické postupy a ošetřování produktu

Právní definici enologických postupů a ošetřování nenalezneme v žádné právní normě a to jak v komunitárním právu, tak ani v právním řádu ČR. Předchůdce současněho zákona obsahoval pojem „školení“, nicméně tento se nekryl s obsahem pojmu enologické postupy a ošetřování tak, jak jsou vymezeny v člancích 42 až 46 a Příloze IV, V a VI Nařízení. Obecně se pod tímto pojmem rozumí takové vinařské postupy, které vedou k výrobě, vývoji, ke změně nebo usměrňování produktu, jejichž rámec je dán právními předpisy. Jejich právní úprava je nutná nejen z hlediska ochrany spotřebitelů, ale i ochrany životního prostředí a z důvodu ochrany jednotného trhu před vstupem vín neznámého původu ze třetích zemí.

Zásadně jsou povolené jen ty, které jsou prováděné na základě předpisů ES, tohoto zákona a prováděcího právního předpisu. Výjimečně může inspektorát Inspekce v Brně povolit na žádost k pokusným účelům i jiné enologické postupy nebo ošetření produktu, ale jen při dodržení podmínek stanovených předpisy ES. Přidávání jakýchkoliv látek do produktu je zakázáno, pokud tyto právní předpisy nestanoví jinak. Přidáváním se však nemyslí přecházení látek do produktu, kterému nelze technicky zabránit, zůstane-li produkt zdravotně nezávadný a chuť, vůně a barva jsou charakteristické pro daný produkt. Výslovně je zakázáno konzervovat jakostní víno s přívlastkem chemickými látkami, s výjimkou oxidu siřičitého a skladovat ovocné víno nebo jeho směsi v prostorách, kde se skladuje víno, ledaže by bylo ovocné víno umístěno odděleně a zřetelně označeno.

Záměr zvýšit přirozený obsah alkoholu v produktu, což zákon označuje jako zvyšování cukernatosti, musí výrobce předem oznámit Inspekci. Děje se tak přidáním sacharózy nebo zahuštěného hroznového moštu do rmutu či moštu. Produkty, které poslouží ke zvyšování cukernatosti však nemusejí pocházet ze stejné stanovené oblasti jako hrozny kromě jakostních vín, u kterých musí zvýšení cukernatosti proběhnout ve stanovené oblasti, ve které byly hrozny sklizeny. Podmínky pro zvyšování cukernatosti i pro slazení obecně upravuje Nařízení v Příloze V a VI.

Na rozdíl od zvyšování cukernatosti se slazení provádí přidáním hroznového moštu, zahuštěného hroznového moštu nebo rektifikovaného moštového koncentráta přímo do hotového vína. Je tedy procesem odlišným od zvyšování cukernatosti a platí pro něj trochu odlišná pravidla. Víno lze sladit jen způsobem stanoveným předpisy ES a stejně jako u zvyšování cukernatosti je nutné na základě nařízení Komise č.1282/2000 a č.1622/2000 podat hlášení Inspekci. Provádění těchto postupů je zakázáno u přívlastkových vín. Další omezující

podmínkou je, že pokud již byla u produktu zvýšena cukernatost, je možné sladit jen hroznovým moštem, který má nejvýše stejný celkový obsah alkoholu jako dotyčné víno.

Ochranu tradičnímu českému produktu „burčák“ poskytuje § 15 vinařského zákona, který jej vymezuje jako částečně zkvašený hroznový mošt⁴², jestliže pochází výlučně z vinných hroznů sklizených a zpracovaných na území ČR. Burčák je tedy pouze částečně prokvašený zakalený hroznový mošt, a tak ho nelze ještě považovat za víno. Obsahuje řadu vitamínů skupiny B a nejméně 1% objemové skutečného obsahu alkoholu. V době svého vrcholu je teplý a obsahuje kolem 6% objemových alkoholu. Je to nápoj oblíbený nejen u nás, ale i v sousedním Rakousku, kde se prodává pod názvem „Sturm“. Naše současná právní úprava chrání burčák podobně jako rakouská a jejím cílem je odpovídajícím způsobem chránit hlavně české vinohradníky. Vzhledem k mnoha podvodům, k nimž dříve docházelo, je zákonem stanoveno, že burčák lze prodávat jen v rámci vinařského roku, v němž byly hrozny sklizeny, pokud je částečně zkvašený mošt ve stavu kvašení.

5.4 Klasifikace vín

Snahy různými způsoby zabezpečovat a kontrolovat určitou jakost vín sahá až do středověku. První nařízení o kontrole jakosti vína v Evropě, a to degustací, zavedl roku 1497 král Vladislav II. Jagellonský. Jeho myšlenku dále rozvinul například Řehoř Volný, který roku 1784 jako první stanovil pro moravská vína jakostní třídy. Do těchto tříd se vína rozdělovala ještě dlouhou dobu poté. Československá státní norma dělila odrůdy a vína do jakostních tříd Ia), Ib), II a III. Po roce 1989 pak došlo ke změně a postupně novelizaci vinařského práva. Víno se znova začalo zařizovat do jakostních tříd, a to podle německého vzoru, kdy je kladen důraz na odrůdová vína, ale při dodržování stanovené kvality.

Na kvalitu vína má vliv v první řadě sám vinohradník, a to způsobem, jakým se stará o hrozny na své vinici. Nejdůležitějším obdobím z hlediska kvality hroznů je období dozrávání bobulí. Proto je významné načasování termínu sklizně na nejlepší období zralosti hroznů dané odrůdy v závislosti na podmínkách viniční polohy i příslušného ročníku. To, do jaké míry jsou hrozny vyzrálé a zdravé, a správná doba sklizně jsou určující pro jakost výsledného vína.

Základním kritériem pro zařazení vín do jakostních tříd je stanovená minimální cukernatost. Jde o cukernatost moštu vylisovaného ze sklizených hroznů naměřenou ve stupních normalizovaného moštoměru (°NM), tedy obsah cukru v kilogramech na 100 litrů

⁴² Podle bodu 3 Přílohy č. 1 Nařízení jde o produkt získaný kvašením hroznového moštu se skutečným obsahem alkoholu vyšším než 1% objemové a nižším než tři pětiny celkového obsahu alkoholu.

moštu. Obsah cukru, respektive fáze ukončení jeho kvašení, ovlivňuje výsledný obsah alkoholu, který se udává v procentech objemových.⁴³ Pokud se při kvašení nechá prokvašit veškerý cukr obsažený v moštu dané jakostní třídy, pak je obsah alkoholu ve víně vyšší. Naopak vína s nižším obsahem alkoholu mívají vyšší obsah takzvaného zbytkového cukru. S tímto jevem se setkáváme u vín vyšších jakostních tříd, například výběr z bobulí, výběr z cibéb, ledové či slámové víno. V takovém případě obsah alkoholu ve víně ani nedosáhne výše, která je uvedena v tabulce v příloze vinařského zákona.

Podle zákona platí pro všechny jakostní třídy (kategorie) vín, že hrozny pro jejich výrobu použité musí pocházet pouze z vinic vhodných pro tvorbu jakostních vín stanovené oblasti a objem sklizně nesmí překročit zákonem stanovený maximální hektarový výnos z vinice nebo vinic pěstitele, tedy 14 tun na jeden hektar. Všechna vína musí splňovat požadavky na jakost stanovené prováděcím právním předpisem ČR a předpisem ES. Kromě vín stolních a zemských musí být všechna vína vyráběna ve stejné vinařské oblasti, odkud pocházejí sklizené hrozny. Specifickým požadavkem u vín s přívlastkem je, že na měření cukernatosti vylisovaného moštu pro tento druh vína musí dohlížet příslušný inspektor Inspekce. Vinař se podle naměřené hodnoty rozhodne, co s moštem dále podnikne a jakou kategorii jakosti může docílit.

5.4.1 Stolní víno

Stolní víno se nachází na nejnižším stupni kvality pomyslného žebříčku vín, protože jsou na něj kladeny nejmenší nároky. Lze je totiž vyrábět z hroznů, které pocházejí z kterékoli členské země EU, a to nejen z odrůd moštových podle čl. 42 odst. 5 Nařízení, ale i z odrůd stolních,⁴⁴ pěstovaných za účelem produkce hroznů k přímé spotřebě, a neregistrovaných. Hrozny k výrobě stolního vína však musí vykazovat minimální přirozený obsah alkoholu, který je vymezen pro vinařskou zónu A (Čechy) hodnotou 5% a pro zónu B (Morava) 6%. Pro srovnání s dalšími kategoriemi vína to je 8,4°NM, resp. 10°NM. U stolního vína je možné zvyšovat cukernatost přidávkem sacharózy v zóně B až o 2,5% obj. alkoholu a v zóně A nejvýše o 3,5% obj. alkoholu. Celkový obsah alkoholu po zvýšení cukernatosti však nesmí překročit na Moravě u bílých vín 12% obj. alkoholu a u červených 12,5% obj. alkoholu. V Čechách pak u bílých vín 11,5%, resp. 12% obj. alkoholu u červených. Většinou jsou to vína lehká, méně extraktivní, určená k nenáročnému stolování.

⁴³ Tabulka přepočtu stupňů normalizovaného moštoměru na přirozený obsah alkoholu měřený v procentech objemových se nachází v příloze vinařského zákona.

⁴⁴ Jsou uvedeny ve Státní odrůdové knize (např. Chrupka bílá, Olšava, Vitra).

5.4.2 Zemské víno

Jde o zcela nový pojem, jímž se rozumí stolní víno se zeměpisným označením původu. Pokud nese zeměpisné označení „*moravské zemské víno*“, musí být k jeho výrobě užity pouze hrozny sklizené ve vinařské oblasti Morava a nese-li označení „*české zemské víno*“, pak hrozny musí pocházet z vinařské oblasti Čechy. Zemské víno může být vyrobeno nejen z odrůd, které jsou vhodné pro výrobu jakostního vína stanovené oblasti, ale i z odrůd vhodných k výrobě zemského vína vyjmenovaných v příloze č.15 prováděcí vyhlášky.⁴⁵ Použité hrozny musí mít minimální cukernatost 14°NM. Zemské víno uvádí na trh přímo vinař, aniž by si je musel nechat zařadit Inspekcí. Na základě těchto znaků lze říci, že zemské víno představuje jakýsi mezistupeň mezi stolním vínem a jakostním vínem. Zemská vína by měla odrážet charakter určitého vinařského území a dotvářet jeho folklor.

5.4.3 Jakostní víno

Nový vinařský zákon stanoví mnohem volnější podmínky pro výrobu jakostního vína než jeho předchůdce. Tím se odstranila určitá diskriminace tuzemských vinařů oproti vinařům z ostatních členských států. Jakostní víno lze vyrobit jen z hroznů sklizených z vinic vhodných pro jakostní víno stanovené oblasti, které pocházejí z jedné vinařské oblasti a které dosahují cukernatosti alespoň 15°NM. Výroba vína musí proběhnout ve stejné vinařské oblasti jako sklizeň těchto hroznů a hektarový výnos nesmí překročit 14 tun na hektar. Výsledný produkt musí splňovat jakostní požadavky podle prováděcí vyhlášky a požadavky předpisů ES a musí být Inspekcí zaříděn jako jakostní víno. Jakostní víno odrůdové nebo jakostní víno známkové.

Jakostní víno lze tedy vyrábět ve třech druzích, a to jako jakostní víno bez dovětku, jakostní víno odrůdové nebo jakostní víno známkové. Jakostní víno odrůdové se vyrábí z vinných hroznů, rmutu, z hroznového moštu, z vína vyrobeného z hroznů sklizených na vinici vhodné pro jakostní víno stanovené oblasti nebo smísením jakostních vín, avšak nejvýše ze tří odrůd. Jakostní víno známkové se vyrábí ze směsi vinných hroznů, rmutu, hroznového moštu, případně z vína vyrobeného z vinných hroznů sklizených na vinici vhodné pro jakostní víno stanovené oblasti nebo smísením jakostních vín. Vhodnou kombinací odrůd může vinař vytvořit velmi dobré harmonické víno, které příjemně doplní každodenní

⁴⁵ Blauburger, Bouvierův hrozen, Čabaňská perla, Červenošpičák, Damascenka, Dívčí hrozen, Chenin blanc, Jakubské, Kadarka modrá, Kamenorůžák bílý, Malec, Malingre, Modrý Janek, Muškát žlutý, Orlielské žluté, Portugalské bílé, Prachttraube, Ryzlink bufetový, Sauvignon šedý, Sémillon, Sylvánské červené, Syrah, Veltlínské červenobílé, Viognier.

stolování. Vína ze směsi odrůd (*cuvée*) jsou tradičně vyráběna ve Francii nebo Itálii a řadí se mezi špičková světová vína.

5.4.4 Jakostní víno s přívlastkem

Jakostní vína s přívlastkem jsou součástí jakostních vín s tím rozdílem, že pro ně platí přísnější kritéria. Nejen, že výroba vína (včetně stáčení) musí probíhat ve stejné vinařské oblasti v jaké byly hrozny sklizeny, ale i hrozny, z nichž je takové víno vyráběno, musí pocházet ze stejné podoblasti a jejich původ, cukernatost, hmotnost a odrůda nebo směs odrůd popřípadě napadení ušlechtilou plísní šedou *Botrytis cinerea* P. byla ověřena Inspekcí. Výsledný výrobek rovněž musí splňovat jakostní požadavky stanovené prováděcí vyhláškou a předpisy ES a podléhá zařazení ze strany Inspekce. Ani v tomto případě nesmí dojít k překročení hektarového výnosu. Víno může být vyrobeno z hroznového moštu, rmutu, vinných hroznů, popřípadě i z vína vyrobeného z hroznů, která odpovídají požadavkům na některý druh jakostního vína s přívlastkem nebo smísením přívlastkových vín, a to maximálně ze tří odrůd. U těchto vín nelze žádným způsobem zvyšovat cukernatost ani je konzervovat chemickými látkami s výjimkou oxidu siřičitého. Jde tedy o vína nejvyšší jakosti vzhledem ke kvalitě hroznů. Podle naměřené cukernatosti a některých charakteristických znaků, které z nich činí osobité produkty jedinečných vlastností, jsou vína zařazována do jednotlivých kategorií, přičemž kategorie výběr z bobulí, výběr z cibéb, ledové víno a slámové víno vyžadují ruční sklizeň hroznů. Je nutné si uvědomit, že hrozny každé z odrůd se vyznačují odlišnými charakteristikami, a proto je optimální stadium zralosti bobulí pro každou z nich jiné, a tím i termín sklizně, což ovlivňuje výslednou kategorii přívlastku.

Druhy *kabinetní víno*, *pozdní sběr* a *výběr z hroznů* se od sebe liší pouze minimálním požadovaným stupněm cukernatosti hroznů určených k jejich výrobě, který činí v uvedeném pořadí 19°NM, 21°NM, resp. 24°NM. Druh *výběr z bobulí* je možno vyrábět jen z vybraných bobulí, které mají cukernatost alespoň 27°NM. Druh *výběr z cibéb* lze vyrábět jen z vybraných bobulí napadených ušlechtilou plísní šedou nebo z přezrálých seschlých bobulí, které dosáhly cukernatosti nejméně 32°NM. *Ledové víno* se smí vyrábět jen z hroznů, které byly sklizeny při teplotách minus 7°C a nižších a v průběhu sklizně i zpracování zůstaly zmrzlé. To je také důvodem, proč ke sklizni často dochází v časných ranních hodinách a hrozny se musí co nejdříve lisovat. Z bobulí je vytlačena koncentrovaná šťáva, zatímco voda zůstává zmrzlá v krystalcích ledu. Získaný mošt je velmi hustý a sladký (pro výrobu tohoto druhu vína musí být dosažena cukernatost nejméně 27°NM). *Slámové víno* se smí vyrábět jen

z hroznů, které byly před zpracováním skladovány na slámě či rákosu nebo byly zavěšeny ve větraném prostoru po dobu nejméně 3 měsíců. Takové hrozny se zpracovávají nejpozději z celé sklizně, většinou až v březnu následujícího roku. Získaný mošt musí dosáhnout cukernatosti alespoň 27°NM. Vyrobené víno má sytě žlutou barvu, výrazný buket a vysoký podíl zbytkového cukru. Výlisnost sušených bobulí, které se podobají rozinkám, je velice nízká. Víno je proto velmi výjimečné a tak se plní do malých lahví.

5.4.5 Šumivé víno

Šumivé víno je nově definováno podle Přílohy č.I Nařízení, které za něj považuje⁴⁶ produkt získaný prvotním nebo druhotným alkoholovým kvašením čerstvých hroznů, hroznového moštu, vína, pokud jsou tyto produkty vhodné k získávání stolního vína, nebo ze stolního vína, z jakostního vína stanovené oblasti, které se při otevření nádoby vyznačuje unikáním oxidu uhličitého pocházejícího výhradně z kvašení a přetlak způsobený oxidem uhličitým vykazuje v uzavřené nádobě při 20°C nejméně 3 bary. Takováto kupáž⁴⁷ k výrobě šumivého vína musí vykazovat nejméně 8,5% obj. celkového obsahu alkoholu. Šumivé víno dosycené oxidem uhličitým je pak produkt, který je vyroben alespoň ze stolního vína a při otevření nádoby se vyznačuje unikáním oxidu uhličitého, který byl zcela nebo zčásti dodán a v uzavřené nádobě při 20°C vykazuje přetlak nejméně 3 bary.

Jakostní šumivé víno neboli sekt se smí vyrábět ze suroviny domácí nebo dovezené. Celková výrobní doba při kvašení v tancích musí být 60 dní a při kvašení na lahvi 9 měsíců. Celkový obsah alkoholu musí dosáhnout celkem 10% obj. a přetlak musí být 0.35 MPa. Stejně podmínky musí splňovat *aromatické jakostní šumivé víno* získávané prvotním kvašením z aromatických odrůd. *Jakostní šumivé víno stanovené oblasti* neboli sekt stanovené oblasti se vyrábí z jakostních odrůdových vín jen v rámci jedné vinařské oblasti. Vína musí zrát 6 měsíců v tanku nebo 9 měsíců na lahvi. Stejně podmínky platí i pro výrobu tzv. pěstitelského sektu, přičemž jeho produkce probíhá u jednoho pěstitele. *Aromatického jakostní šumivé víno stanovené oblasti* musí splňovat jak podmínky pro výrobu jakostního šumivého vína stanovené oblasti, tak podmínky pro výrobu aromatického jakostního šumivého vína. Při jeho výrobě musí být užito jen prvotní kvašení kupáže z aromatických odrůd uvedených v příloze nařízení Komise (ES) č.1622/2000, přičemž k výrobě kupáže smí být užito pouze víno z hroznů, sklizených na vinnici vhodné pro jakostní víno stanovené

⁴⁶ S výjimkou odchylky uvedené v článku 44 odst. 3 Nařízení.

⁴⁷ Kupáží se podle Nařízení rozumí hroznový mošt, víno, směs hroznových moštů nebo vín s různými vlastnostmi, které jsou určeny k výrobě určitého druhu šumivých vín.

oblasti ze stejné vinařské oblasti. Výroba vína užitého k výrobě tohoto druhu šumivého vína musí proběhnout ve vinařské oblasti, kde se hrozny sklídily.

Jakostní šumivé víno a aromatické jakostní šumivé víno jsou jediná jakostní vína, která se nemusí zařítovat podle § 26 zákona. Tato zásada vychází ze skutečnosti, že oba tyto druhy šumivého vína se vyrábí i ze stolních vín, to znamená i z vín z hroznů produkovaných v EU, ale mimo ČR. Zařítování však podléhá vyšší jakostní skupiny šumivých vín jako je jakostní šumivé víno stanovené oblastí, aromatické jakostní šumivé víno stanovené oblastí a pěstitelský sekt.

5.4.6 Perlivé víno

Nová definice perlivého vína je nyní stejně jako u šumivého vína obsažena v Příloze I Nařízení. Perlivým vínem je produkt, který může být vyroben ze stolního i jakostního vína stanovené oblasti nebo z produktů vhodných k jejich získávání, pokud tato vína nebo produkty vykazují nejméně 9% obj. celkového obsahu alkoholu. Výsledný produkt musí vykazovat přetlak v uzavřené nádobě mezi 1 a 2,5 bary při teplotě 20°C a skutečný obsah alkoholu nejméně 7% obj.. Při výrobě perlivého vína dosyceného oxidem uhličitým se používá umělé dodání oxidu uhličitého, tedy nikoliv přirozené alkoholové kvašení.

Jakostní perlivá vína vyjadřují určitý vyšší stupeň jakosti, a proto podléhají zařítování Inspekcí. Musí být vyrobena z hroznů, které byly sklizeny na vinici vhodné pro jakostní víno s.o. v jedné vinařské oblasti a také výroba těchto vín proběhla v této vinařské oblasti.

Na etiketě perlivého vína je uvedena vinařská oblast původu hroznů, případně i ročník sklizně a vinařská podoblast, pocházejí-li hrozny výlučně z uvedené lokality. I zde může být uveden název odrůdy nebo odrůd, jestliže je ve víně zastoupena alespoň z 15%.

5.4.7 Likérové víno

Podmínky pro výrobu a uvádění do oběhu likérového vína obecně jsou uvedeny v Příloze I Nařízení a byly popsány v kapitole 4.2.3. Jakostní likérové víno musí obsahovat 15 až 22% objemových skutečného alkoholu a nejméně 17,5% objemových celkového obsahu alkoholu. Smí být vyráběno jen z hroznového moštu, částečně z kvašeného hroznového moštu, jakostních vín nebo ze směsi těchto produktů, a to ve vinařské oblasti původu hroznů. Požadavky na jakost stanoví prováděcí vyhláška v příloze č.8 a 10. I toto víno podléhá zařítování Inspekcí.

Etiketa likérového vína obsahuje vinařskou oblast, v níž bylo vyrobeno a evidenční číslo jakosti. Pocházejí-li hrozny z jedné vinařské podoblasti, pak se uvádí její název. Dále může být na etiketě název odrůdy za stejných podmínek jako u perlivého vína.

5.4.8 Víno originální certifikace

Označování zemědělských výrobků, přírodních i zpracovaných, které čerpají svou jedinečnost a typičnost z místa původu, má zejména v románských zemích dlouhou tradici. Také naši předkové si byli vědomi určitých zvláštností jednotlivých území, které mají vliv na charakter vína. Svoje vína tak označovali názvem příslušného regionu nebo vinařské obce. Zejména ekonomický význam značení vín, založený na úzkém spojení vína a místních podmínek, stojí za úsilím o jeho prosazení v Evropské unii i některých státech, které dosud používaly odlišný způsob třídění a označování vín, a mezi něž patří také Česká republika.

Výrobce, který má zájem označovat svá vína jako VOC se musí stát členem občanského sdružení, kterému MZe udělilo oprávnění k přiznávání tohoto označení a k hodnocení a zařídění vín, pocházejících od jeho členů.⁴⁸ Toto hodnocení a zařídění provádí sdružení s příslušným oprávněním pouze u vín, která chce jeho člen uvádět do oběhu jako víno originální certifikace. Přitom toto víno musí být vyrobeno na stejném nebo menším území než je vinařská oblast a musí odpovídat přinejmenším jakostním požadavkům pro jakostní víno a zároveň splňovat podmínky stanovené v rozhodnutí MZe o povolení přiznávat označení VOC. Pokud jde o ostatní podmínky, platí požadavky zákona kladené na jednotlivé druhy vín v plném rozsahu. Na vína originální certifikace se nevztahuje ustanovení zákona o zařídování Inspekcí, neboť jsou již zaříděna pověřeným sdružením, které má povinnost předávat informace a kopie rozhodnutí o jím zaříděných vínech Ústavu.

Charakteristiku vlastností vína⁴⁹ uváděného do oběhu jako VOC a procesní postup při zařídování VOC si stanoví sdružení vinařů samo dle svého uvážení a plnění stanovených požadavků i samo kontroluje. Zákon však nezřizuje žádné zvláštní orgány (výbory nebo komise), které by tyto charakteristiky posuzovaly, ani neurčuje přesný způsob vymezování regionálních charakteristik. Žádost o povolení přiznávat označení VOC podléhá standardnímu správnímu řízení a musí kromě formálních náležitostí obsahovat také vymezení geograficky spojeného území, na kterém budou hrozny pro VOC sklizeny, zmíněnou charakteristiku

⁴⁸ Členy sdružení mohou být pěstitelé, kteří mají vinice v dané lokalitě a jsou zároveň výrobci, anebo výrobci nakupující z místních poloh hrozny.

⁴⁹ Jde o charakteristiku typickou pro daný region, VOC musí v každém případě splňovat kvalitativní a smyslové požadavky podle prováděcí vyhlášky a mělo by se jen senzoricky odlišovat.

vlastností VOC v rozsahu prováděcí vyhlášky⁵⁰, podmínky, za nichž bude toto víno uváděno do oběhu, a procesní postup při zařídování.

Podmínky, které Ministerstvo stanoví ve svém rozhodnutí nemohou překročit rámec jeho pravomoci ani rozsah povinností, které ukládá § 23 zákona nebo prováděcí vyhláška. Stanovy sdružení a pravidla hodnocení vín, které sdružení k žádosti o povolení přikládá, nemůže Ministerstvo jakkoliv měnit, protože jsou plně v působnosti příslušného sdružení.

5.4.9 Odalkoholizované víno a nízkoalkoholické víno

Zákon umožňuje podobně jako v jiných členských zemích EU vyrábět i tyto mezi spotřebiteli oblíbené produkty definované v § 25 odst.1 a 2 zákona. Odalkoholizované víno je definováno jako nápoj z vína, ve kterém byl destilací snížen obsah alkoholu na 0,5% objemových a méně. Nízkoalkoholické víno je definován jako nápoj, který byl vyroben jako odalkoholizované víno nebo mísením odalkoholizovaného vína s vínem a jehož obsah alkoholu je vyšší než 0,5% objemových, nejvýše však 5% objemových.

Při výrobě obou těchto druhů vín lze přidat (zahuštěný) hroznový mošt nebo cukr tak, aby obsah zbytkového cukru ve výsledném produktu nepřesáhl 60 gramů na jeden litr. Dodát lze i oxid uhličitý a přírodní či přírodně identické aromatické látky. Pokud jsou tyto látky použity, je třeba název příslušného typu vína doplnit slovem „aromatizováno“. Na etiketě těchto typů vína nelze zpravidla uvádět název zeměpisné jednotky menší než členský stát, v němž byly hrozny sklizeny, dále údaje, které by mohly být zaměnitelné s označením vín podle § 17 až 23 a název odrůdy nebo ročník sklizně hroznů užitých k výrobě.

5.4.10 Ovocné víno

Ovocné víno je upraveno společně s ostatními víny a medovinou v oddílu 2 vyhlášky MZe č.335/1997 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o potravinách a tabákových výrobcích. V ustanovení § 6 vyhlášky je ovocné víno definováno jako nápoj vyrobený kvašením šťávy z ovoce, s výjimkou hroznů révy vinné, kterou je možno před kvašením upravit přídavkem vody a cukru. Vyhláška dále definuje ovocné víno stolní, polosladké, dezertní, dezertní kořeněné, perlivé a ostatní. Tyto druhy ovocného vína musí splňovat kritéria uvedená v příloze č.3 vyhlášky. V této příloze jsou také stanoveny smyslové a chemické

⁵⁰ Vyhláška stanoví, že charakteristika vína v žádosti o povolení musí obsahovat smyslové, chemické a fyzikální požadavky na jakost vína nejméně v rozsahu potřebném pro hodnocení jakostního vína stanovené oblasti tak, aby tato charakteristika vína definovala odlišnost vína originální certifikace, ale neříká už od čeho se má odlišovat.

požadavky na jakost a technologické požadavky. Členění na druhy a skupiny je uvedeno v příloze č. 4 vyhlášky.

5.5 Označování vín

Definice označování není přesně vymezena, ale obsahově musí zahrnovat problematiku týkající se popisu, označování a obchodní úpravu produktů, na které se vztahuje Nařízení. Důvodem existence právní regulace označování produktů je zejména ochrana spotřebitele a stanovení rovných podmínek pro soutěžitele v rámci hospodářské soutěže. Cílem této regulace je stanovení takových pravidel, aby byly produkty prostřednictvím připojených údajů (např. etiket) od sebe rozpoznatelné především pokud jde o kvalitu a původ. Podmínky pro označování vína a ostatních produktů (např. částečně zkvašeného hroznového moštu), obecně upravuje Nařízení v Příloze VII, resp. VIII pro šumivá vína. Dále tyto podmínky upřesňuje nařízení Komise (ES) č. 753/2002. Pro výrobu tuzemského vína je závazný také § 16 a § 17 zákona a § 9 prováděcí vyhlášky, který stanovuje některé další podrobnosti. Zákon není koncipován zcela srozumitelně a jednotlivá pravidla pro popis se nacházejí v ustanoveních, která se jinak zabývají legálními náležitostmi jednotlivých produktů.

V zákoně jsou definovány požadavky na označování produktu (vína) tak, že se na etiketě mohou uvádět pouze údaje, které povolují předpisy EU či zákon a prováděcí předpisy k němu. Uvádět jiné údaje je zakázáno. Zakazuje se uvádět na etiketě produktu údaje poukazující na zesílený účinek (např. zdravotní víno, pravé víno a další). Dále je zakázáno označovat jako víno některé nápoje stanovené v § 16 odst. 10 (nápoje připravené ze zředěného hroznového moštu, alkoholický nápoj vyrobený alkoholovým kvašením výluhů z matolin nebo kvašením zředěných vinných kalů). Mezi zakázané údaje patří též ročník a odrůda vína u stolních vín.

Nařízení členskými státy umožňuje předepsat, zakázat nebo omezit užití určitých nepovinných údajů pro vína vyrobená na jejich území. Nepovinné údaje lze na etiketě uvést v případě, že jsou splněny požadavky na tato označení, přitom tyto údaje nejsou vázány na jednotlivé druhy vína a tak překračují klasifikaci vín. Podle české právní úpravy lze na etiketách nebo jiných viditelných místech⁵¹ uvádět:

⁵¹ Jiné viditelné místo je takové, kde je prodávající povinen uvádět údaje popisující produkt a to v případě, že je nabízen ke spotřebě spotřebiteli v jiném obalu než v obalu určeném pro spotřebitele (např. cedulka na zátku sudu se sudovým vínem). Přitom informace o víně, mohou být umístěny na etiketě přední nebo zadní strany obalu nebo na jiném viditelném místě.

- Údaj „*košer víno*“, „*mešní víno*“ nebo jiný údaj v případě, že víno splňuje požadavky pro účely náboženských společností nebo církví. Přitom tyto musí vydat písemný souhlas s uváděním takto označeného vína do oběhu;
- Výsledky soutěží vín, které byly uznány MZe nebo pořádaných členským státem ES mimo území ČR. Na etiketě pak lze uvést získaná ocenění a medaile ze soutěží a výstav.
- Údaj „*biovíno*“, tedy označení bio a grafický znak vyjadřující ekologickou produkci vína při splnění požadavků nařízení Rady (EHS) č. 2092/1991, zákona č. 242 2000 Sb., o ekologickém zemědělství a vyhlášky č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství.

Prováděcí vyhláška pak umožňuje při splnění stanovených podmínek uvádět některé další nepovinné údaje, z nichž vybírám pouze některé:

- Označení vína výrazem „*barrique*“ doplněné údajem o době zrání za podmínky, že víno zráló nejméně 3 měsíce v dubovém sudu o objemu 225 litrů, přičemž tento sud nebyl používán pro výrobu vína déle než 36 měsíců;
- Označení vína výrazem „*zráló v sudu*“, jímž lze označit víno, které zráló v dřevěném sudu po dobu nejméně 6 měsíců;
- Označení „*klaret*“ („*claret*“), pokud bylo vyrobeno z modrých hroznů bez nakvášení;
- Označení „*růžák*“ („*ryšák*“), bylo-li víno vyrobeno ze směsi hroznů nebo hroznového moštu z bílých, případně červených, a modrých hroznů;
- Označení „*archivní víno*“, pokud je víno uváděno do oběhu nejméně 3 roky po roku sklizně (tedy poté co 3 roky zráló);
- Označení „*mladé víno*“, pokud je víno nabízeno spotřebiteli ke spotřebě nejpozději do konce kalendářního roku, ve kterém proběhla sklizeň hroznů použitých k jeho výrobě;⁵²
- Označení „*panenské víno*“, pokud víno pochází z první sklizně vinice (tedy sklizeň učiněná ve třetím roce po její výsadbě).

Víno lze samozřejmě označit také údajem o barvě vína, tedy „*bílé*“, „*růžové*“ či „*červené*“. Poslední novelou byl do zákona přidán § 16a, podle kterého lze používat také označení „*chateau*“ s doplněním zeměpisného označení, pokud výroba vína proběhla ve stavbě takto označené nebo jejím okolí do vzdálenosti maximálně 20 km. Speciální možnost popisu upravuje prováděcí vyhláška v případě etikety umístěné na zadní straně obalu.

⁵² Toto označení ustoupilo do pozadí v důsledku ochranné známky „*svatomartinské*“, které smí být nabízeno ke spotřebě k 11. listopadu.

5.5.1 Označování stolních vín

Podle Nařízení patří mezi povinné údaje uváděné na etiketě nejen stolního vína, ale i stolního vína se zeměpisným označením (zemského vína), jakostního vína s.o., likérového vína, perlivého vína, perlivého vína dosyceného oxidem uhlíčitým a některých vín pocházejících ze třetích zemí obchodní označení produktu, jmenovitý objem, skutečný obsah alkoholu, číslo šarže, jméno nebo obchodní firma stáčírny (nebo v případě nádob o jmenovitém objemu nad 60 litrů odesílatel a název obce a členského státu, kde se nachází, v případě dovezeného vína dovozce nebo při plnění v ES stáčírna) a obsah oxidu siřičitého nad 10 mg na jeden litr.

Obchodním označením produktu je výraz „*stolní víno*“ a v případě zaslání do jiného členského státu nebo v případě jeho vývozu rovněž název členského státu, pokud byly na jeho území hrozny sklizeny a vinifikovány. Obchodní označení se uvádí buď na etiketě stolního vína nebo na jiném viditelném místě v případě vína sudového⁵³. Bylo-li stolní víno vyrobeno smísením produktů z více členských států, připojí se k výrazu „*stolní víno*“ výraz „*směs vín z různých zemí Evropského společenství*“ a v případě, že bylo víno vinifikováno v jednom členském státu z hroznů sklizených v jiném členském státu, výraz „*víno vyrobeno v ... z hroznů sklizených v ...*“ doplněný označením příslušných členských států. Název státu musí být uveden stejnou velikostí písma jako ostatní údaje a píše se buď celý, nebo jen jeho zkratka a poštovní směrovací číslo. Všechny uvedené údaje musí být kromě čísla šarže ve stejném zorném poli.

Na etiketě stolního vína nelze uvádět odrůdu a ročník vína ani oblast, podoblast či viniční trať. Nepovinným údajem je slovní vyjádření zbytkového cukru a barva vína. Informace pro spotřebitele (vhodnost k pokrmům, skladování, atd.) se uvádí na zadní etiketě. Ministerstvo zemědělství může stáčírně tichých vín přidělit kód nahrazující údaje o stáčírně.

5.5.2 Označování zemského vína

Zemská vína vyrobená na území ČR musí nést obchodní označení buď „*moravské zemské víno*“ nebo „*české zemské víno*“. O nepovinných údajích platí, všechno to, co je uvedeno u označování stolního vína. Nepovinné údaje jsou dále rozšířeny o možnost uvést ročník a název odrůdy nebo odrůd, přičemž podíl každé odrůdy, která se uvede na etiketě,

⁵³ Pokud je stolní víno nabízeno k prodeji spotřebiteli uskladněné v jiném obalu než obalu určeném pro spotřebitele, je prodejce povinen viditelně umístit údaje o obchodním označení vína, výrobce, číslo šarže, skutečný obsah alkoholu a slovní vyjádření zbytkového cukru.

musí být alespoň 15%. Přitom velikost písma názvu odrůdy nebo odrůd musí dosahovat nejvýše poloviční velikosti písma názvu „zemské víno“ a název odrůdy nebo odrůd musí být uveden ve stejném zorném poli na etiketě spolu s názvem „zemské víno“. Označení odrůdy nebo odrůd na etiketě nesmí být zaměnitelné s označením jakostního vína nebo s vínem originální certifikace.

5.5.3 Označování jakostních vín

Jakostní vína jsou nejvíce vyráběným a prodávaným vinným produktem, a proto se, vedle povinných údajů výše uvedených včetně příslušného obchodního označení produktu⁵⁴ a povinného uvedení slovního vyjádření zbytkového cukru, uplatní celá řada nepovinných údajů, které vychází z Nařízení nebo ze zákona. Oproti jiným druhům vín lze navíc uvést název zeměpisné jednotky, která je menší než stanovená pěstitelská oblast (podoblast, obec, viniční trať), pokud produkty použité k výrobě tohoto jakostního vína pocházejí alespoň z 85% z této menší zeměpisné jednotky. Ročník lze u jakostních vín se zeměpisným označením uvést, pokud alespoň 85% hroznů, z nichž je víno vyrobeno, bylo sklizeno v tomto roce (do toho se nezahrnují produkty přidané k doslazení). Pokud byly sklizeny až v lednu (v případě ledového vína), uvede se předchozí rok. Stejně tak lze uvést odrůdu, bylo-li víno zhotoveno alespoň z 85% z vinných hroznů této odrůdy. Odrůda, stejně jako známka, musí být na etiketě uvedena, jedná-li se o jakostní víno s dovětkem „odručové“ nebo „známkové“. Dále je možné uvést odkaz na medaile nebo ocenění získaná v soutěži schválené Ministerstvem zemědělství, jiným členským státem nebo Komisí. Nařízení ještě povoluje užit u těchto druhů vín údaj o způsobu získávání nebo výrobní metodě či doplňující tradiční výrazy podle pravidel stanovených členskými státy.

5.5.4 Označování jakostních vín s přívlastkem

Na přívlastková vína se vztahují stejná pravidla jako pro jakostní vína s několika výjimkami. Tak především je u těchto vín nutné na etiketě uvést nejen název vinařské oblasti, ale i podoblasti a evidenční číslo jakosti. Obchodní označení produktu může být označení „jakostní víno s přívlastkem“ nebo „víno s přívlastkem“, ke kterému se připojí název příslušného přívlastku, který odpovídá zařazení Inspekcí. I jakostní víno s přívlastkem lze označit dovětkem „známkové“ bylo-li získáno ze směsi hroznů, rmutu, hroznového moštu,

⁵⁴ Jakostní víno stanovené pěstitelské oblasti (jakostní víno s.o.), jakostní likérové víno stanovené pěstitelské oblasti (jakostní likérové víno s.o.), jakostní perlivé víno stanovené pěstitelské oblasti (jakostní perlivé víno s.o.), jakostní víno, jakostní víno odrúčové, jakostní víno známkové, jakostní likérové víno, jakostní perlivé víno a víno originální certifikace (V.O.C. či VOC)

popřípadě z vína vyrobeného z hroznů vhodných pro výrobu jakostního vína s.o., které splňují požadavky na jednotlivý druh přívlastkového vína, anebo smísením přívlastkových vín.

5.5.5 Označování šumivých vín

Obchodní označení této skupiny vín tvoří názvy šumivé víno, jakostní šumivé víno, sekt. jakostní šumivé víno s.o., sekt s.o. nebo pěstitelský sekt. jakostní aromatické šumivé víno, jakostní aromatické šumivé víno s.o.. Povinné jsou údaje o druhu produktu, v případě jakostních vín název stanovené pěstitelské oblasti a v případě jakostních aromatických šumivých vín ještě údaj „*vyrobeno z hroznů aromatických odrůd*“ nebo přímo název odrůdy, ze které bylo šumivé víno získáno. Další povinné náležitosti se týkají dovozece, země původu výrobku a jména výrobce pocházejícího ze třetí země, pokud vína z třetích zemí pocházejí.

Šumivá vína mají vlastní systematiku údajů uváděných na etiketách a je pro ně typická celá řada nepovinných údajů. Etiketa jakostního šumivého vína, sektu a aromatického jakostního šumivého vína může obsahovat název vinařské oblasti, v níž bylo toto víno vyrobeno, dále zemi původu vína nebo vinných hroznů, jestliže z tohoto vína nebo hroznů bylo vyrobeno alespoň z 50%. Etiketa jakostního šumivého vína, sektu, jakostního šumivého vína s.o., pěstitelského sektu, aromatického jakostního šumivého vína a aromatického jakostního šumivého vína s.o. může dále obsahovat údaj o názvu odrůdy, je-li ve víně obsažena alespoň z 85%. U všech těchto druhů šumivých vín se většinou jedná o kupáže několika odrůd. Nejvýše však mohou být uvedeny tři odrůdy, jestliže hrozny k výrobě pocházejí výlučně z těchto odrůd a jejich směs je pro tento druh produktu rozhodující. Jestliže hrozny k výrobě takové kupáže pocházejí alespoň z 85% z jedné vinařské podoblasti, lze pak uvést na etiketě její název. Na etiketě pěstitelského sektu může být navíc uveden název vinařské obce a viniční tratě, pochází-li alespoň 85% suroviny z uvedené lokality.

5.6 Zatřídění vín

Jde o jeden z nejdůležitějších institutů vinařského práva, jenž znamená hodnocení a zatřídění vína prostřednictvím analytického rozboru vína a smyslového hodnocení, kterému podléhají jen určitá vína s vyššími nároky na jakost pocházející z hroznů sklizených na území ČR. Představuje tedy určitou právní záruku, že zatříděné víno splňuje enologické a smyslové požadavky pro daný druh vína, jímž se víno označuje. Povinnost zatřídění a hodnocení podle § 26 zákona dopadá na vína jakostní, vína jakostní s přívlastkem, jakostní šumivé víno s.o., aromatické jakostní šumivé víno s.o., pěstitelský sekt, jakostní perlivé víno a jakostní likérové

víno. Nevztahuje se tedy na vína stolní a zemská ani na vína originální certifikace. Zatřídění vín je správní postup, který se řídí ustanoveními správního řádu.

Žádost o zatřídění vína musí vinař podat před uvedením vína do oběhu. Před jejím podáním však musí požádat místně příslušný inspektorát Inspekce o odběr vzorků, u kterých bude proveden rozbor vína a smyslové hodnocení. Odběr provádí pověřený inspektor Inspekce, který odebere vždy tři vzorky z každého vína určeného k zatřídění. Jeden je určen pro potřeby laboratoře, druhý pro smyslové hodnocení vína, a třetí slouží k uložení inspekci pro případné prověření výsledku rozboru z laboratoře. Odebrané vzorky inspektor označí, zapečetí a předá žadateli, který je zašle k rozboru do akreditované laboratoře nebo laboratoře pověřené Inspekci. Výsledky rozborů příslušných vzorků i odebrané vzorky pak přiloží k žádosti o zatřídění vína, kterou doručí inspektorátu Inspekce v Brně. Tato žádost se vždy podává na celou šarži⁵⁵, která je uvedena v žádosti, a musí obsahovat veškeré náležitosti uvedené v ustanovení § 26 odst. 3 zákona a doklad o zaplacení správního poplatku podle sazebníku⁵⁶.

Vlastní hodnocení a zatřídění vín provádí Komise Státní zemědělské a potravinářské inspekce pro hodnocení a zatřídění vína. Členy této komise jsou fyzické osoby, které mají příslušná osvědčení sensorické zkoušky. Na základě provedeného hodnocení inspektorát rozhodne, zda lze hodnocené víno uvést do oběhu, a pokud ano, rozhodne také o jeho zatřídění. Rozhodnutí o zatřídění vína vydává ředitel inspektorátu v Brně na podkladě podané žádosti, analytických rozborů akreditované laboratoře, hodnocení komise a zázpisu z jejího jednání. U jakostního vína a jakostního vína s přívlastkem je součástí zatřídění i uvedení příslušného druhu. Proti jeho rozhodnutí je možné podat odvolání, o němž rozhoduje ústřední inspektorát Inspekce.

Pokud žádosti nebylo vyhověno nebo předložené vzorky vykazovaly choroby či vady uvedené v příloze č. 5 prováděcí vyhlášky, lze žádost podat znovu nejdříve po uplynutí 2 měsíců od nabytí právní moci původního rozhodnutí. Výrobce vína však může podat žádost o zatřídění vína pro stejné víno nebo jeho část nejvýše dvakrát. Pro ilustraci uvádím v Příloze č. 5, 6 a 7 této práce podíl zatříděných vzorků vína podle kategorií a podíl bílých a modrých odrůd u zatříděovaných vzorků v roce 2006.

⁵⁵ Šarží se rozumí množství druhově totožných produktů, které byly vyrobeny za stejných podmínek a stejným způsobem.

⁵⁶ Příloha I zákona č. 634/2002 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

5.7 Registr vinic, hlášení a vinařská evidence

Registr vinic (dále jen „Registr“) je v ČR veden od roku 1995, přičemž v roce 2004 došlo ke komplexnímu přeregistrování všech vinic kvůli novele vinařského zákona z roku 1995 a také kvůli změnám v softwarové podobě registru. Současná právní úprava tohoto institutu se nachází v ustanovení § 28 zákona a vychází z nařízení Rady (EHS) č. 357/1979, nařízení Rady (EHS) č. 2392/1986 a nařízení Komise (EHS) č. 649/1987. Prováděcí vyhláška pak stanoví způsob vedení Registru, způsob poskytování údajů Ústavu a vzory příslušných oznámení nebo žádostí. V současnosti Registr zahrnuje nejen seznam registrovaných vinic, ale i údaje podle uvedených předpisů ES, dále údaje o hodnocených a zatříděných vinech, provedených kontrolách pěstitelů, výrobků a osob uvádějících produkty do oběhu a údaje o produktech. Prostřednictvím Registru je od roku 2004 spravován produkční potenciál ČR, státní rezerva pro novou výsadbu vinic a přidělování práva na opětovnou výsadbu (popř. převod tohoto práva) po vykloučení vinice. Registr vinic také eviduje oznámení o provedení změny ve vinici a oznámení o změně pěstitele, zapisují se do něj také oznámení výrobců o zahájení, přerušení a ukončení výroby produktů, s výjimkou sklizených čerstvých hroznů. Povinností každého pěstitele je aktualizovat všechny údaje týkající se jeho činnosti do 30 dnů po jejich provedení, a současně předložit související dokumenty požadované zákonem.

Vedením registru vinic je pověřen Ústav, respektive pracoviště jeho Odboru trvalých kultur se sídlem ve Znojmě-Oblekovicích. Do databáze je umožněn přístup organizacím typu Ministerstva, Inspekce a Státnímu zemědělskému a intervenčnímu fondu, které jeho data využívají k výkonu své činnosti.

V registru vinic jsou povinně registrovány vinice pěstitele s rozlohou 10 arů a vyšší. Ostatní pěstitelé si mohou nechat vinice registrovat dobrovolně. Registrace vinice probíhá tak, že pěstitel podá u Ústavu žádost o registraci své vinice.⁵⁷ Ústav rozhodne o žádosti a přidělí vinici registrační číslo pozemku. Pouze na zaregistrované vinice se v případě jejich vykloučení vztahuje právo na opětovnou výsadbu. Pokud se zjistí, že někdo porušil povinnost registrace starších vinic o ploše 10 arů a více vysázených před 30. dubnem 2004, Ústav tomu, kdo zákon porušil, uloží pokutu a vinice zaregistruje. Ten kdo má starší vinici o ploše menší než 10 arů se může ještě bez sankce zaregistrovat. Není ale možné registrovat nové nebo obnovované vinice bez předložení práv na novou nebo opětovnou výsadbu.

⁵⁷ Vinice již zaregistrované podle zákona č. 216/2000 Sb., kterým se měnil vinařský zákon z roku 1995, se považují za vinice registrované podle nového vinařského zákona. Pěstitel byl však povinen nahlásit Ústavu údaje vyžadované novým zákonem do 90 dnů ode dne nabytí účinnosti nového zákona.

Povinnosti ohledně hlášení stanovil již vinařský zákon z roku 1995. Ten současný je ukládá v ustanovení § 29 a nově se vztahují i na obchodníky s vínem a zprostředkovatele. vycházejí z nařízení Komise (ES) č. 1282/2001. Vinař, který do oběhu uvede hrozny anebo víno z hroznů pocházejících z neregistrované vinice, musí také podávat příslušná hlášení a vést evidenční knihy. Této povinnosti totiž podléhají všichni, kdo uvádějí tyto produkty do oběhu. Povinnosti hlášení a vedení evidenčních knih je tak zbaven pouze ten, kdo na registrovaných nebo neregistrovaných vinicích do 10 arů, pěstuje hrozny pro svou vlastní potřebu nebo potřebu své rodiny. Dále se povinnost hlášení a vedení evidence nevztahuje na toho, kdo vyrábí víno do množství 1000 litrů pro svou vlastní spotřebu a potřebu své rodiny. Povinnost podávat hlášení a vést evidenční knihy se tedy vztahuje jen na ty výrobce, kteří vyrábí víno ve větším objemu než 1000 litrů, a dále na osoby, které víno v jakémkoliv množství uvádějí do oběhu, tedy na obchodníky a zprostředkovatele. Jedná se o povinnost podávat Ústavu:

- **prohlášení o sklizni** – každý, kdo sklízí hrozny musí odevzdat každoročně do 10. prosince údaje o výsledcích sklizně,⁵⁸
- **prohlášení o produkci** – každý, kdo ze sklizně vyrábí víno nebo skladuje produkty jiné než víno je musí podat každoročně do 10. prosince,
- **prohlášení o zásobách** – každý kromě maloobchodníka⁵⁹ a konečného spotřebitele musí každoročně do 10. září podat toto hlášení, které se týká zásob (zahuštěného) hroznového moštu, rektifikovaného moštového koncentrátu a vína, které skladuje k 31. červenci.

Na plnění těchto povinností dohlíží a jejich kontrolu provádí příslušné dozorní orgány, které disponují za tím účelem výpočetní technikou a příslušným programem a v případě jakýchkoliv nesrovnalostí mohou provést podrobné kontroly. Tím je zajištěna ochrana spotřebitele a poctivých vinohradníků a vinařů před těmi, kteří neplní své zákonné povinnosti.

Vinařská evidence je upravena společně s evidencí vinohradnickou v § 30 zákona a v § 14 prováděcí vyhlášky. Evidenční knihy zaznamenávající vstupy a výstupy produktů jsou povinny vést fyzické i právnické osoby, které tyto produkty vlastní, drží anebo zprostředkovávají za účelem výkonu svého povolání nebo k obchodním účelům. Evidenční knihy mohou být vedeny ve formě pevné vazby anebo v elektronické podobě, pak ale musí použitý program zabezpečit, aby každý záznam byl proveden nevratně s uvedením osoby.

⁵⁸ Zákon osvobozuje pouze toho, kdo veškerou svoji produkci zpracovává na víno nebo ji nechává zpracovat na svůj účet.

⁵⁹ Jím prodané množství vína nepřekročí 1000 hektolitrů.

kteřá daný záznam provedla. Rozsah, způsob vedení, uchovávání a předkládání těchto knih stanoví nařízení Komise (ES) č. 884/2001 a prováděcí vyhláška.

Podle prováděcí vyhlášky eviduje pěstitel:

- hmotnost a cukernatost sklizených hroznů,
- záznamy o vinicích a dosažených hektarových výnosech,
- hmotnost a cukernatost prodaných hroznů nebo hroznového moštu.

Výrobce eviduje:

- hmotnost a cukernatost nakoupených hroznů nebo hroznového moštu,
- hmotnost a cukernatost zpracovaných hroznů nebo hroznového moštu a množství vyrobeného vína s členěním podle jakostních tříd,
- hmotnost nakoupeného a zpracovaného cukru,
- nakoupené a zpracované množství zahuštěného hroznového moštu, rektifikovaného moštového koncentrátu, látek používaných k přikyselení nebo odkyselení a alkoholu získaného z vína,
- výroba a užití alkoholických nápojů vyrobených z výluhů matolin nebo zředěných vinných kalů,
- zásoby vína.

Pokud výroba produktů za vinařský rok přesáhne 100 hektolitrů, musí vést výrobce evidenci o zásobách produktu podle jednotlivých zásob a kvůli garanci zdravotní nezávadnosti produktu i evidenci o přídavcích jiných látek než vína k produktu, před jeho uvedením do oběhu. Výrobce, který tento limit nepřesáhne, vede tuto evidenci souhrnně pro všechny své produkty na jednom formuláři podle kategorie vína nebo podle šarže.

Za správní delikt, kterým je porušení výše uvedených povinností pěstitele nebo výrobce vést ve stanoveném rozsahu evidenci nebo nepředložení evidenčních knih na žádost dozorčího orgánu, může dozorčí orgán uložit pokutu až do výše 5 milionů Kč. Podle novely vinařského zákona se na malovinaře nevztahují výše uvedené povinnosti hlášení podle § 29 a nemusí ani vést evidenční knihy, pokud nevyrabí jakostní vína, vína originální certifikace nebo jakostní vína s přívlastkem.

5.8 Vinařský fond

Vinařský fond (dále jen „Fond“) se sídlem v Brně byl zřízen zákonem č. 50/2002 Sb. (tedy novelou vinařského zákona č.115/1995 Sb.) v roce 2002. Jeho vznik znamenal významný pokrok v oblasti rozvoje českého a moravského vinařnictví a vinařství po roce 1989, a to zejména pokud jde obnovu vinic, jejichž plocha byla v té době na našem území značně poddimenzovaná. Před přistoupením k EU se totiž Fond soustředil zejména na finanční podporu výsadby nových a obnovu stávajících vinic. Byl zájem na tom, aby se do data, kdy se měla stát ČR členem EU, stihlo osadit co nejvíce plochy, kterou je po přistoupení možné již jen obnovovat. Podle současné právní úpravy (tedy od roku 2004) se Fond soustředí na podporu marketingu tuzemského vína, prodej produktů a ochranu označování vína podle zeměpisného původu. Mezi jeho další cíle patří informování veřejnosti o vinařnictví a vinařství a podpora uchovávání a rozvoje vinařnictví a vinařství jako významné součásti evropského kulturního dědictví. Zaměřuje se také na propagaci kulturního přístupu k vínu a podporu prodeje vín. Dále přispívá k pořádání různých seminářů nebo konferencí s tematikou vinařství a vinařnictví, prezentaci tuzemských vín na výstavách a soutěžích a v neposlední řadě napomáhá rozšiřování programů vinařské turistiky.

Fond je zřízen jako právnická osoba, která hospodáří s vlastním majetkem. Jeho pozice je posílena, pokud rozhoduje o povinnosti zaplatit odvod a podporu státu podle zákona nebo o žádostech o poskytnutí podpor z prostředků Fondu, kdy získává postavení orgánu veřejné moci.

Orgány fondu jsou Rada Fondu, ředitel Fondu a Dozorčí rada Fondu. Rada Fondu, její předseda a ředitel Fondu vykonávají veřejnou správu. Členem orgánu Fondu pak může být je bezúhonná fyzická osoba, která není zaměstnancem Fondu a má plnou způsobilost k právním úkonům. Členům Rady Fondu a členům Dozorčí rady Fondu, kteří jsou poslanci, senátory, členy vlády, vedoucími ústředních správních úřadů, soudci nebo o nichž tak stanoví zvláštní zákon, nepřísluší odměna za výkon funkce člena. Členové obou orgánů mají nárok na náhradu výdajů do výše určené zákonem č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách.

5.8.1.1 Rada Fondu

Rada Fondu je nejvyšším orgánem Fondu. Oproti předchozí úpravě byl počet jejích členů redukován z 12 na 9. Funkční období členů Rady, kteří jsou poslanci, senátory, členy vlády, vedoucími ústředních správních úřadů nebo o nichž tak stanoví zvláštní zákon je tříleté. Členy Rady jmenuje a odvolává ministr zemědělství tak, že jednoho člena jmenuje z řad

zaměstnanců ministerstva, jednoho člena z řad zastupitelstva Jihomoravského kraje a sedm členů na návrh vinařnických a vinařských sdružení. Zákonem je zakotvena inkompatibilita funkcí člena Rady a člena Dozorčí rady. Stejná osoba může být členem Rady nejvýše tři po sobě jdoucí období a znovu se může stát jejím členem až po uplynutí dvou let, kdy členem nebyla. Ministr může členy Rady odvolat na návrh Dozorčí rady nebo toho, kdo takového člena navrhoval, v případě zjištění závažného porušení povinností vyplývajících z funkce člena Rady. Rada volí z řad svých členů svého předsedu a místopředsedu. Předseda (a v jeho nepřítomnosti místopředseda) Rady svolává a řídí jednání Rady.

Mezi nejdůležitější oprávnění Rady patří rozhodování o využití finančních prostředků Fondu a poskytování podpor z Fondu, jmenování a odvolání ředitele Fondu, dohled nad jeho činností a stanovení výše jeho mzdy, každoroční vypracování výroční zprávy a její předložení Dozorčí radě a Poslanecké sněmovně k projednání a posouzení. Rada zasedá podle potřeby Fondu, nejméně však čtyřikrát ročně. K přijetí rozhodnutí Rady je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných členů a při rovnosti je rozhodující hlas předsedajícího. Jednání Rady se může zúčastnit ředitel a předseda Dozorčí rady a pokud požádají o slovo, musí jim být uděleno.

5.8.1.2 Ředitel Fondu

Ředitel Fondu je zaměstnancem Fondu a nemůže být ani členem Rady Fondu, ani Dozorčí rady. Provádí rozhodnutí Rady, zastupuje Fond navenek a řídí činnost Fondu. Je tedy statutárním orgánem Fondu. Ze své činnosti je odpovědný Radě Fondu, která jej jmenuje i odvolává.

5.8.1.3 Dozorčí rada

Dozorčí rada Fondu je kontrolním orgánem Fondu. Je volena a odvolávána Poslaneckou sněmovnou a má na rozdíl od předchozí právní úpravy jen 5 členů. Přitom se však prodloužilo jejich funkční období na pět let. Omezení pro opakované členství v Dozorčí radě je stejné jako u Rady Fondu. Také Dozorčí rada volí z řad svých členů předsedu a místopředsedu. Jednání Dozorčí rady svolává a řídí předseda nebo místopředseda. Rozhodovací mechanismus je stejný jako u Rady Fondu.

Dozorčí rada kontroluje hospodaření s majetkem Fondu a využití finančních prostředků Fondu a poskytování podpor Fondem. Mezi její další kompetence patří kontrola činnosti Fondu, jeho statutárního orgánu a Rady, posuzování výroční zprávy Fondu, schvalování účetní závěrky Fondu a jednou ročně podává Radě zprávu o výsledcích své

kontrolní činnosti. Může také předložit ministrovi návrh na odvolání člena Rady, pokud u něj zjistí závažné nedostatky ve výkonu jeho funkce. Je dále povinna upozornit Radu na porušení právních předpisů nebo organizačního řádu Fondu, na ne hospodárné postupy, popřípadě i na další nedostatky v činnosti Fondu.

5.8.2 Příjmy fondu

Prostředky na svoji činnosti získává Fond především z odvodů pěstitelů vinic a výrobců vína, ale také z finanční podpory státu. Pěstitelé vinic odvádějí do Fondu 350 Kč z každého i jen započatého hektaru vinice, a to každoročně nejpozději do konce kalendářního roku. Odvodů jsou zproštěni pěstitelé, hospodařící na ploše menší než jeden hektar, dále registrované pokusné vinice a mladé vinice do konce třetího roku od výsadby. Výrobci vína odvádějí na účet Fondu 0,50 Kč z každého litru všech druhů vín vyrobených na území ČR a poprvé uvedených do oběhu. Pokud však výrobce v jednom kalendářním roce uvede do oběhu víno v objemu méně než 1 000 litrů, je od uvedené povinnosti osvobozen. Příspěvky Fondu tedy platí již jen pěstitelé a výrobci vína z území ČR, nikoliv převozci nebo dovozci vín, jak tomu bylo dříve. Snížil se též odvod z 1 litru vína z 1 Kč na 0,50 Kč.

Dnem splatnosti odvodu výrobců je 25. den měsíce po skončení kalendářního čtvrtletí, kdy výrobce překročil limit 1 000 litrů vína uvedeného do oběhu v příslušném kalendářním roce. Fond získává informace potřebné k výpočtu odvodů z evidence vinic a výroby vína, které vede Ústav, a od samotných plátců, kteří jsou povinni příslušné údaje vypočítat a Fondu je včas sdělit. Fond, který odvody vybírá a vymáhá, může vyžadovat od plátců odvodů údaje o plochách osázených vinic, výrobě vína, množství sklizených hroznů a objemu vína uvedeného do oběhu a tyto údaje si ověřovat prostřednictvím ministerstva, Generálního ředitelství cel a Ústavu. Může také provádět v souvislosti s kontrolou odvodů kontrolu přímo u pěstitele nebo výrobce.

Kromě odvodů pěstitelů a výrobců je třetím hlavním zdrojem příjmů Fondu podpora státu, která je poskytována ve výši rovnající se součtu příjmů Fondu ze všech možných příjmových zdrojů. Tyto tři zdroje příjmů jsou naprosto stěžejní. Mezi další spíše okrajové zdroje patří dotace z rozpočtu územních samosprávných celků a státního rozpočtu, finanční příspěvek kraje, úroky z vkladů, příjmy z prodeje produktů, kterými Fond plní svoje poslání a penále. Penále ve výši 0,1% denně z dlužné částky se platí při neplacení nebo opožděném placení zákonem stanovených odvodů. Penále však nemůže překročit dvojnásobek výše

odvodu. Příjmem Fondu mohou být také dary od tuzemských nebo zahraničních fyzických a právnických osob a dědictví.

Příjmy Fondu lze využít jen k plnění úkolů stanovených zákonem v § 31 odst. 4 a ke krytí provozních nákladů Fondu, nejvýše však do výše 10% součtu všech zdrojů příjmu Fondu. Fond je povinen vést evidenci výdajů spojených s poskytováním podpor a informací odděleně a na samostatných účtech ve svém účetnictví. Pokud Fond vykáže zůstatek hospodaření, je převeden v účetnictví do následujícího kalendářního roku a ožije se k zabezpečení jeho úkolů.

5.9 Dozor a kontrola

Dozor nad dodržováním povinností stanovených jednak předpisy ES a jednak vinařským zákonem a prováděcími právními předpisy vykonávají orgány dozoru. Pro oblast vinohradnictví je orgánem dozoru Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský a pro oblast vinařství Česká zemědělská a potravinářská inspekce. Tyto dozorecí orgány vystupují jako správní úřady, proto se na jejich činnost i vzhledem k § 41 zákona vztahuje správní řád č.500/2004 Sb. Činnost obou orgánů je pro účely vinařského zákona upravena v § 37 zákona, obecně však vychází ze zákonů, kterými byly obě instituce zřízeny, a sice zákona č.147/2002 Sb., o ÚKZÚZ a zákona č.146/2002 Sb., o SZPI. Za zvláštní dozorecí orgány lze považovat orgány ochrany veřejného zdraví ve věcech dozoru nad dodržováním hygienických norem podle zákona č.258/2002 Sb., o ochraně veřejného zdraví, a Generální ředitelství cel v oblasti uvádění produktů do oběhu, podpor poskytovaných SZIF a vydávání průvodních dokladů.

Těmito zákony a zákonem č.552/1991 Sb., o státní kontrole, je vymezen i rámec oprávnění a povinností zaměstnanců dozorecích orgánů a kontrolovaných osob při výkonu dozoru. Zákon pověřuje ministerstvo řízením a kontrolou výkonu státní správy, kterou vykonávají tyto dozorecí orgány. K tomu jsou dozorecí orgány povinny poskytnout ministerstvu součinnost zejména tím, že na jeho žádost poskytnou veškerou dokumentaci týkající se dozoru. Dozorecí orgány jsou zákonem povolány ke zjišťování příčin nedostatků a osob za ně odpovědných a rozhodování o správních deliktech v oblasti vinohradnictví a vinařství. Cílem dozoru v této oblasti je jednak ochrana ekonomických zájmů občanů i státu, především však ochrana spotřebitele před zdravotně závadnými vinařskými produkty, produkty, jejichž označení je klamavé, nebo před produkty neznámého původu.

Inspekce jako dozorecí orgán na úseku vinařství kontroluje u fyzických a právnických osob zemědělské výrobky a potraviny či suroviny určené k jejich výrobě. K plnění

kontrolních úkolů Inspekce jsou pověřeni zaměstnanci Inspekce, tedy inspektoři. K tomu mají inspektoři taxativně vymezená oprávnění, která vyplývají z výše uvedených zákonů. Soustředí se zejména na splňování požadavků na výrobky, potraviny a suroviny vyplývajících ze zvláštních předpisů, dodržování podmínek při výrobě a uvádění do oběhu a plnění povinností podle zvláštních zákonů, na možnost klamání spotřebitele, bezpečnost výrobků, ochranu zapsaného označení původu podle zákona č.452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení, a dodržování požadavků na osobní a provozní hygienu. K odstranění zjištěných nedostatků a jejich příčin pak může Inspekce ukládat sankce nebo jiná opatření podle zákona o SZPI. O provedených kontrolách a jejich výsledcích zasílá informace Ústavu.

V oblasti vinohradnictví provádí dozorní činnost Ústav, která spočívá v dohlížení nad plněním všech povinností vyplývajících pro subjekty zejména ze zákona a Nařízení. Jde především o rozhodování v souvislosti s nepovolenou výsadbou, kontrolu evidenční činnosti pěstitelů (vedení záznamů o osázené viniční ploše a dosažených výnosech, odevzdávání prohlášení, atd.), dodržování hektarového výnosu, nakládání s právy na opětovnou a novou výsadbu a klučení vinic. Kontrolu vykonávají zaměstnanci Ústavu v rámci oprávnění podle zákona o státní kontrole a zákona. Mají oznamovací povinnost ve vztahu k jiným složkám státu, pokud zjištěné okolnosti nasvědčují potřebě přijmout opatření v působnosti těchto státních složek.

5.10 Právní odpovědnost a sankce

Každé právní odvětví disponuje nástroji, kterými si vynucuje plnění zákonných povinností a požadavků. Také právní odvětví vinohradnictví a vinařství obsahuje prvky státního donucení ve formě institutu právní odpovědnosti. S ohledem na skutečnost, že si vinohradnické a vinařské právo vypůjčuje instituty z různých dalších právních odvětví, nachází se sankční ustanovení i v těch právních odvětvích, ze kterých vinohradnické a vinařské právo čerpá. Vinařské právo je součástí zemědělského práva, které obsahuje jak veřejnoprávní, tak soukromoprávní prvky regulace společenských vztahů. Také právní odpovědnost se podle tohoto dělení liší.

5.10.1 Odpovědnost trestněprávní

Zvláštní úprava skutkových podstat pro oblast vinařství neexistuje, neboť ohrožení či porušení právních vztahů v této oblasti nedosahuje potřebné míry společenské nebezpečnosti. Jinak je tomu však v sousedním Rakousku, kde jsou přímo ve vinařském zákoně obsaženy

některé skutkové podstaty protiprávních jednání porušujících vinařskoprávní vztahy. Trestní zákon č. 140/1961 Sb., obsahuje pouze některé skutkové podstaty, které porušují společenské vztahy v souvislosti se zemědělskou výrobou a ochranou životního prostředí. V souvislosti s ochranou životního prostředí se v trestním zákoně nacházejí skutkové podstaty vymezené v §181a a §181b tohoto zákona, ve kterých je sankcionováno ohrožení životního prostředí prostřednictvím poškození některé z jeho složek. V úvahu dále připadají také skutkové podstaty v §193 a §194 trestního zákona, tedy ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými potřebami. Jiné skutkové podstaty (majetkových trestných činů) by mohly vyplýnout z obchodní činnosti producentů.

5.10.2 Odpovědnost správněprávní

Tento typ právní odpovědnosti v oblasti vinohradnictví a vinařství zcela jasně převažuje. Vinohradnické a vinařské právo v ČR počítá s odpovědností za přestupky, odpovědností za správní delikty a s nápravnými opatřeními. Odpovědnost za přestupky se týká fyzických osob, přičemž skutkové podstaty přestupků se nacházejí v mnoha zákonech obsahujících instituty vinohradnického nebo vinařského práva (zákon o rostlinolékařské péči, zákon o oběhu osiv a sadby a další). V samotném vinařském zákoně se žádné speciální skutkové podstaty přestupků nenacházejí. V přestupkovém zákoně spadají do skupiny přestupků na úseku podnikání nebo zemědělství, myslivosti a rybářství.

Odpovědnost za správní delikty lze rozdělit na správní delikty právnických osob či podnikajících fyzických osob a správní delikty fyzických osob. Například na základě zákona o SZPI lze ukládat sankce kontrolovaným fyzickým nebo právnickým osobám. Postihnout nepodnikající fyzické osoby na úseku vinařství lze pouze tímto zákonem podle jeho ustanovení §11, které ukládá sankci ve formě pokuty až do výše 3 milionů Kč. Správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob se pak nacházejí ve vinařském zákoně. Ustanovení jeho § 39 kategorizují správní delikty těchto osob podle postavení, v němž se při protiprávním jednání nacházejí.

První odstavec se týká osob, které se jako výrobci nebo osoby uvádějící produkt do oběhu dopustí správního deliktu. Většina jeho skutkových podstat se týká buď nesprávného a nezákonného označení vína nebo produktu, anebo uvádění do oběhu produktů, které nespĺňují zákonné požadavky, popřípadě samotné uvedení do oběhu je v rozporu se zákonem. Správním deliktem je také neodevzdání hlášení o produkci a o zásobách. Druhý odstavec se věnuje správním deliktům podnikatelů, kteří se deliktního jednání dopustí jako pěstitelé. Takovým

jednáním je například neodevzdání prohlášení o sklizni, nevedení evidence o osázené vinohradní ploše a dosažených hektarových výnosech, nepovolená nová nebo neoprávněná opětovná výsadba. Třetí odstavec se týká podnikatelů – výrobců, kteří poruší svoje zákonné povinnosti a stanovené postupy při výrobě. Jde například o neoznámení zahájení, přerušeni nebo ukončení výroby produktů, nedodržení požadavků na výrobu, jakost a zdravotní nezávadnost, použití nepřipustných enologických postupů, konzervace vína s přívlastkem chemickými látkami a další protiprávní jednání. Konečně čtvrtý odstavec se věnuje skutkovým podstatám správních deliktů podnikatelů v postavení prodávajících.

Jedinou sankcí podle současného vinařského zákona může být uložení pokuty. Dozorové orgány mohou ukládat pokuty podle závažnosti správního deliktu až do výše 5 milionů Kč. V případě, že zjistí některé méně závažné nedostatky, mohou pouze stanovit opatření k nápravě⁶⁰ a po kontrole, která ověří splnění uložených opatření, sankci neudělí. Absolutní objektivní odpovědnost právnické a podnikající fyzické osoby za správní delikt po novele zákona připouští obecný liberační důvod. Právnická a podnikající fyzická osoba za správní delikt neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení povinností zabránila. Při stanovení výše pokuty přihlíží ukládačící orgán k závažnosti správního deliktu, způsobu jeho spáchání, následkům a okolnostem, za nichž byl spáchán.

Pro uložení pokuty stanoví zákon subjektivní lhůtu 2 roky ode dne, kdy orgán dozoru zjistil porušení povinnosti, a objektivní lhůtu 5 let od doby, kdy k porušení došlo. Správní delikty právnických osob projednávají a pokuty ukládají v prvním stupni Ústav nebo Inspekce podle rozsahu své působnosti. Pokuty vybírá orgán, který je uložil, a vymáhá je příslušný celní úřad.

5.10.3 Odpovědnost občanskoprávní

Pokud škoda vznikne následkem soukromoprávního jednání fyzických či právnických osob v souvislosti s vinohradnictvím a vinařstvím, použije se ustanovení o soukromoprávní odpovědnosti v občanském zákoníku (zákon č.40/1964 Sb.). V úvahu připadá obecná odpovědnost za škodu podle § 420 občanského zákoníku a odpovědnost za škodu způsobenou provozní činností podle § 420a občanského zákoníku, tedy objektivní odpovědnost.

⁶⁰ Podle § 37 odst. 3 zákona, je Inspekce zmocněna k ukládání opatření k odstranění zjištěných nedostatků a jejich příčin podle zákona o SZPI. Inspektor tak může zakázat výrobu nebo uvádění produktu do oběhu, používání oběhu přístroje a zařízení, užívání prostor pro výrobu a uvádění do oběhu. Dále může nařídit nebo provést zničení produktu. Také může pozastavit uvádění produktů do oběhu při podezření, že jsou jiné než zdravotně nezávadné (§ 5 odst. 1 zákona o SZPI).

5.11 Podpory

V ČR se v oblasti vinohradnictví a vinařství poskytují podpory na základě nařízení vlády č.245/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek při provádění opatření společné organizace trhu s vínem. Tyto podpory pomocí ekonomické stimulace subjektů v oblasti vinohradnictví a vinařství usměrňují chování těchto subjektů v souladu s ochranou životního prostředí, ochranou zdraví lidu a stabilizací odvětví vína. Podpora se poskytuje na výrobu hroznové šťávy, na užití zahuštěného hroznového moštu nebo rektifikovaného moštového koncentrátu ke zvýšení obsahu alkoholu v produktu, na destilaci vína a na restrukturalizaci a přeměnu vinic. Podpora na restrukturalizaci a přeměnu vinic je v systému poskytovaných podpor dominantní. Přeměna vinice spočívá ve změně odrůdové skladby, zvýšení počtu keřů ve vinici, přesunu vinice do svahu nebo klučení vinice. Pro přiznání a vyplacení podpory na restrukturalizaci a přeměnu vinic, musí žadatel úspěšně absolvovat dvě kola podávání žádosti. V prvním kole podává SZIF žádost o zařazení do Plánu na restrukturalizaci a přeměnu vinic. V tomto kole SZIF zařazuje projekt žadatele do tohoto plánu od určitého vinařského roku. Teprve ve druhém kole, byl-li jeho projekt zařazen uvedeného plánu, podává žádost o podporu. SZIF zkontroluje nároky žadatele a rozhodne o výplatě podpory.

Dalšími typy podpor čerpaných v rámci Plánu na restrukturalizaci a přeměnu vinic je podpora na ochranu vinice před škodami způsobovanými zvěří nebo ptactvem, podpora na zlepšení techniky obhospodařování vinice a konečně podpora na výsadbu vinice bez práva na opětovnou výsadbu na základě závazku žadatele vykloučit stanoveným způsobem jinou jeho vinici před uplynutím třetího roku od výsadby nové vinice.

5.12 Související právní předpisy

Z povahy vinohradnického práva jako průřezového právního odvětví vyplývá, že právní normy relevantní pro toto odvětví nelze hledat jen v zákoně o vinohradnictví a vinařství, nýbrž také v jiných právních předpisech. Pro oblast vinohradnictví je kromě vinařského zákona důležitý také stavební zákon (č. 183/2006 Sb.), na jehož základě se vydává územní rozhodnutí o změně využití území, tedy změně druhu pozemku na vinici. Dále zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělském půdním fondu, a zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin. Révu vinnou jako rostlinu upravuje zákon č.326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči. Vinohradnické právo používá právní instituty, které upravují práva a povinnosti subjektů nakládajících s révou, ze všech těchto zákonů.

5.12.1 Ochrana zemědělského půdního fondu

Zákon č. 334/1992 Sb., o zemědělském půdním fondu, řadí vinice mezi zemědělsky obhospodařované pozemky, které jsou součástí zemědělského půdního fondu.⁶¹ Zemědělský půdní fond je podle tohoto zákona základním přírodním bohatstvím naší země, nenahraditelným výrobním prostředkem umožňujícím zemědělskou výrobu a jako takový i jednou z hlavních složek životního prostředí. Ochrana zemědělského půdního fondu, jeho zvelebování a racionální využívání jsou činnosti, které slouží k zajištění, ochraně a zlepšování životního prostředí.

Takovéto vymezení zemědělského půdního fondu nutně přináší vlastníkům či nájemcům pozemků několik povinností. Podle ustanovení § 3 tohoto zákona tyto osoby musí na zemědělském půdním fondu hospodařit tak, aby neznečišťovaly půdu, a tím potrvání řetězec a zdroje pitné vody, škodlivými látkami ohrožujícími zdraví nebo život lidí a existenci živých organismů a také aby nepoškozovaly okolní pozemky a příznivé fyzikální, biologické a chemické vlastnosti půdy a chránily obdělávané pozemky podle schválených projektů pozemkových úprav.

Pro nezemědělské účely je podle § 4 téhož zákona zapotřebí používat přednostně nezemědělskou půdu, ovšem v případě, kdy musí dojít k odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu, musí být dodržovány určité zásady. Především je nutné co nejméně narušovat organizaci zemědělského půdního fondu. Odnímat lze tedy jen nejnutnější plochu a po ukončení povolení k nezemědělské činnosti musí být neprodleně provedeny terénní úpravy tak, aby mohla být dotčená půda rekultivována a stala se tak způsobilou k plnění dalších funkcí v krajině. K odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu pro nezemědělské účely je nutný souhlas orgánu ochrany zemědělského půdního fondu a zaplacení příslušného odvodu, přičemž půdu lze odejmout trvale, nebo jen dočasně.

5.12.2 Uvádění osiv a sadby révy do oběhu a registrace odrůd

Předmětem zákona č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin, je kromě úpravy uvádění osiv a sadby pěstovaných rostlin do oběhu, tedy i révy vinné, také registrace odrůd druhů pěstovaných rostlin a dozor nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem a sankce za jejich porušení. Zákon se však nevztahuje na rozmnožovací materiál rostlin pěstovaných pro výzkumné a pokusné účely, pro šlechtění

⁶¹ Ustanovení § 1 odst. 2 zákona o ochraně zemědělského půdního fondu.

nových odrůd rostlin a pro uschovávání genetické rozmanitosti rostlin, ale součinnou rozmnožovacího materiálu révy vinné.⁶²

Zákon detailně popisuje uvádění do oběhu osiv úředně nezapsaných odrůd, uznávací řízení a jiné právní instituty. Dodavatel, který uvádí do oběhu, dováží ze třetích zemí nebo vyrábí rozmnožovací materiál révy, musí být pro tuto činnost registrován u Ústavu, který přidělí dodavateli registrační číslo a dohlíží na jeho činnost. Pokud dodavatel hrubě poruší povinnost stanovenou zákonem o oběhu osiv a sadby, je Ústav v souladu s § 16 odst. 5 písm. b) citovaného zákona oprávněn registraci zrušit.

Rozmnožovací materiál révy lze jako standardní rozmnožovací materiál révy uvádět do oběhu, jen pokud se nejedná o rozmnožovací materiál určený k použití jako počenož a současně pokud jde o odrůdu, která je registrovaná, jejíž uvádění do oběhu bylo úředně povoleno nebo o odrůdu, která již není registrovaná, ale která byla registrovaná nejpozději do 31. prosince 1971 a existuje její úřední popis, nebo o odrůdu, která je zapsána ve společném katalogu odrůd révy, nebo alespoň v jednom ze seznamů odrůd členských států. Ministerstvo zemědělství ČR pak může povolit uvádět do oběhu rozmnožovací materiál révy určený pro pokusné a vědecké účely, pro šlechtění nebo zachování genetické rozmanitosti.

Zákon o oběhu osiv a sadby uvádí kromě jiného i dvě podmínky pro uvádění rozmnožovacího materiálu do oběhu, a to jednak uznání rozmnožovacího materiálu, a dále pak samotnou registraci odrůdy. Žadatelem o registraci je zásadně držitel práv vyplývajících ze zákona č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin, ve znění pozdějších předpisů, a to práv šlechtitelských. Žádost musí splňovat požadavky uvedené v § 29 odst. 1 zákona o oběhu osiva a sadby a podává se u Ústavu. Podmínky pro registraci nové odrůdy jsou vymezené v § 26 odst. 1 citovaného zákona. Především odrůda musí být uniformní, odlišná, stálá s užitnou hodnotou a musí mít zajištěné udržovací šlechtění. Poslední podmínkou je název vyhovující ustanovení § 27 citovaného zákona. Uniformita odrůdy znamená její dostatečnou jednotu v projevu znaků, které se zahrnují do zkoušení odlišnosti, jakož i znaků používaných k popisu odrůdy. Odlišnost pak znamená především skutečnost, že se dostatečně odlišuje projevem nejméně jednoho znaku od každé jiné odrůdy. Ústav, pro účely registrace nových odrůd, vede Státní odrůdovou knihu, přičemž doba registrace odrůd révy se omezuje na dobu do konce dvacátého kalendářního roku od registrace odrůdy. Tato doba však může být na žádost i prodloužena, a to i opakovaně na dalších 20 let.

⁶² Pojem zahrnuje jednak osivo, tedy semena k rozmnožování nebo pěstování rostlin, a sadbu pěstovaných rostlin. Rozmnožovací materiál révy smí být uváděn do oběhu dodavatelem (tedy právnickou či fyzickou osobou, která jej uvádí do oběhu, vyrábí nebo dováží za účelem jeho uvádění do oběhu) jen v případě, že jsou splněny požadavky na jeho kvalitu, pravost druhu a odrůdy a další vlastnosti významné pro jeho použití a to pouze v kategoriích povolených tímto zákonem.

5.12.3 Rostlinolékařská péče

Rostlinolékařská péče je v českém právním řádu obsažena v zákoně č. 326/2004 Sb. o rostlinolékařské péči a změnách některých souvisejících zákonů ve znění pozdějších předpisů, a spočívá především v ochraně rostlin a rostlinných produktů proti škodlivým organismům a poruchám, v ochraně proti zavlečení organismů škodlivých rostlinám nebo rostlinným produktům do ČR z ostatních členských států EU a třetích zemí, v registraci, uvádění na trh, používání a kontrole přípravků na ochranu rostlin, omezování nepříznivého vlivu škodlivých organismů a použití přípravků a dalších prostředků na zdraví lidí, zvířat a na životní prostředí a uvádění na trh, používání a kontrolním testování mechanizačních prostředků na ochranu rostlin.

Jak z těchto institutů rostlinolékařské péče vyplývá, lze konstatovat, že péče o révu spočívá v kontrole všech činitelů, které byt i jen eventuálně mohou negativně ovlivnit vinnou révu a její produkty. Na základě těchto poznatků lze vytyčit cíle ochrany révy a rostlinolékařské péče. Prvořadým cílem je udržení rostliny ve zdravém stavu. Vedlejšími cíly jsou pak environmentální aspekty ochrany révy, nezávadnost potravin jako produktu révy a v poslední době také efektivita výroby a hladký odbyt výrobků z révy.

Zákon především ukládá fyzickým a právnickým osobám, které pěstují, vyrábějí, zpracovávají nebo uvádí na trh rostliny nebo jejich produkty a současně i vlastníkům pozemků povinnosti při zjišťování a omezování výskytu stejně jako při šíření škodlivých organismů. Uvedené osoby se musí chovat tak, aby nevznikla škoda jiným osobám (např. vlastníkům sousedních pozemků) a aby nedošlo k poškození životního prostředí či k ohrožení zdraví lidí a zvířat. Stejně tak jsou tyto osoby povinny používat k ošetření rostlin, rostlinných produktů a jiných předmětů proti škodlivým organismům pouze povolené přípravky, mechanizační prostředky a biocidní přípravky, a to způsobem, který nepoškozuje okolní porost, zdraví lidí a zvířat nebo životní prostředí. Zákon stanoví povinnost vést evidenci o výskytu škodlivých organismů a jejich hubení a náležitosti správného skladování rostlinných produktů. Kdokoli zjistí výskyt škodlivého organismu nebo má o jeho výskytu důvodné podezření, je povinen to oznámit neodkladně rostlinolékařské správě nebo obecnímu úřadu. Rostlinolékařská správa z vlastní iniciativy vykonává monitoring a průzkum výskytu škodlivých organismů a provádí soustavnou kontrolu révy, která má být v rámci ES uváděna na trh a je pěstována nebo užívána nebo se jen vyskytuje na území ČR. V celém citovaném zákoně je tedy kladen důraz na princip prevence a princip „v pochybnostech ve prospěch životního prostředí“. Prevence je patrná nejen v zakotvení notifikační povinnosti, ale i v

zavedení režimu registrace přípravků, mechanizačních prostředků a dalších prostředků s cílem zajistit aplikaci pouze bezpečných a ověřených prostředků a přípravků a dále ve stanovování zvláštních povinností pěstitelů, kteří s nimi zacházejí.

Shrnutí:

V českém právním řádu je oblast vinohradnictví a vinařství upravena zejména zákonem č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství, který navazuje na přímo použitelné právní předpisy ES (zejména na Nařízení Rady (ES) č.1493/1999) a upravuje pouze národní specifika vinohradnické a vinařské problematiky, neboť národní právní úprava smí obsahovat jen povinnosti, které doplňují evropskou legislativu, nebo takové povinnosti, které členské zemi evropské nařízení ukládá prohloubit zákonem. Na tento zákon navazují prováděcí vyhlášky č. 323/2004 Sb., ve znění vyhlášky č. 437/2005 Sb., a vyhláška č. 324/2004 Sb. Právní instituty vztahující se k vinohradnictví a vinařství se však nacházejí i v řadě dalších právních předpisů (např. zákon o rostlinolékařské péči, zákon o ochraně práv k odrůdám rostlin, atd.).

Zákon obsahuje vymezení území vinařských oblastí, vinařských podoblastí, vinařských obcí a viničních tratí, přičemž konkrétní rozdělení upřesňuje vyhláška č. 324/2004 Sb. a také stanoví způsoby zeměpisného označení vín vyrobených v ČR. Zákon povoluje pěstování pouze těch odrůd vinné révy, které jsou schváleny pro danou vinařskou oblast. Tyto odrůdy jsou uvedeny ve vyhlášce č. 323/2004 Sb. Dále zákon určuje hektarový výnos, který nesmí být překročen, mají-li být sklizené hrozny použity k výrobě jakostního vína stanovené oblasti, uvádí povolené enologické postupy, stejně jako způsob ošetřování vína při jeho výrobě. Pravomoc k zařazení vína a tím i určení podmínek jeho distribuce v ČR svěřuje zákon Státní zemědělské a potravinářské inspekci, která též zajišťuje odběr vzorku.

Zákon zavádí Registr vinic ČR a stanovuje jeho formu a obsah, přičemž jeho smyslem je zejména kontrola nad územním rozsahem vinic tak, aby nepřesáhl povolený produkční potenciál přidělený ČR v rámci viničních ploch EU. S tím souvisí také právo opětovné a nové výsadby, k nimž se váže celá řada administrativních povinností uložených vinařům. Důležitým krokem je potvrzení existence Vinařského fondu, kterému jsou svěřeny úkoly v oblasti marketingu vína a rozvoje vinařské turistiky. Za významný prvek lze považovat také stanovení státního dozoru v oblasti vinohradnictví a vinařství a stanovení sankcí za nedodržení předpisů ES nebo vinařského zákona.

6. Právní úprava vinohradnictví a vinařství v Rakousku

Rakouské vinohradnictví a vinařství má tradici starou již přes tisíc let. Základy vinařství na rakouském území založili římsí legionáři, kteří měli za úkol chránit hranice římské říše. Po jejím rozpadu začalo vinařství upadat a dalšího rozkvětu se dočkalo až za vlády Karla Velikého. V období středověku to byly stejně jako na našem území především kláštery, které se zasloužily o rozšiřování vinic a výstavbu vinných sklepů. Rakouští vinaři měli úzké kontakty s vinaři moravskými. O tom svědčí fakt, že horenská práva z Rakouska (z Falkenštejna) se počátkem 13. století stala vzorem pro právní úpravu vinohradnictví a vinařství pro mnoho obcí na Moravě. Vztah spolupráce však záhy vystřídal konkurenční boj při obchodu s vínem. Již v roce 1325 si brněnští vinaři vymohli na králi Janu Lucemburském zákaz šenkování rakouských vín v době od nové sklizně až do Velikonoce. V roce 1539 požádali naopak rakouští vinaři českého krále a římského císaře Ferdinanda I. o zákaz dovozu moravských vín. V 16. století pak dosáhlo rakouské vinařství největšího rozkvětu a plocha vinic přesáhla 200 000 hektarů.

V důsledku třicetileté války, vysokých daňových odvodů a rozvoje pivovarnictví a dochází k postupnému úpadku. Nejvíce poškodilo rakouské vinařství zavlečení houbových chorob z Ameriky do Evropy v polovině 18. století a révokaz, který zlikvidoval veškeré rakouské vinice. Po objevu jediné obrany proti tomuto škůdci, roubováním evropských odrud na americké podnože, došlo k postupné obnově vinic. Nespornou zásluhu na tom nese i založení Vinařské školy v Klosterneuburgu. Tato škola vychovala odborníky, kteří pak dokázali vnést nové moderní prvky jak do vinohradnictví, tak i do výroby vína. Na vinicích se zavedlo tzv. Moserovo vedení, které umožňuje pěstovat keř ve větší nadmořské výšce a používat na většinu viničních prací mechanizaci. Prvním vinařským zákonem nejen na našem, ale i rakouském území byl vinařský zákon z roku 1907. Zásady tohoto zákona byly uplatněny v pozdějších předpisech týkajících se potravin a některé právní instituty přetrvaly dodnes.

Velký rozmach vinařství, ke kterému došlo po druhé světové válce, byl v roce 1985 přerušen aférou s přidáváním diethylenglykolu do vína. Přidáním této látky nepoctivý rakouští vinaři docílili zvýšení obsahu extraktu ve víně a tím i pocitu sladkosti. Obavy, že přidávaná látka je vysoce toxická a tudíž jedovatá, se sice nepotvrdily, nicméně šlo o nezákonnou podvodnou praxi. Vývoz rakouských vín se následkem aféry drasticky snížil a trvalo celých deset let, než se podařilo prestiž rakouských vín obnovit. Jejím důsledkem bylo přijetí nového vinařského zákona, který se řadí k nejprísnejším na světě.

Východiskem právní úpravy vinohradnictví a vinařství v Rakousku jsou stejně jako v ČR jednotlivá nařízení ES, na jejichž podkladě vypracovaný rakouský vinařský zákon a jeho prováděcí předpisy a také zákon o potravinách, který je ve vztahu k vinařskému zákonu *lex generalis*, a dále zemské zákony o výčepu pod víchem.

6.1 Předmět úpravy rakouského vinařského zákona

Spolkový zákon o oběhu vína a ovocného vína č.141/1999 Spolkového věstníku, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 23. července 1999 (pro tuto kapitolu dále jen „zákon“⁶²), je základní právní normou v oblasti vinohradnictví a vinařství v Rakousku. K jeho provedení bylo vydáno několik vyhlášek jako například vyhláška č.169/2001, kterou se provádí ustanovení § 66 odst. 5 zákona. Zákon upravuje uvádění vína a jiných produktů, které spadají do působnosti nařízení Rady č.1493/1999, do oběhu, s výjimkou hroznové šťávy, zahusťené hroznové šťávy, vinného octa a produktů, které upravuje nařízení Rady č.1601/1991 (aromatizované vinné nápoje a aromatizované vinné koktejly), pokud to není upraveno v bezprostředně platných právních předpisech ES. Vedle toho upravuje tento zákon také uvádění ovocného vína, vinných nápojů, odalkoholizovaného vína a nízkalkoholického vína do oběhu. Pokud zákon něco stanoví ohledně vína, platí to také pro všechny produkty, na které se zákon vztahuje. Zákon se člení na sedm částí (Vino, Ovocné víno, Dozor, Sankce, Podpory, Přejícná a Závěrečná ustanovení) a obsahuje čtyři přílohy.

6.2 Základní pojmy zákona

První část zákona týkající se vína se věnuje hned na začátku vysvětlení základních pojmů. Uváděním do oběhu vína a dalších produktů, na které se zákon vztahuje, se rozumí získávání, výroba, ošetřování, skladování, stáčení, balení, označování, oznamování, nabízení ke prodeji, prodej, přeprava, propagace, dovoz a vývoz, jakož i každé přenechání jinému, pokud se tak děje za účelem podnikání nebo pro účely podle nařízení ES. Dále zákon definuje některé další pojmy:

- „*rakouské víno*“ je víno vyrobené v Rakousku z rakouských hroznů.
- „*produkty*“ jsou veškeré výrobky, které jsou předmětem úpravy tohoto zákona podle § 1 s výjimkou ovocného vína,
- „*produkty Společenství*“ jsou výrobky vyrobené ve členských státech Společenství.

⁶² V původním znění: Bundesgesetz über den Verkehr mit Wein und Obstwein BGBl. Nr. 141/1999 vom 23.7.1999 (Weingesetz 1999) in der geltenden Fassung.

- „*produkty třetích zemí*“ jsou výrobky vyrobené ve státech, které nejsou členy ES ani Evropského hospodářského prostoru.
- „*vinné nápoje*“ jsou nápoje vykazující alespoň 50% podíl stolního, zemského, jakostního, odalkoholizovaného, nízkoalkoholického, likérového, šumivého (popř. s dodaným oxidem uhličitým) nebo perlivého vína (popř. s dodaným oxidem uhličitým).⁶⁴
- „*odalkoholizované víno*“ je nápoj ze stolního, zemského nebo jakostního vína, jehož obsah alkoholu byl snížen na 0,5% objemových nebo méně.
- „*nízkoalkoholické víno*“ je nápoj, který byl vyroben buď jako odalkoholizované víno nebo mísením odalkoholizovaného vína se stolním, zemským nebo jakostním vínem a jehož obsah alkoholu je vyšší než 0,5%, nejvýše však 5% objemových.
- „*stupeň Klosterneuburského moštoměru*“ (°KMW) je 117 hmotnostního podílu 20%ního vodného roztoku sacharózy.⁶⁵ Pro přepočet přirozeného obsahu alkoholu v objemových procentech ze stupňů Klosterneuburského moštoměru slouží tabulka v Příloze č.1 zákona.

6.3 Registr vinic a podnikový katastr

Registry vinic jsou zřízeny u obvodních správních úřadů a tyto úřady je také automatizovaně vedou. V registrech vinic jsou zapisovány takové údaje jako jméno a adresa pěstitele nebo vlastníka vinice, číslo podniku, katastrální obce, viniční trať, čísla pozemků a jejich velikost, rozsah výsadby, rok výsadby a odrůdy. Katastry vinic vedené podle zemských zákonů však mají stejné postavení jako Registry vinic, pokud obsahují výše uvedené údaje. Pěstitelé musí vést na základě Registru vinic záznamy o osázených viničních plochách a nejvyšších povolených hektarových výnosech.

Podnikový katastr je zřízen a automaticky veden pro každý podnik u Spolkové inspekce sklepnictví (dále jen „Spolková inspekce“). Obsahuje prohlášení o sklizni, prohlášení o produkci, prohlášení o zásobách, průvodní doklady, potvrzení o cukernatosti moštu, rozhodnutí o státním zkušebním čísle a vydaných zdaňovacích páskách⁶⁶ a lze tak

⁶⁴ Takové nápoje nesmí projít kvašením a lze do nich v souladu s právními předpisy o potravinách přidávat jen cukr (koncentrovaný) hroznový mošt, hroznovou šťávu a vodu (minerální nebo pitnou), nejsou-li tím změněny charakteristické vlastnosti nápoje. K jejich výrobě lze užít jen enologické postupy či ošetření a přidávat jen látky povolené právními předpisy ES pro výrobu aromatizovaných nápojů.

⁶⁵ Jinak vyjádřeno, tento druh moštoměru udává, jaké je množství cukru (v kilogramech) ve 100 kg moštu. Tedy 1°KMW znamená, že ve 100 kg moštu je 1 kg přírodního hroznového cukru, a to při teplotě moštu 20°C. Cukernatost se měří buď Klosterneuburským moštoměrem nebo přímo ve vinici ručním refraktometrem.

⁶⁶ Zdaňovací pásky slouží k označení zboží, které podléhá dani či clo. Musí být přilepeny přes uzavěr láhve tak, aby se zabránilo opětovnému plnění láhve při použití stejné zdaňovací pásky. Používají se jen pro jakostní vína. Jsou vyráběny

ověřit jejich soulad s příslušnými ustanoveními zákona, která se jich týkají. Do společné automatizované vinařské databanky jsou zapisovány a pravidelně aktualizovány údaje určené ke společnému sdílení, shromážděné spolkovými a zemskými úřady nebo pověřenými podniky.

6.4 Enologické postupy a ošetřování produktů

Zákon povoluje jen ty enologické postupy a ošetřování produktů, které stanoví předpisy ES nebo zákon. Přesto může spolkový ministr zemědělství nařízením stanovit, že v produktech nesmí být obsaženy určité látky nebo jen v určitém množství, umožňují-li to předpisy ES. Mimo tento právní rámec je přidávání látek zakázáno. Každý, kdo hodlá uvést do oběhu chemické prostředky k ošetřování vína, musí předložit vzorek těchto prostředků v originálním balení včetně popisu produktu Spolkovému úřadu pro vinařství nebo Vyššímu spolkovému učilišti a Spolkovému úřadu pro vinařství a ovocnářství. O nahlášených prostředcích k ošetřování vína jsou oba úřady povinny vést veřejně přístupnou evidenci. Přecházení látek do produktu, kterému nelze technicky zabránit, se nepovažuje za přidávání látek, pokud produkt zůstane zdravotně nezávadný a chuť a vůně bez vad. Ten, kdo uvádí víno do oběhu, musí učinit opatření, aby všechny fáze uvádění do oběhu probíhaly za hygienicky nezávadných podmínek. Pokud dojde k opakovanému jednání v rozporu s touto zásadou, vyrozumí Spolková inspekce sklepnictví příslušný orgán zájmových sdružení nebo spolkových zemí za účelem projednání případu.

Zvyšování přirozeného obsahu alkoholu (obohacování) je možné jen podle pravidel Nařízení. Po jeho provedení nesmí obsah nezkvašeného cukru u jakostního vína překročit 15 g na litr. Zvyšovat cukernatost produktů, vhodných k výrobě zemského a jakostního vína, lze jen podle pravidel Přílohy V C a D číslo 1 až 6 a 9, a v případě jakostního vína i Přílohy VI F Nařízení. U kabinetního vína a vína s přívlastkem je zvyšování cukernatosti zakázáno.

Slazení je možné u jakostního vína jen podle pravidel Nařízení, a to stejně jako u obohacení do dosažení hodnoty 15 g nezkvašeného cukru na jeden litr. Kabinetní víno ani víno s přívlastkem nelze doslazovat. Zvyšování přirozeného obsahu alkoholu (maximálně o 2,5% obj.) je povoleno u bílého hroznového moštu až do dosažení celkového obsahu alkoholu 12% obj. (resp. 12,5% u červeného hroznového moštu nebo burčáku).

---

pověřenými podniky, které musí měsíčně sdělovat Spolkové inspekci množství vydaných pásek v členění podle jednotlivých příjemců a s průběžným číslováním.

Zákon právně ošetřuje produkty, které vlivem výroby nebo ošetřování jsou způsobilé ohrozit nebo poškodit zdraví spotřebitelů (**zdraví škodlivé produkty**). Naproti tomu za **zfalšované produkty** jsou považovány produkty, při jejichž ošetřování se postupovalo v rozporu se zákonem (nedovolené enologické postupy, ošetřování, obohacení, zakázané přidávání látek, zakázané mísení kromě mísení se zkaženými produkty). Přitom cizorodé látky nebo směsi takových látek, které jsou způsobilé sloužit jako prostředek k výrobě napodobeného vína nebo k falšování produktů (například látky vzniklé usazením moštu) a nepřípustné prostředky k ošetřování vína, nesmí být uloženy nebo uchovávány v prostorách podléhajících prohlídce.

Produkty, které po povoleném ošetření obsahují látky, které překračují stanovené limity, se však nepovažují za zfalšované. Mohou být stejně jako stolní a zemské víno uváděny do oběhu (po doslazení nebo obohacení), jestliže po smísení nebo přípustném ošetření pod dohledem inspektorů Spolkové inspekce znovu splní podmínky pro uvedení do oběhu. Taková možnost se týká také produktů obsahujících látky, které nevyhnutelně přešly do produktu během přípustného ošetření a jsou zdravotně nezávadné.

Zvláštní pravidla platí také pro víno, které sice nebylo zfalšováno, ale jeho jakost se zhoršila působením drobných organismů, vlivem chemických nebo fyzikálních procesů nebo přijetím cizorodých látek, nedostatkem nebo nadbytkem podstatných chuťových složek vína do té míry, že vybočuje z normální jakosti vína. Takové víno může být při opětovné výrobě smícháno (řezáno) s jiným vínem a teprve poté uvedeno do oběhu jen, pokud již nevykazuje nepříznivé vlastnosti nebo je vykazuje jen v malé míře. Produkty je však zakázáno míchat, pokud i jen část vína určeného k mísení pochází z vína zfalšovaného, napodobeného, zkaženého nebo zdravotně závadného.

V souvislosti s enologickými postupy a metodami ošetření produktu je tedy třeba dále vysvětlit pojmy zkažené víno, pokusné víno, napodobené víno a nápoj vínu podobný.

Zkažené víno (*verdorber Wein*) zákon definuje v § 6. Pod tímto pojmem se skrývá označení pro víno vykazující vlivem chorob, charakterových vad a nedostatků či jiných okolností (odpudivá vůně nebo chuť) vlastností, která jeho použitelnost jako vína podstatně snižuje nebo vylučuje, pokud z něj nelze znovu vyrobit víno. Takové víno vyžaduje zvláštní způsob zacházení. Nesmí být míseno s jinými víny a může být využito jen takovým způsobem, který zajistí, že nebude použito jako potravina (i po případném zpracování). Povoleno je jeho zpracování pouze na ocet nebo destilát, pokud bude výsledný produkt

zdravotně nezávadný. V takovém případě je nutné zkažené víno ihned odvézt do zpracovatelského podniku. Jinak lze toto víno jednoduše zničit.

Pokusné víno („*Versuchswein*“), je vymezeno v § 16 odst. 1 zákona. Jde o víno, při jehož výrobě mají být ověřeny nové metody ošetřování produktu pokusem a které lze uvést do oběhu jen se svolením Spolkové inspekce. Jsou to metody, které již byly ověřeny v laboratorních podmínkách a u nichž nebyl zjištěn negativní vliv na lidské zdraví. Pokusné víno lze vyrábět jen v takovém množství, aby ekonomické ztráty při neúspěchu pokusu byly minimální.

K udělení svolení se vyžaduje udělení předběžného svolení s provedením pokusu⁶⁷, doklad o tom, že pokusy byly prováděny pod dohledem některého spolkového výzkumného ústavu určeného spolkovým ministrem a příslušného inspektora Spolkové inspekce a pozitivní hodnocení pokusného vína v závěrečné zprávě příslušného ústavu nebo alespoň jeho výrok o tom, že požití pokusného vína je z hlediska lidského zdraví neškodné.

Přítom předběžného svolení lze dosáhnout, pokud je velmi pravděpodobné, že nové postupy ošetřování přinesou pokrok v oblasti sklepního hospodářství. Před rozhodnutím si musí Spolková inspekce vyžádat posudek některého spolkového výzkumného ústavu, který se vyjádří k tomu, zda lze mít na základě dosavadních výsledků výzkumu nějaké pochybnosti o zdravotních důsledcích těchto postupů. V předběžném svolení je uveden cíl pokusu a omezující podmínky, které zajistí, že pokus proběhne pod kontrolou a jeho výsledky umožní zhodnocení přípustnosti těchto postupů.

Nápoj vínu podobný je podle zákona alkoholický nápoj, který, aniž by byl vínem, může být požíván jako víno a jehož vlastnosti jsou vínu podobné (vzhled, chuť nebo vůně). **Napodobené víno** je nápoj vínu podobný, který může být průměrným spotřebitelem zaměněn za víno. Nápoj podobný vínu je, bez ohledu na schopnost vyvolat záměnu, napodobeným vínem, pokud je vyroben z umělé látky (pak jde o tzv. umělé víno), z umělého vína smíchaného s vínem nebo ze zbytků po zpracování či destilaci vína (výlisky, vinné kaly⁶⁸, matoliny) nebo ze sušeného ovoce.

Obecně lze konstatovat, že výše uvedené produkty nelze uvádět do oběhu s výjimkou pokusného vína, které obdrží příslušné svolení Spolkové inspekce. To však neplatí, předá-li

⁶⁷ K jeho udělení je příslušná Spolková inspekce a v žádosti je třeba uvést popis metod ošetřování, trvání, místo a druh pokusu a pravděpodobné množství pokusného vína.

⁶⁸ Vinné kaly lze uvést do oběhu jen k výrobě pálenky nebo za účelem průmyslového využití, víno z vinných kalů pak lze uvést do oběhu jen k výrobě vinného destilátu. Pokud někdo hodlá s vinnými kaly dále nakládat (skladovat, přepravovat nebo lisovat), musí je ošetřit přidáním nejméně 2 g kuchyňské soli na jeden litr vinných kalů.

příslušný úřad produkt stažený z oběhu nebo produkt prohlášený za propadlý k užitkování nebo odevzdá zkažené víno zpracovatelskému podniku ke zpracování.

6.5 Hroznový mošt a burčák

Jedná se o dva blízké tradiční produkty, které jsou v Rakousku velice oblíbené, zvláště při prodeji pod víchem. Pokud hroznový mošt splňuje podmínky uvedené v Nařízení a je vyroben výlučně z hroznů vypěstovaných a zpracovaných v Rakousku, je možné jej nabízet k prodeji s označením „*rakouský hroznový mošt*“ k bezprostřední spotřebě v období od 1. srpna do 31. prosince příslušného vinařského roku. Ve stejném období je možné nabízet k přímé spotřebě i burčák („*Sturm*“), tedy částečně zkvašený hroznový mošt, je-li tento produkt ve stavu kvašení. Kvašení však může být v průběhu ošetřování zpomalováno nebo přerušeno a před prodejem spotřebiteli znovu zahájeno. I burčák musí splňovat požadavky Nařízení a může být uveden do oběhu, pouze pokud pochází výlučně z hroznů vypěstovaných a zpracovaných v Rakousku a zbytkový obsah alkoholu činí alespoň 1% objemové.

6.6 Klasifikace vín

Stolní víno („*Tafelwein*“) zákon samostatně nedefinuje (vychází se tedy z bodu 13 Přílohy I Nařízení), ale uvádí v § 22 způsob jeho označování.

Zemské víno („*Landwein*“), tedy stolní víno se zeměpisným označením, musí být vyrobeno pouze z hroznů vypěstovaných v jednom vinařském regionu, a to výlučně z odrůd vhodných k výrobě jakostního vína.⁶⁹ Přitom nesmí být překročen nejvyšší přípustný hektarový výnos.⁷⁰ Štáva z vylisovaná z těchto hroznů musí vykazovat cukernatost alespoň 14°KMW a výsledný produkt musí mít typické charakterové vlastnosti stanovené prováděcím předpisem a celkový obsah kyselin (přepočtený na kyselinu vinnou) v něm musí dosahovat nejméně 4 g na litr.

Jakostní víno nebo také jakostní víno stanovené pěstitelské oblasti („*Qualitätswein*“, „*Qualitätswein b.A.*“) musí být vyrobeno výhradně z hroznů odrůd vhodných pro výrobu jakostního vína vypěstovaných v jedné vinařské oblasti, a to ve vinařském regionu, kam patří tato vinařská oblast, a (nebo) v sousedních vinařských regionech. Hektarový výnos je omezen

⁶⁹ Odrůdy vhodné k výrobě jakostního vína jsou stejně jako v ČR stanoveny prováděcím právním předpisem. Jde o odrůdy, které vzhledem k určitému klimatu a specifickým vlastnostem půdy plodí vysoce kvalitní lisovatelné hrozny.

⁷⁰ Pro vinice zapsané v Registru vinic pro produkci zemského, jakostního nebo přívlastkového vína činí nejvyšší přípustné množství 9 000 kg hroznů nebo 6 750 litrů vína na jeden hektar registrovaných vinic (§ 29 odst. 2 zákona). Je-li toto množství překročeno, lze celou sklizeň jednoho ročníku uvést do oběhu pouze k výrobě stolního vína.

stejně jako u zemského vína. Šťáva z vylisovaných hroznů musí vykazovat alespoň 15°KMW. Hotový produkt pak musí mít typické charakterové vlastnosti odpovídající tomuto označení a při sensorické zkoušce, při níž se uděluje státní zkušební číslo⁷¹, dosáhne minimálních požadavků stanovených nařízením podle § 57 odst. 7 zákona. Dalším požadavkem na tento produkt je zbytkový obsah alkoholu alespoň 9% obj. či 5% obj. u vína s přívlastkem a celkový obsah kyselin přepočtený na kyselinu vinnou je nejméně 4 g na litr.

Kabinetní víno nebo kabinet („*Kabinettwein*“) je zvláštním druhem jakostního vína vyšší kategorie stejně jako přívlastková vína. Z toho důvodu jsou na ně kladeny vyšší nároky z hlediska ošetřování produktu (zákaz obohacování a slazení) i z hlediska vyzrálости hroznů (cukernatost moštu alespoň 17° KMW). Výsledný produkt smí obsahovat nejvýše 9 g na litr nezkrvašeného cukru a celkový obsah alkoholu maximálně 13% objemových.

Přívlastková vína („*Prädikatswein*“) jsou jakostní vína zvláštní vyzrálости a způsobu sklizně hroznů. Jedná se o kategorie:

- **Pozdní sběr** („*Spätlese*“) je víno z hroznů, které byly sklizeny zvláště vyzrálé a jejichž šťáva vykazuje nejméně 19°KMW.
- **Výběr z hroznů** („*Auslese*“) je pozdní sběr, který byl získán výlučně z pečlivě vybraných hroznů (tj. s vytríděním všech nevyzrálých, vadných a nemocných bobulí) a jejichž šťáva vykazuje nejméně 21° KMW.
- **Výběr z bobulí** („*Beerenauslese*“) je víno ze šťávy přezrálých bobulí a (nebo) bobulí napadených ušlechtilou plísní, jejichž šťáva vykazuje nejméně 25°KMW.
- **Botrytické víno** („*Ausbruch*“) je víno, které pochází výlučně z přezrálých, přirozeným způsobem vyschlých nebo ušlechtilou plísní napadených (botrytických) bobulí. K lepšímu vyluhování přírodního cukru se k bobulím přidává čerstvě vylisovaný hroznový mošt nebo víno odpovídající pozdnímu sběru, výběru z hroznů nebo výběru z bobulí z téhož vinohradu. Takto získaná šťáva musí vykazovat nejméně 27°KMW.
- **Výběr ze suchých bobulí** („*Trockenbeerenauslese*“) je výběr většinou z botrytických bobulí, z větší části scvrklých, jejichž šťáva vykazuje nejméně 30° KMW.
- **Ledové víno** („*Eiswein*“) je víno, které bylo vyrobeno výlučně z hroznů, které byly při sklizni i lisování zmrzlé a jejichž šťáva vykazovala nejméně 25°KMW. Pokud získaná šťáva vykazuje méně než 25°KMW, může být uvedeno do oběhu jako jakostní víno. Nesmí však být smícháno s jinými přívlastkovými víny.

⁷¹ Jakostní víno lze prodávat spotřebiteli nebo vyvážet teprve poté, co je přezkoumáno státem pověřenou institucí.

➤ **Slámové (rákosové) víno** („*Strohwein*“, „*Schilfwein*“) je víno z přezrálých a cukernatých bobulí, které byly před lisováním nejméně tři měsíce skladovány na slámě nebo rákosu anebo pověšeny na šňůrách a jejichž šťáva vykazuje nejméně 25°KMW. Vykazuje-li šťáva již po nejméně dvou měsících skladování 30°KMW a více, může být již v tomto časovém okamžiku přistoupeno k lisování. Slámové nebo rákosové víno nesmí být opatřeno dodatečným označením jiné kategorie přívlastkového vína. Pokud šťáva vykazuje méně než 25° KMW (při uskladnění více než dva, avšak méně než tři měsíce méně než 30° KMW), může být toto víno uvedeno do oběhu jako jakostní víno, nesmí však být smícháno s jinými přívlastkovými víny.

Přívlastkové víno nebo víno označené některým z výše uvedených sedmi druhů označení lze uvést do oběhu jen tehdy, pokud splňuje požadavky pro některou z kategorií přívlastkového vína, orgán vinařského dozoru vydal potvrzení o cukernatosti moštu na základě výsledků kontroly sklizených hroznů (§ 12 odst. 6 zákona), nebylo provedeno žádné obohacování ani slazení a obsahuje-li víno zbytkový cukr, tak pouze následkem přerušeni kvašení.

Pozdní sběry stočené do lahví nesmí být prodávány spotřebiteli dříve než 1. března a jiná přívlastková vína stočená do lahví dříve než 1. května roku následujícího po sklizni. Pokud je to nutné ke kontrole dodržování podmínek výroby jednotlivých druhů vín, jsou orgány vinařského dozoru oprávněny provádět prohlídku ve vinicích a nahlížet do vstupních a výstupních knih. Majitel podniku (jeho zástupce, zmocněnec) musí tato opatření strpět.

Šumivé víno („*Schaumwein*“) nebo také sekt („*Sekt*“) či jakostní šumivé víno („*Qualitätsschaumwein*“), je víno vyrobené výlučně z odrůd vhodných pro výrobu jakostního vína a vzhledově, vůní a chutí je bez vad. Jakostní šumivé víno stanovené oblasti může být vyrobeno ve vinařském regionu, v němž se nachází příslušná vinařská oblast, a ve vinařských regionech s ním sousedících. Stanovené pěstitelské oblasti pro rakouská jakostní šumivá vína s.o., sekt stanovené oblasti nebo pěstitelský sekt odpovídají stanoveným pěstitelským oblastem pro rakouská jakostní vína.

Perlivé víno („*Perlwein*“) a perlivé víno s dosyceného oxidem uhličitým musí odpovídat výrobním předpisům podle Přílohy I bodu 17 a 18 Nařízení. Při jejich výrobě smí být použity jen postupy ošetřování a přidávány jen látky vyjmenované v čl.43 Nařízení.

Odalkoholizované víno je nápoj ze stolního, zemského nebo jakostního vína, u něhož byl obsah alkoholu vhodnou a šetrnou destilací snížen na 0,5% objemových a méně.

Nízkoalkoholické víno je nápoj, který byl vyroben buď jako odalkoholizované víno, nebo mísením odalkoholizovaného vína se stolním, zemským nebo jakostním vínem, a jehož obsah alkoholu je vyšší než 0,5% objemových, nejvýše však 5% objemových. Při výrobě obou druhů vín je možné přidat hroznový mošt, zahuštěný hroznový mošt nebo cukr v takovém množství, aby obsah zbytkového cukru v konečném produktu nepřesáhl 60 g na litr. Dále je dovoleno přidávat oxid uhličitý, přírodní aromatické látky a přírodně identické aromatické látky podle nařízení č.42/1998 Spolkového věstníku.

6.7 Označování a obchodní úprava

Právní úpravě označování a obchodní úpravy produktů se věnují ustanovení § 20 a následující zákona. Nacházejí se zde ustanovení na ochranu před klamavými údaji, pravidla pro označování zeměpisnými údaji včetně definic zeměpisných jednotek menších než stanovená pěstitelská oblast (tj. Rakousko) a dále požadavky na označování jednotlivých druhů vín a společná ustanovení pro označování produktů.

6.7.1 Ustanovení na ochranu před klamavými údaji

Zákon zakazuje uvádět do oběhu produkty, které obsahují na etiketě klamavé označení, pokyny či informace nebo jejichž obchodní úprava je klamavá. Pojmem klamavý se rozumí zejména:

- označení, pokyny, jiné údaje nebo úprava, které byly použity, aniž by produkt odpovídal stanoveným požadavkům na příslušné údaje podle předpisů ES nebo vinařského zákona,
- použité údaje jsou způsobilé vyvolat mylný dojem o zvláštní kvalitě,
- úpravy, znázornění nebo údaje schopné vyvolat mylné představy o zeměpisném původu, to platí také v případě, kdy země výroby je uvedena podle předpisů,
- použité údaje, které jsou určující pro hodnocení produktu, jsou schopné vyvolat mylné představy o zpracování, stáčení, skladování nebo vlastnostech produktů, odrůd, ročníku nebo jiných okolnostech,
- fantazijní označení, která jsou schopna vyvolat mylný dojem údaje o zeměpisném původu nebo obsahují zeměpisný údaj, aniž by byly splněny požadované předpoklady pro použití takového zeměpisného označení.

Produkty uváděné do oběhu také nesmí obsahovat údaje o účincích nebo vlastnostech, které nemají. Kromě toho nesmí být uváděny do oběhu produkty s odkazem na zvláštní vlastnosti, ačkoliv všechny srovnatelné produkty tyto vlastnosti mají.

Obecně jsou zakázány všechny údaje schopné uvést spotřebitele v omyl nebo údaje, které se odvolávají na konkrétní nemoc. Pokud jsou nápoje podobné vínu schopné uvedení do oběhu, musí být v obchodním styku opatřeny označením, které vylučuje záměnu s vínem a umožňuje zjistit surovinu použitou k jejich výrobě.

6.7.2 Zeměpisné údaje na etiketách rakouského vína

U vína vyrobeného výlučně z hroznů vypěstovaných a zpracovaných v Rakousku existuje zákonná povinnost uvádět toto víno do oběhu jen s označením, které na rakouský původ poukazuje. Jde o označení „*Österreichischer Wein*“, „*Wein aus Österreich*“ nebo jednoduše „*Österreich*“. V případě označení vína názvem některé menší zeměpisné jednotky než „*Österreich*“ lze použít názvy vinařských regionů (*Weinbauregionen*), vinařských oblastí (*Weinbaugebiete*) neboli stanovených pěstitelských oblastí (*bestimmte Anbaugebiete*), skupin vinohradů (*Grosslagen*), obcí nebo jejich částí (*Gemeinden*), vinařských tratí stanovených zemskými předpisy (*Riede, Weinbaufuren*) ve spojení se názvem obce nebo části obce, ve které se nacházejí, pokud název obce nevyplývá již z údaje o stáčení.

Vinařské regiony jsou v Rakousku čtyři, a sice *Weinland* (spolkové země Burgenland a Dolní Rakousko), *Bergland* (spolkové země Korutany, Horní Rakousko, Salzburg, Tyroly a Vorarlbersko), *Steirerland* (spolková země Štýrsko) a *Wien* (spolková země Vídeň). Vinařské regiony se skládají z jednotlivých vinařských oblastí⁷², kterých je celkem 24.

„*Grosslage*“ je podle vinařského zákona vinařské území uvnitř jedné vinařské oblasti, které plodí rovnocenná vína stejného druhu. Oprávnění ke stanovení „*Grosslage*“ má spolkový ministr, pokud existuje zájem na přizpůsobení nabídky vína struktuře trhu nebo k dosažení souladu nabídky s poptávkou.

„*Ried*“ ve smyslu vinařského zákona je část území obce, která se jeví svým přirozeným nebo umělým ohraničením anebo v důsledku svého využití k vinařským účelům jako samostatná část území, a buď byla až dosud označená jako *Weinbauried* nebo vlivem polohy a charakteru půdy lze očekávat, že bude rodit rovnocenná vína stejného druhu.

⁷² Vinařské oblasti jsou vymezeny správními obvody jednotlivých obcí nebo je tvoří celé spolkové země (např. Wien).

Některým z výše uvedených názvů menších zeměpisných jednotek, s výjimkou názvů obcí, lze označit pouze víno, které pochází z hroznů vypěstovaných výlučně v této menší zeměpisné jednotce. Název obce nebo části obce lze použít jen k označení vína z hroznů, které byly získány výhradně v obvodu obce nebo v obvodu obce a ve vinicích sousedících obcí, za podmínky, že vinice byly obhospodařovány podnikem nacházejícím se na území obce uvedené v názvu a úroda hroznů byla do tohoto podniku svezena.

6.7.3 Zvláštní předpisy o označování

Jsou uvedeny jednak v ustanoveních, které stanoví požadavky na výrobu jednotlivých druhů vín, a dále v § 22 zákona a následujících v rámci zvláštních předpisů o označování. Systematika je tedy podobná jako v ČR. Vzhledem k tomu, že pravidla pro popis představují údaje, které mají popisovat již vyrobený produkt, ne však požadavky na jeho vyrobení, měly by tato pravidla být vytyčena komplexně v samostatné hlavě nebo části zákona.

Stolní víno vyrobené v Rakousku nesmí být na etiketě označeno zeměpisnou jednotkou menší než „*Österreich*“, ročníkem ani označením odrůdy.

Zemské víno lze na etiketě označit názvem vinařského regionu, ve kterém byly sklizeny hrozny použité k jeho výrobě. I v jeho případě nelze uvést název menší zeměpisné jednotky. Obec nebo místní část, ve které má svoje hlavní sídlo ten, kdo víno stáčí, zasilatel, fyzická či právnická osoba nebo sdružení osob, které se podílelo na uvedení výrobku na trh, lze uvést na etiketě písmeny, která jsou nejvýše poloviční velikosti než písmena uvádějící údaj o vinařského regionu.

Jakostní víno lze na etiketě označit také názvem menší zeměpisné jednotky než je vinařská oblast, pokud bylo víno slazeno produktem získaným ve stejné vinařské oblasti nebo pokud bylo víno vyrobeno smísením hroznů, hroznového moštu nebo mladého vína pocházejících z jedné zeměpisné jednotky, jejíž název má být uveden na etiketě, s produktem, který byl sice získán ve stejné vinařské oblasti, ale mimo jmenovanou zeměpisnou jednotku, pokud toto jakostní víno bylo alespoň z 85% získáno z hroznů vypěstovaných v zeměpisné jednotce, jejíž název nese.

Pro označování **přívlastkového vína** platí stejné podmínky jako pro jakostní víno. Pouze pro kategorie ledové víno a slámové (rákosové) víno platí, že jejich názvy nelze kombinovat s názvem jiné kategorie přívlastkového vína.

Při označování zemského a jakostního vína je možné použít údaj o odrůdě v případě, že produkt (po odečtení množství produktů eventuálně použitých k jeho slazení) byl získán

alespoň z 85% z hroznů uváděné odrůdy a tato odrůda je pro tento druh produktu určující. Údaj o názvech dvou odrůd pro jedno a totéž víno lze použít v případě, že víno bylo (po odečtení množství produktů eventuálně použitých k jeho slazení) získáno zcela z uvedených odrůd. Odrůdy pak musí být uvedeny ve stejné velikosti písma a podle jejich množstevního podílu v sestupném pořadí.

Uvedení ročníku je u zemského a jakostního vína možné, jestliže bylo víno (po odečtení množství produktů použitých eventuálně k jeho slazení) získáno nejméně z 85% z hroznů sklizených v uvedeném roce. Při označování stolního, zemského a jakostního vína, která byla vyrobena v Rakousku, je nezbytné uvést také údaj o obsahu zbytkového cukru.

K označení zemského nebo jakostního vína lze také použít také tradiční výrazy „*Heuriger*“, „*Schilcher*“, „*Bergwein*“. „*Heuriger*“ je víno, které bylo vyrobeno v Rakousku z hroznů vypěstovaných výlučně v Rakousku. Pod tímto označením lze takové víno prodat obchodníkovi nejpozději do 31.prosince roku následujícího po sklizni a spotřebiteli do 31.března roku potom následujícího. Pokud je plněno do lahví, krabic nebo sudů z vápencové keramiky je třeba na etiketě udat ročník. Označení „*Schilcher*“ lze použít pro víno vyrobené ve Štýrsku z hroznů odrůdy „*Blauer Wildbacher*“ vypěstovaných výlučně v regionu Štýrsko. Výraz „*Bergwein*“ lze použít pro víno, které bylo vyrobeno v Rakousku výhradně z hroznů pocházejících z terasovitých vinic nebo strmých poloh se sklonem svahu nejméně 26%.

Od roku 2003 lze rakouské jakostní víno označit také názvem „*Districtus Austria Controllatus*“ („DAC“), pokud vedle výše uvedených požadavků odpovídá také podmínkám pro jakostní víno s určitou charakteristikou typickou pro daný region původu. Tyto dodatečné podmínky, ohraničení a názvy příslušných oblastí DAC stanoví prováděcí předpis vydaný na základě § 39a odst.1 zákona.⁷³ Označení DAC je možné uvést jen ve spojení s příslušnou oblastí. Odpovídá-li takové označení menší zeměpisné jednotce než je Rakousko, může být tento geografický údaj použit pouze ve spojení s údajem „DAC“, samozřejmě při splnění příslušných předpokladů. Údaj „DAC“ je tedy pojat jako zvláštní tradiční výraz, jehož existenci umožňuje Nařízení.

Na etiketě **šumivého vína** lze uvést název odrůdy, pokud byl produkt získán alespoň z 85% z hroznů, které pocházejí z uvedené odrůdy a pokud je tato odrůda určující pro dotýčný druh produktu nebo název dvou či tří odrůd, pokud všechny hrozny, z nichž byl produkt získán, pocházejí z těchto odrůd a pokud směs těchto odrůd je určující pro dotýčný druh

⁷³ Spolkový ministr zřizuje nařízením odvětvové organizace a organizace výrobců. Na žádost takto zřízených odvětvových organizací pak může určit požadavky na jakostní vína typická pro určitý region s danou charakteristikou původu.

produktu. Název odrůd musí být uveden stejnou velikostí písma a následovat až po údajích uvádějícím množstevní podíl těchto odrůd v sestupném pořadí.

Odalkoholizované víno nebo **nízkoalkoholické víno** se označuje příslušnými názvy. V případě jejich aromatizace je nutno uvést „aromatizováno“. Nepřípustné je použití bližšího označení původu než je stát, ve kterém byly vypěstovány hrozny užitá k jejich výrobě, označení ročníku nebo odrůdy. Nelze použít ani údaje, kterými lze označovat zemská, jakostní nebo přívlastková vína a také nelze použít údaje, kterými nelze označit ani stolní víno. Činí-li obsah kyseliny sírové více než 50 mg na litr, je nutné přidat označení „sířeno“.

6.8 Povinnosti pěstitelů a výrobců

Každý pěstitel je podroben přísné kontrole ze strany dozorčích orgánů. Nejen že jim musí umožnit namátkovou kontrolu sklizených hroznů v příslušný den sklizně, ale hodlá-li z těchto hroznů vyrobit přívlastkové víno, musí ještě obci, v jejímž obvodu se nachází jeho stálá provozovna, ohlásit svůj záměr sklízet, a to v den sklizně do 9 hodin.⁷⁴ V ohlášení záměru musí uvést stanovené údaje (odrůdu, označení pozemku a jeho velikost). Obec tato hlášení bezodkladně předává Spolkové inspekci. Chce-li však pěstitel sklízet před 9 hodinou, musí o začátku sklizně, pozemku a jeho velikosti kromě obce vyrozumět také Spolkovou inspekci, a to den před sklizní do 19 hodin.

Další povinností každého producenta hroznů, z nichž se má vyrobit přívlastkové víno, a jehož stálá provozovna se nachází na území tzv. prověřované obce („*Vorführgemeinde*“), je ukázat dozorčím orgánům volně sypané sklizené hrozny v den sklizně v době od 9 do 21 hodin. Při sklizni hroznů pro kategorie pozdní sběr a ledové víno je možné využít sklízecích strojů, přičemž hrozny pro pozdní sběr nemusí být ukazovány volně sypané, ale jejich strojový sběr je kontrolován přímo ve vinici. Náklady na tuto kontrolu hradí pěstitel.⁷⁵ O výsledku kontroly sklizně vydává dozorčí orgán potvrzení (tzv. potvrzení o cukernatosti moštu). Prověřované obce, tj. obce, v jejichž obvodu je prováděna zkouška kvality a množství sklizně vhodné pro přívlastková vína, jsou určeny prováděcím právním předpisem s ohledem na množství a prostorový rozsah výroby tohoto druhu vína a na účelnost nákladů vynaložených na činnost dozorčích orgánů.

Povinnost pěstitelů a výrobců podávat prohlášení o sklizni, o produkci a o zásobách ukládá ustanovení § 35 zákona. Prohlášení o sklizni a o produkci je povinen podat do 15.

⁷⁴ Pokud zemský zákon stanoví termín sklizně pro hrozny určené k výrobě přívlastkových vín, musí být pěstitelem dodržen.
⁷⁵ Minimální výše správního poplatku, který se vyměří za každý litr nebo kilogram kontrolovaných hroznů, je 5 euro. Spolková inspekce jej uloží osobě, která je oprávněna k nakládání s vínem, a to v okamžiku ohlášení záměru sklízet.

prosince každý pěstitel hroznů, z nichž bylo získáno víno. Prohlášení se podávají každoročně k rozhodnému dni (30. listopad) obci, v jejímž obvodu se nachází stálá provozovna podniku. V případě opakovaného neplnění této povinnosti může být celkový objem sklizně posledního ročníku uveden do oběhu jen jako stolní víno. Prohlášení o zásobách (prohlášení o zbylém množství vína) je povinen podat obci do 15. srpna každý pěstitel hroznů, z nichž bylo získáno víno. Rozhodným dnem v tomto případě je 31. červenec. Hlášení o zásobách musí podávat také podniky obchodující s vínem a družstva vinařů. Všechny tři druhy hlášení obce předávají bezodkladně Spolkové inspekci.

Každý, kdo uvádí na trh produkty, je povinen vést knihu vstupů a výstupů. Osoby, které (nezávisle na tom, zda produkty vyrábějí, skladují nebo přepravují) zprostředkovávají obchod s produkty, musí vést záznamy o těchto obchodních jednáních. Dále musí vést záznamy o analýzách produktů, které jsou vypracovávány laboratořemi (§ 51 odst. 1 věta 3 zákona). Tyto záznamy musí vést takovým způsobem, aby umožňovaly řádnou kontrolu. Účetní podklady, které odpovídají výše uvedeným ustanovením, se považují za záznamy.

6.9 Státní zkouška a státní zkušební číslo

Státní zkušební číslo je značka, která označuje rakouská jakostní a přívlastková vína. Aby je producent vína získal, musí podrobit víno zkoušce, při které se provádí šetření podle Přílohy 1 zákona. Mohou však být provedena i jiná potřebná šetření. Pokud se šetřením prokáže splnění požadavků na jakostní víno, existuje na udělení tohoto čísla právní nárok. Státní zkušební číslo je sice sděleno oprávněné osobě již při podání žádosti, ale víno jím lze označit, až když projde příslušnou zkouškou. Právo používat státní zkušební číslo je převoditelné spolu s právem k nakládání s vínem.

Žádost o udělení čísla se podává u některého z pověřených zkušebních ústavů a s jejím vyřízením je spojeno zaplacení stanoveného správního poplatku.⁷⁶ Žádost musí obsahovat název a číslo podniku, adresu oprávněných osob i údaje o místě uložení vína, druhu vína (barva, směs, ročník, odrůdy, množství, místo původu, jakostní stupeň, cukernatost, obohacování) a dále údaje o předpokládaném označení vína, o skladování vína a u přívlastkového vína číslo moštové šarže a dílčí množství. K žádosti musí žadatel připojit odebrané zkušební vzorky k přezkoumání, které mohou být na požádání zapečetěny tak, aby uzávěr nešlo odstranit bez porušení pečeti nebo plomby. O žádosti samotné rozhoduje

⁷⁶ Každý podnik má v rámci jednoho roku nárok na čtyři bezplatné zkoušky. Podmínkou je udělení státního zkušebního čísla. Celkové zkoumané množství vína však nesmí přesáhnout 10 000 litrů.

spolkový ministr, a to na základě výsledků šetření zkušebního ústavu. Rozhodnutí musí vydat nejpozději do pěti týdnů. Výsledek šetření, podstatné údaje z žádosti (množství, druh a původ vína) a jména oprávněných osob pak nechá zapsat do zvláštního seznamu. Spolkový ministr může v zájmu účelnosti, rychlosti, jednoduchosti a úspor nákladů zmocnit k provádění řízení včetně vydávání rozhodnutí některý spolkový úřad. Proti rozhodnutí spolkového úřadu lze potom podat odvolání k spolkovému ministru. Od podání žádosti do konce řízení a od okamžiku udělení a použití státního zkušebního čísla nelze na víně provádět žádné změny (kromě opatření v rámci obvyklého ošetřování vína).

Spolkový ministr má kromě pravomoci udělovat státní zkušební číslo také pravomoc ve stanovených případech rozhodnout o jeho odnětí nebo žadateli další čísla již neudělit. Právo užívat státní zkušební číslo odejme, pokud se dodatečně ukáže, že potřebné údaje uvedené v žádosti byly nesprávné, víno jiným způsobem neodpovídá předpokladům pro jeho udělení nebo že odpovědná osoba během řízení o udělení státního zkušebního čísla nebo po jeho udělení prováděla na víně změny. Dále také, pokud oprávněná osoba maří nebo brání provádění kontrolních opatření nebo státní zkušební číslo používá pro víno, pro které nebylo uděleno. Spolkový ministr další státní zkušební čísla neudělí, pokud žadateli nebo tomu, na koho žadatel dispoziční právo ke svému vínu převedl, bylo již jednou odejmuto, odejmutí se vztahovalo k soudně trestnému jednání a od doručení rozhodnutí o odejmutí ještě neuplynula doba dvou let. Osoba oprávněná k nakládání s vínem musí v rozsahu rozhodnutí o odnětí odstranit státní zkušební čísla z již označených lahví, s nimiž má právo nakládat.

6.10 Kontrola a dozor

Právní úpravě kontroly a dozoru na úseku vinohradnictví a vinařství je věnována třetí část zákona. Kontrola a dozor na tomto úseku jsou koncentrovány v rukou Spolkové inspekce sklepnictví („*Bundeskellereiinspektion*“) a dozorčích orgánů stanovených zákonem o potravinách z roku 1975. Třetí část zákona se zabývá různými činnostmi Spolkové inspekce jako je konání inspekčních prohlídek, provádění odběru vzorků, jejich zkoumání a dále institutem zabavování produktů.

6.10.1 Spolková inspekce sklepnictví

Spolková inspekce je kontrolním orgánem přímo podřízeným spolkovému ministru zemědělství a její sídlo je ve Vídni. Spolkový ministr je ve vztahu ke Spolkové inspekci věcně příslušným nadřízeným správním úřadem. Proti rozhodnutím Spolkové inspekce podle § 16

zákonu lze tedy podat odvolání ke spolkovému ministrovi. Spolková inspekce má rozsáhlé povinnosti a oprávnění na úseku vinohradnictví a vinařství v Rakousku:

1. vykonává dozor nad uváděním produktů do oběhu,
2. vykonává dozor nad uváděním prostředků ošetření vína do oběhu a nad jejich použitím a dále nad ošetřováním vína a enologickými postupy,
3. nahlíží do záznamů o analýzách vína, které byly vypracovány laboratořemi (kromě laboratoří zkušebních ústavů územních korporací) i do záznamů osob, které si pronajímají zařízení pro ošetření vína a enologické postupy,
4. nahlíží do záznamů osob, které nezávisle na tom, zda produkty vyrábějí, skladují nebo přepravují, zprostředkovávají obchod s produkty,
5. udílí rady majitelům podniků (jejich zástupcům, zmocněncům) za účelem dodržování ustanovení vinařského práva,
6. nahlíží do záznamů osob, které vyrábí etikety, zdaňovací pásy, formuláře, korkové zátky nebo nádoby na produkty podléhající zákonu nebo osob, které tyto produkty přepravují.

Spolková inspekce k těmto činnostem využívá speciálně vyškolené dozorcí orgány, kterými jsou inspektoři a měřiči cukernatosti moštu. Inspektory se mohou stát absolventi Vyššího spolkového vzdělávacího ústavu a Spolkového úřadu pro vinařství a ovocnářství v Klosterneuburgu, kteří vykonávali nejméně pět let činnost vztahující se k tomuto oboru, nebo osoby s rovnocenným odborným vzděláním. Nestrannost a nezávislost inspektorů je zabezpečena ustanovením, podle kterého inspektoři nesmí spravovat podniky, které uvádějí produkty do oběhu, ani v nich mít podíl nebo být činní v jejich službách či z jejich pověření.

Měřiči cukernatosti moštu jsou pomocné orgány Spolkové inspekce, jejichž úkolem je především kontrola sklizených hroznů určených k výrobě vína a hlášení o sklizni a o zásobách. Do své funkce jsou ustanoveni rozhodnutím spolkového ministra, ten zároveň určí i výši náhrad nutných výdajů těchto pomocných orgánů. Tuto funkci mohou zastávat pouze osoby, jimž je alespoň devatenáct let, splňují potřebné odborné, duševní, tělesné a charakterové předpoklady, jsou důvěryhodné a prokáží úspěšné absolvování vzdělávacího kurzu pořádaného spolkovým ministerstvem zemědělství, ve kterém získaly potřebné znalosti. V rámci výkonu své funkce orgánu vinařského dozoru mají tato oprávnění:

1. v den sklizně namátkově kontrolovat hrozny pro stolní, zemské a jakostní víno,
2. sklizené hrozny pro přívlastková vína přezkoumat co do množství a kvality,

3. o provedených kontrolách vést záznamy,
4. mohou provádět prohlídku vinic, pozemků, budov a prostor, kde se produkty za účelem podnikání vyrábí, zpracovávají, skladují, prodávají nebo jinak uvádějí do oběhu a prostor sloužících k jejich přepravě, pokud je to nutné pro účely kontroly.

6.10.2 Inspekční prohlídka

Inspektoři Spolkové inspekce jsou oprávněni při výkonu služby provádět na zákonem stanovených místech prohlídku. Slouží ke kontrole dodržování zákona nebo předpisů ES. Lze ji provádět na pozemcích, v budovách a prostorách podniku, tedy všude tam, kde jsou produkty za účelem podnikání vyráběny, zpracovávány, uchovávány, prodávány nebo jinak uváděny do oběhu a dále v prostorách sloužících k přepravě těchto produktů. Prohlídku lze konat také tam, kde jsou používány, vyráběny, skladovány, přepravovány nebo jinak uváděny do oběhu prostředky nebo zařízení k ošetření vína a enologickým postupům. Dále je možné takto kontrolovat laboratoře, které provádí analýzy vína a obchodní prostory osob, které zprostředkovávají obchod s produkty nebo vyrábějí či přepravují etikety, zdaňovací pásy, formuláře, korkové zátky nebo nádoby pro produkty.

V případě maření úředních úkonů cíleným odporem mohou orgány vinařského dohledu k plnění svých úkolů požádat o podporu orgány veřejné bezpečnostní služby, které mohou v případě potřeby sáhnout i k donucovacím prostředkům k zajištění úředních úkonů.

Majitel podniku, jeho zástupce nebo zmocněnec jsou povinni poskytnout inspektorovi při prohlídce potřebnou součinnost nebo její poskytnutí zajistit a na požádání sdělit informace o všech podnikových a skladovacích prostorách a stálých provozovnách. Do těchto prostor musí inspektorovi umožnit vstup, při jejich prohlídce jej doprovázet nebo zajistit doprovod osobami, které jsou s poměry podniku obeznámeny, a sdělit mu informace potřebné pro kontrolu (velikost podniku, zpracování, ke zpracování dovezené látky i jejich množství a původ). Tyto osoby musí na požádání inspektorovi předložit také všechny listiny, které se vztahují k záležitostem patřících do působnosti Spolkové inspekce (obchodní dokumenty, dodací listy, nákladní listy, celní listiny a knihy, průvodní doklady, formuláře, faktury, popisy zpracování a výpisy z elektronicky uložených dat). Na požádání mu musí být odevzdány kopie těchto listin nebo mu musí být zhotovení těchto kopií umožněno. Stejně tak mu na požádání musí být v samotných kontrolovaných prostorách poskytnuty písemné podklady potřebné ke kontrole.

6.10.3 Odběr vzorků

Majitel podniku (zástupce, zmocněnec) jsou povinni na požádání předat inspektorům při prohlídce zkušební vzorky k ochutnání či prozkoumání nebo jim odběr vzorků dovolit. Vzorky se mohou odebrat z produktů, prostředků k ošetření vína, látek, které jsou ve vztahu k vínu cizorodé nebo směsí takových látek, které by mohly sloužit k výrobě napodobeného vína nebo k falšování produktů, i usazeniny z výroby vína jako jsou vinný kámen, vinná sedlina, vinný kal nebo výlisky. Zkušební vzorek musí obsahovat takové množství látky, aby to stačilo k řádnému prozkoumání, a musí také být řádně zapečetěn nebo zaplombován, aby nebylo možné odstranění uzávěru bez porušení pečeti (plomby). Jedna část vzorku slouží jako materiál pro úřední přezkoumání a druhá část je ponechána druhé straně pro účely důkazu jinou metodou zkoumání v případném řízení.

Má-li být přívlastkové víno v nádobách se jmenovitým objemem vyšším než 60 litrů spotřebováno v jiných členských státech ES nebo exportováno do třetích zemí, musí zasílatel oznámit místo a okamžik začátku přepravy písemně Spolkové inspekci, a to nejméně tři dny předem. Takové hlášení slouží k tomu, aby spolkový inspektor mohl z nádob bezprostředně před zahájením přepravy odebrat zkušební vzorek. Po jeho odebrání je zakázáno mísení a na přívlastkovém víně nesmí být prováděny žádné změny. Mezi takové změny však nepatří obvyklá péče o víno.

Za odebrání vzorků za účelem úředního zkoumání musí Spolková inspekce postiženého odškodnit. Výše odškodnění se řídí pořizovací cenou, nesmí však překročit prodejní cenu účtovanou v místě a době odběru vzorku. Odškodnění se neposkytuje, jestliže zkoumaný produkt neodpovídá ustanovením zákona ani předpisům ES.

6.10.4 Zabavení produktů

Spolkový inspektor může v případě potřeby zabavit produkt včetně nádoby bez předchozího správního řízení, pokud existuje podezření, že produkt byl uveden do oběhu v rozporu s předpisy ES nebo se zákonem. V případě podezření, že byly předpisy porušeny jen v menší míře a jedná se o skutkovou podstatu stíhanou správními úřady, může spolkový inspektor přistoupit jen k napomenutí. Pokud ale ke konfiskaci dojde, je nutné nádoby (je-li to technicky možné) zapečetit tak, aby změna obsahu nebyla možná bez porušení pečeti. Není-li zapečetění technicky možné, je třeba zachytit zabavení zápisem v protokolu.

Možnost konfiskace lze uplatnit také u látek, které jsou pro víno cizorodé a látek použitelných k napodobování či falšování vína a prostředků či zařízení pro ošetřování vína nebo enologické postupy. Zabaveny mohou být i další předměty, které připadají v úvahu jako důkazní prostředky, včetně elektronicky uchovávaných dat, a to i bez předchozího správního řízení, je-li to nařízeno k zajištění důkazů.

Nestačí-li spolkovému inspektorovi standardní opatření a hrozí-li nebezpečí z prodlení nebo je-li odeprána požadovaná informace, může zapečetit prostory podniku nebo dopravní prostředky. V případě, kdy má dojít k zabavení podle výše uvedených pravidel, může Spolková inspekce podle toho, zda existuje podezření ze soudně trestného jednání nebo ze správního přestupku, požádat u soudu nebo správního úřadu neprodleně o vydání formálního rozhodnutí o zabavení. Předběžné zabavení pak zaniká, jakmile není během čtyř týdnů vydáno rozhodnutí o zabavení. Předběžné zabavení musí být zrušeno také v případě, že z posudku Spolkového úřadu pro vinařství v Eisenstadtu nevyplývá žádné porušení předpisů. Pokud již inspektor podal žádost k vydání rozhodnutí o zabavení nebo bylo-li již vydáno, musí neprodleně o výsledcích posudku vyrozumět příslušné úřady.

6.10.5 Zkoumání vzorků

Spolkový inspektor odebrané vzorky označí číslem kvůli zachování anonymity a poté je zašle k přezkoumání Spolkovému úřadu pro vinařství v Eisenstadtu nebo Vyššímu spolkovému vzdělávacímu ústavu a Spolkovému úřadu pro víno a ovocnářství v Klosterneuburgu. Tyto instituce vzorky prozkoumají a během čtyř týdnů doručí inspektorovi nález a odborný posudek. Základ odborného posudku tvoří výsledky analytického nebo jiného vědeckého zkoumání produktu a jeho zkoumání pomocí smyslové zkoušky. Smyslová zkouška se provádí v úřední komisi pro ochutnávku vín, které jsou zřízeny u obou zmíněných institucí. Smyslová zkouška se však neprovádí, pokud by vzhledem k povaze vzorku nepřispěla k hodnocení případu.

Pokud výsledky šetření nasvědčují podezření ze spáchání soudně trestného jednání, musí o tom spolkový inspektor učinit oznámení a spolu s odborným posudkem je podat příslušnému státnímu úřadu nebo soudu a při podezření z jiného správně trestného jednání příslušnému obvodnímu správnímu úřadu. Tyto úřady pak Spolkovou inspekci o výsledku řízení informují. Druhou stranu je nutno s výsledkem šetření a s případným oznámením seznámit. V případě méně závažného správně trestného jednání může spolkový inspektor upustit od oznámení a vyslovit napomenutí.

6.11 Sankce

Zákon dělí trestní ustanovení a tedy i sankce podle závažnosti protiprávního jednání na ustanovení o soudně trestném jednání a ustanovení o správních přestupcích.

6.11.1 Trestněprávní odpovědnost

Soudně trestného jednání se může dopustit kdokoliv nebo pouze osoba v určitém postavení (majitel podniku, jeho zástupce nebo zmocněnec). Jde o jednání popsána v § 62 odst.1 zákona, která porušují buď ustanovení zákona, nebo nařízení Rady (ES) č.1493/1999. Ten, kdo se takových jednání dopustí, nelze-li čin posoudit podle přísnějších ustanovení, je potrestán soudem trestem odnětí svobody až na 6 měsíců nebo peněžitým trestem v rozsahu až 360 denních pokut. Peněžitý trest musí převyšovat pravděpodobný prospěch, kterého pachatel svým trestným jednáním dosáhl nebo chtěl dosáhnout. I když se při ukládání trestu postupuje podle přísnějšího trestního ustanovení, je možné uložit vedle trestu odnětí svobody i peněžitý trest. Pokud se někdo dopustí uvedených protiprávních jednání z nedbalosti, je potrestán pouze peněžitým trestem do výše 360 denních pokut. Jestliže bylo na základě výsledků prohlídky nebo šetření odebraného vzorku zahájeno trestní řízení a nejdou-li náklady řízení k tíži státu, musí být za provedení prohlídky a odběr vzorku zaplacen poplatek, který tvoří část nákladů trestního řízení a je vymáhán od té strany řízení, která je povinna k náhradě nákladů řízení.

Zajímavé je ustanovení § 62 odst. 4, které dává možnost soudu potrestat pachatele tím, že musí nechat uveřejnit na svoje náklady rozsudek v jednom nebo více periodických, pokud je to vhodné s ohledem na povahu spáchaného činu a ochranu společnosti nebo byl-li již pachatel dvakrát odsouzen za podobně nebezpečné jednání a vzhledem k osobě pachatele a povaze činu existují obavy, že se pachatel ještě dopustí trestného jednání s těžšími následky. Stejně se postupuje i v případě, že je pachatel potrestán podle přísnějších trestních ustanovení (není potrestán podle vinařského zákona). Rozhodnutí soudu o uveřejnění rozsudku tvoří jednu část výroku o trestu. Příslušné úřady navíc mohou osobám, které byly pravomocně odsouzeny za trestné činy nebo byly potrestány na základě přísnějších trestních ustanovení, odejmout živnostenské oprávnění, a to natrvalo nebo na dobu určitou.

V případě odsouzení k trestu odnětí svobody nebo peněžitému trestu, jsou produkty tvořící předmět trestného jednání zabaveny. V případech hodných zvláštního zřetele však může soud v rozsudku, ve kterém vyslovuje zabavení, také stanovit, že výnos

dosažený případným zužitkováním zabavených produktů se vydá postižené osobě. Zabavení podléhají také produkty tvořící předmět řízení, pokud nejsou schopné uvedení do oběhu a v trestním řízení nedošlo k odsouzení nebo za trestné jednání nebyla nebo nemohla být odsouzena žádná konkrétní osoba. O zužitkování zabavených produktů rozhoduje soud a proti jeho rozhodnutí není opravný prostředek.

Zabavené produkty, které obsahují zdraví škodlivé látky, napodobená vína a jiné produkty, u nichž lze očekávat, že jejich zužitkování bude zneužito nebo výtěžek zužitkování nepřevyšší vynaložené náklady, podléhají zničení. Všechny zbývající produkty se musí zužítkovat tak, aby se zabránilo jejich použití jako potravin, s výjimkou zpracování na destilát nebo ocet, není-li tímto zpracováním ohroženo zdraví spotřebitelů. Zabavené víno, které bude destilováno, musí být upraveno chloridem sodným v množství alespoň 2 g na jeden litr.

V případě ziskového zužitkování zabavených produktů je výtěžek, po odečtení vynaložených výdajů a jinak nedobytných nákladů trestního řízení, k věci se vážících veřejných poplatků a podobných závazků, odveden státu nebo osobě postižené zabavením, ovšem pokud tak rozhodne soud.

6.11.2 Správněprávní odpovědnost

Zákon se zmiňuje pouze o správních přestupcích, které může spáchat kdokoli. Řízení ohledně osoby stíhané pro podezření ze spáchání přestupku lze provést, pouze je-li ve lhůtě jednoho roku od spáchání přestupku učiněn některý úkon zahajující takové řízení.

Správní přestupky jsou odstupňovány podle závažnosti protiprávního jednání z hlediska ohrožení společenského zájmu. Závažnosti odpovídají stanovená rozpětí pokut, které mohou uložit obvodní správní úřady. Odstavec první § 66 zákona trestá pokutou až do výše 1.820 € pachatele protiprávního jednání jako je například opakované uvedení vína na trh za hygienicky závadných podmínek, nedodržení zákonem stanovených podmínek pro uvedení burčáku nebo hroznového moštu do oběhu, nepodání nebo nikoli řádné podání prohlášení o sklizni nebo o zásobách ke stanovenému rozhodnému dni nebo nikoli řádné vedení záznamů ve sklepní knize.

Odstavec druhý postihuje pokutou až do výše 7.270 € například toho, kdo do produktů protiprávně přidá hroznový mošt, rektifikovaný koncentrát hroznového moštu nebo cukr (s výjimkou přidání cukru do přívlastkového vína) a takto je uvede do oběhu, prodává spotřebiteli produkty obsahující látky přesahující zákonem stanovenou mez, uvádí jednotlivé druhy vína do oběhu v rozporu s podmínkami stanovenými zákonem, uchovává nebo skladuje

vínu cizorodé látky nebo jejich směsi a nepřipustné prostředky k ošetření vína v rozporu se zákonem. Podobně jsou formulovány skutkové podstaty týkající se ovocného vína.

Konečně třetí odstavce § 66 stíhá toho, kdo připravuje k prodeji nebo prodává produkty, jejichž označení, úprava nebo zařízení na jejich výrobu odporuje zákonu nebo prodává přívlastkové víno plněné do lahví před termínem stanoveným zákonem. Pokud někdo jedná v rozporu s bezprostředně platným ustanovením právních předpisů ES, dopouští se také přestupku (nejde-li o soudně trestné jednání, které tvoří skutkovou podstatu náležející do kompetence soudů), který je trestán obvodními správními úřady pokutou do výše 7.270 €.

V případě, že se někdo dopustí některého správního přestupku podle § 66 zákona, může být v rozhodnutí o trestu vysloveno propadnutí produktů, prostředků k ošetření vína, obalů, etiket, propagačního materiálu, látek vína cizorodých nebo jejich směsí sloužících k výrobě napodobeného nebo zfalšovaného vína i zařízení k ošetřování vína nebo enologickým postupům. Za propadlé jsou v každém případě prohlášeny předměty, které zcela ztratily schopnost uvedení do oběhu, do kterých byl protiprávně přidán cukr, které jsou zkažené nebo u nichž nebyla učiněna opatření k jejich opětovné výrobě do stanovené lhůty.

Výrok o propadnutí věci musí vyplývat z rozhodnutí o trestu. Současně je vyslovena povinnost k zužitkování nebo zničení těchto předmětů během stanovené lhůty pod dohledem spolkových inspektorů. Pokud jsou předměty, na které se má vztahovat propadnutí věci, ve vlastnictví třetí osoby nebo k nim mají třetí osoby věcná práva, jsou tyto osoby také stranami správního trestního řízení. Dojde-li k pravomocnému odsouzení alespoň jedné strany řízení, musí nést veškeré náklady spojené s propadnutím věci a opatřeními k opětovné výrobě jako jsou přeprava, skladování, zužitkování, odstranění nebo dohled kontrolních orgánů.

Obvodní správní úřady musí všechny zajištěné předměty prohlásit za propadlé, ledaže by zabavené předměty splnily předpoklady pro uvedení do oběhu prostřednictvím dodatečných metod ošetření, úpravy označení nebo připojení chybějícího označení. V rozhodnutí o trestu jsou určena opatření, která mají sloužit k reprodukci propadlých věcí pod dohledem spolkových inspektorů, a přiměřená lhůta k jejich provedení. Pokud určitou osobu není možné stíhat nebo odsoudit, lze opatření spojená s propadnutím věci učinit samostatně. Před zužitkováním předmětů, které byly prohlášeny za propadlé, musí obvodní správní úřad vyčkat vyjádření spolkového inspektora. Dále platí o zužitkování propadlých předmětů to, co bylo uvedeno o zužitkování zabavených věcí.

6.12 Podpory

Podpora vinařství v Rakousku je zajištěna finančními prostředky ze spolkového rozpočtu. Je zaměřena na podporu odbytu produktů, podporu jakostní produkce, podporu ke stabilizaci trhu a podporu opatření k odstranění škod způsobených mrazy. Poskytování podpor se uskutečňuje na základě určitých principů. Jedním z nich je oprávnění spolkového ministra delegovat vyřizování podpor jménem a na účet státu na takové nositele práv, u nichž je zaručeno, že státu zajistí určitý vliv při kontrole jeho činnosti a že tím bude hospodárně, šetně a účelně dosaženo cíle poskytování podpor. Přitom spolkový ministr může těmto subjektům pomáhat při provádění některých opatření, a to zejména v oblasti odbytu vína. I když se spolkový ministr uchýlí k delegaci vyřizování podpor nese celkovou odpovědnost za poskytování podpor ze státních prostředků a kontrolu jejich využití.

Podpora spočívá v poskytování příspěvků. Ty pak mohou být poskytnuty buď jako příspěvky k nákladům podpůrných opatření (tzv. pomoci) nebo jako příspěvky k nákladům na úvěr (tzv. úrokové příspěvky). Pomoci a úrokové příspěvky mohou být poskytnuty také souběžně pro stejný záměr. Podporu lze poskytnout jen když jsou dány předpoklady pro úspěšné provedení opatření a opatření nelze provést bez podpory ze spolkových prostředků nebo je nelze provést v potřebné míře. K žádosti o podporu je třeba tyto skutečnosti doložit. Na poskytnutí podpory podle vinařského zákona není právní nárok.

Pro poskytnutí podpory ze spolkových prostředků je dále nutné, aby příslušná spolková země dala k dispozici pro každé jednotlivé podpůrné opatření dvě třetiny výše spolkových prostředků ze svých zdrojů. Odlišné podíly spolkových a zemských zdrojů pro financování jednotlivých podpůrných opatření mohou být stanoveny dohodou mezi spolkovou vládou a spolkovými zeměmi Burgenland, Dolní Rakousko, Štýrsko a Vídeň na základě společného návrhu těchto zemí. Přitom do podílu jednotlivé země mohou být započteny také podpory financované výlučně ze zemských prostředků. V takové dohodě je však nutné pevně stanovit, že každý rok financování bude každá spolková země hradit podpůrná opatření v celkovém úhrnu ve výši dvou třetin spolkových prostředků.

Shrnutí:

Právní úprava vinohradnictví a vinařství v Rakouské republice je velmi podobná té v ČR. Také pouze využívá úzký prostor daný normami ES k vlastní regulaci. Pramenem práva v této oblasti je zákon č. 141/1999 Spolkového věstníku, o uvádění vína a ovocného vína do oběhu, na něj navazující prováděcí předpisy a zemské zákony o výčepu pod víchem.

Rakouský vinařský zákon obsahuje podobné instituty jako ten český. Především vymezuje vinařské regiony, vinařské oblasti, skupiny vinohradů, vinařské obce nebo jejich části a viniční tratě. Dále stanovuje nejvyšší přípustný hektarový výnos a povolené enologické postupy. V této souvislosti zavádí pojmy zdraví škodlivé produkty, zfalšované produkty, zkažené víno a pokusné víno a přesně určuje způsob nakládání s těmito specifickými produkty tak, aby nedošlo k ohrožení nebo poškození zdraví spotřebitelů. Klasifikace produktů vychází z členění na stolní, zemská a jakostní vína, jejichž zvláštní kategorií s nejvyššími požadavky na jakost jsou přívlastková vína. Označování produktů pak je vymezeno na základě Nařízení, přičemž jsou zavedeny také některé zvláštní tradiční výrazy pro víno vyrobené z hroznů vypěstovaných pouze v Rakousku.

Dodržování rozsahu přiděleného produkčního potenciálu, který stanoví komunitární předpisy, je v Rakousku zajištěno taktéž zřízením Registru vinic, který mohou na místní úrovni vést také některé vinařské obce. K tomu, aby mohlo být rakouské víno uvedeno do oběhu jako jakostní nebo přívlastkové, je nutné požádat o udělení státního zkušebního čísla. Toto číslo je uděleno na základě splnění řady kritérií v rámci šetření, které provádí pověřený zkušební ústav. Rakouská jakostní a přívlastková vína tak podléhají dvojí kontrole (jednak při sklizni, a jednak při státní zkoušce). Číslo státní zkoušky na etiketě a zdaňovací páska v národních barvách na krytu korkové zátky zaručují splnění přísných hygienických norem a provedení příslušných kontrolních postupů. Kontrolu a dozor v oblasti vinohradnictví a vinařství vykonává Spolková inspekce sklepnictví, která za tímto účelem disponuje řadou oprávnění včetně možnosti provedení inspekční prohlídky.

7. Srovnání a hodnocení rakouské a české právní úpravy vinohradnictví a vinařství

Pro porozumění odlišností české a rakouské právní úpravy vinohradnictví a vinařství bude užitečné uvědomit si hospodářský a historický význam tohoto odvětví v obou sousedících zemích. Vinohradnictví a vinařství v ČR se podílí na konečné rostlinné produkci přibližně 5%, ale existují oblasti, kde má mimořádný význam. Jde o Jihomoravský kraj, kde se nachází 94% vinic ČR (osázených ploch vinic je v ČR asi 18 500 ha) a obor se podílí 20% na celkové zemědělské produkci kraje.⁷⁷ Odvětví se významně podílí na zaměstnanosti na venkově a vinice tvoří charakteristický ráz zdejší krajiny.

Česká republika má také zajímavé rozložení plochy mezi jednotlivé pěstitele. Celkový počet registrovaných pěstitelů je zhruba 20 000, přičemž 30% z nich obhospodařuje plochu menší než 10 arů (hranice pro povinnou registraci vinic).⁷⁸ Téměř 75% plochy vinic však obhospodařuje 388 podniků (2% pěstitelů), které hospodaří na vinicích s výměrou nad 5 ha.⁷⁹ Toto rozložení je v souladu s trendem reforem společné zemědělské politiky, které usilují o rozdělení zemědělské plochy na větší produkční celky kvůli úsporám z rozsahu.

Postavení Rakouska na trhu s vínem je trochu jiná. Rakouská rozloha vinic je více jak dvojnásobná oproti české (v roce 2006 to bylo 51 000 ha⁸⁰). Rozkládají se od hranic s naší znojemskou podoblastí kolem Dunaje až po hranice se Slovenskem a Maďarskem kolem Neziiderského jezera a od Vídně dolů přes Burgenland až do Štýrska po hranice se Slovinskem. V Rakousku hospodaří na 30 000 drobných vinařství, z nichž většina prodává svá vína za dobré ceny přímo zákazníkům takzvaně „*ab Hof*“ (ze dvora) a jen málo z nich svá vína lahvuje (většina dodává hrozny ke zpracování). Pouze asi 2 500 podniků hospodaří na ploše vinic 5 ha a více⁸¹ (na ploše nad 5 ha hospodaří asi 8 % podniků). V kategorii nad 5 ha tak má Rakousko mnohem vyšší podíl celkového počtu podniků než v ČR, ale současně podniky z této kategorie obhospodařují podstatně nižší podíl celkové plochy vinic než u nás. Průměrná plocha, na níž hospodaří podnik této kategorie tak vychází na asi 10 ha v Rakousku, přitom v ČR to je 35 ha. Podniky obhospodařující plochu větší než 200 hektarů jsou u našeho souseda naprostou výjimkou. Výrazný je také rozdíl v roční spotřebě vína na osobu, která je v Rakousku 32 litrů, tedy dvojnásobně vyšší než v ČR (17 litrů).

⁷⁷ Tomšík, P.: Perspektivy vývoje a návrhy opatření politiky vinohradnictví a vinařství v ČR, MZLU, Brno 2007, s. 11.

⁷⁸ Vinařská ročenka 2007, vydavatelství Ing. Petr Baštan ve spolupráci se Svazem vinařů ČR, 2007, s. 5.

⁷⁹ Tomšík, P.: Perspektivy vývoje a návrhy opatření politiky vinohradnictví a vinařství v ČR, MZLU, Brno 2007, s. 23.

⁸⁰ Návrh reformy Komise: Směrem k udržitelnému evropskému odvětví vína, s. 16.

⁸¹ Dokumentation Österreichischer Wein 2006, Statistik Austria. Údaj však pochází z šetření v roce 1999, kdy v Rakousku působilo na 32 000 podniků.

7.1 Východiska obou právních úprav

Přistoupením k EU se změnil právní stav v oblasti vinohradnictví a vinařství jak v Rakousku, tak České republice. Rakouské vinařství mělo již před vstupem rámcově shodné zákonné podklady trhu s vínem jako EU. Na rozdíl od ostatních komodit nebylo víno podřízeno žádným tržním pravidlům a trh byl v zásadě volný. Pouze roční dovoz byl omezen na 250 milionů hektolitrů.⁸² Rakousko nepřistoupilo k přechodným lhůtám a od 1.1. 1995 zcela převzalo právní stav v EU. Celá oblast se tedy začala řídit nařízeními ES s přímým účinkem. Současný vinařský zákon v Rakousku č.141/1999 ze dne 23. července 1999 již byl vybudován na základě nařízení Rady (ES) č.1493/1999 ze dne 17. května 1999 o společné organizaci trhu s vínem. Zdá se, že však poněkud lépe využil prostor daný normami ES k vlastní regulaci odvětví vína než český zákon, jak se dále zmíním. Důležitým prvkem této regulace je princip původu. Ten znamená, že vinařský produkt, který splňuje požadavky stanovené některým členským státem ES a pokud zároveň v tomto státě vznikl, může být automaticky uveden do oběhu, i když nevyhovuje vnitrostátním rakouským předpisům. Uplatní se i vůči mezinárodním smlouvám, jejichž je ES stranou.⁸³

Česká republika přistupovala k EU o deset let později než Rakousko a její tehdejší vinařský zákon z roku 1995 reflektoval evropské předpisy (navíc i vzhledem k přijetí nového nařízení v roce 1999) jen ze 40%. Harmonizovaný vinařský předpis se musel vypořádat s institutem správy výsadbových práv, zavedením registru vinic, povinnými hlášeními o sklizni a produkci a vstoupil v platnost až těsně před přistoupením k EU 30. dubna 2004. Vzhledem k tomu, že od 1.5. 2004 se musí ČR stejně jako již dříve Rakousko řídit přímo použitelnými evropskými předpisy, které jsou pro členy EU stejné, odlišností právních úprav vyplývají jen z konkrétních přivolení v nařízeních ES, kterých je velmi málo. Lze tedy říci, že právní úprava odvětví vína je v obou zemích velmi podobná, není-li stejná. Obsahuje shodné nebo podobné právní instituty (hlášení, sklepní knihy, označování produktů), které svoji samostatnost čerpají z úmyslných mezer vytvořených jednotlivými nařízeními ES. Mohu se tak v následující subkapitole zaměřit jen na několik málo odchylek, které je možno v obou národních předpisech vysledovat.

⁸² <http://www.weinausoesterreich.at> čerpáno 25.1. 2008.

⁸³ Například Dohoda mezi ES a USA o obchodu s vínem z roku 2006, která připouští i jiné enologické postupy u amerických vín (tzv. gallování, což je ředění vína vodou) a přesto mohou být uváděny do oběhu na území ES.

7.2 Některé odlišnosti české a rakouské právní úpravy odvětví vína

Pokud jde o samotnou koncepci obou vinařských zákonů, již na první pohled zjistíme, že rakouský zákon je obsažnější a podrobnější. Je v něm obsažena i značná část toho, co je v české úpravě rozmělněno v jednotlivých prováděcích předpisech nebo dalších zákonech (úprava dozorčích orgánů a jejich činnosti, poskytování podpor, a další). Rakouský zákon navíc obsahuje poměrně podrobnou úpravu ovocného vína a vinných nápojů, která není obsažena v evropských předpisech a chybí v českém vinařském zákoně a je okrajově upravena pouze v prováděcí vyhlášce k zákonu o potravinách č.335/1997 Sb. Na druhou stranu, jestliže český zákon věnuje celou jednu hlavu vinohradnictví (úprava stanovených pěstitelských oblastí, hektarového výnosu, nové a nepovolené výsadby, práva na opětovnou výsadbu) v rakouském zákoně není vinohradnictví samostatně věnována žádná část a z této oblasti upravuje pouze hektarový výnos a stanoví v rámci ustanovení o označování rozčlenění rakouského vinařského území. Je to patrně důsledek dlouhodobého trendu evropské právní úpravy odvětví vína, kdy příliš regulovaná oblast vinařství pohlcuje právní úpravu vinohradnictví.

Pojmy, které oba zákony v úvodu definují, se poněkud liší. Například rakouský zákon zavádí pojem „rakouské víno“, kterým lze označit jakékoli víno vyrobené v Rakousku z rakouských hroznů, to by mohlo být do budoucna inspirací i pro českého zákonodárce. Určitou snahou o zlepšení tohoto stavu je informační kampaň Vinařského fondu pod názvem „Vína z Moravy, vína z Čech“. Daleko širší je v rakouském zákoně vymezen pojem „uvádění do oběhu“, neboť zahrnuje i získávání, výrobu, propagaci, dovoz a vývoz a každé přenechání jinému za účelem podnikání nebo pro účely podle Nařízení. Jde o přesnější a důkladnější vymezení tohoto pojmu než u českého zákona. Tento pojem je pro rakouský zákon vůbec stěžejní, neboť se s ním setkáme téměř v každém jeho ustanovení, kdežto v českém zákoně se uvádění do oběhu objevuje snad jen v ustanovení § 27, kde se pojednává o podmínkách pro uvádění produktů do oběhu. V českém zákoně jsou definovány důležité pojmy hned v úvodním ustanovení, v rakouském zákoně podle potřeby až dále v textu. Rozdílný je dále způsob měření cukernatosti moštu, v Rakousku se používá tradiční Klosterneuburský moštoměr, zatímco v ČR se sice dříve používal také, ale nyní se používá normalizovaný moštoměr. Oba zákony pak v příloze obsahují přepočty stupňů příslušných moštoměrů na procenta objemová alkoholu. Vzhledem k rozdílnosti stupnic obou moštoměrů pak vychází

odlišně v obou zemích i požadovaný stupeň cukernatosti moštu určeného pro výrobu jednotlivých kategorií vín.

Rakouská úprava enologických postupů a ošetření vína je velmi přísná, zejména pokud jde o přidávání látek do produktů, jsou tu patrné důsledky aféry s diethylglykolem. Je v kompetenci spolkového ministra určit prováděcím právním předpisem požadavky na čistotu přidávaných látek a stanovit přípustné limity jejich množství. Veškeré prostředky k ošetření vína poprvé uváděné do oběhu jsou podrobeny prozkoumání příslušným ústavem. V této části nalezneme také zvláštní pojem „zkažené víno“, které následkem nepříznivých okolností nevyhovuje požadavkům pro víno a nelze jej znovu vyrobit. Takové víno, pokud není zničeno, lze zpracovat jen na ocet nebo destilát. Dále v této úpravě existuje možnost smíchání (řezání) vína, které vlivem různých chemických nebo fyzikálních změn obsahuje cizorodé látky nebo obsahuje příliš mnoho či málo prvků důležitých pro správnou chuť vína, s jiným vínem, aby mohlo být tímto postupem znovu vyrobeno.

Rakouský zákon se také zmiňuje o „pokusném vínu“, na kterém se prostřednictvím pokusu zkouší nové metody školení vína. Jeho uvedení do oběhu musí povolit Spolková inspekce a celý pokus je podroben jejímu dohledu. V českém zákoně je v tomto ohledu stanovena v §12 odst.8 pouze možnost požádat Inspekci za účelem pokusu o povolení jiných enologických postupů nebo ošetření produktu než těch, které jsou uvedeny v předpisech ES, zákoně či prováděcím právním předpise. Nestanoví však žádné další podmínky a předpoklady pro provádění pokusu a odkazuje na nařízení Komise č.1622/2000. Rakouský zákon také definuje zdraví škodlivé, zfalšované a napodobené víno, což určitě přispívá k lepšímu prosazování a kontrole nezávadnosti produktů a správných enologických postupů. Všechny uvedené produkty nesmí být uváděny do oběhu s určitými výjimkami.

Protože je v Rakousku prodej takzvaně „ze dvora“ velmi populární, je v rakouském zákoně kromě jednotlivých kategorií vín upraven také hroznový mošt k přímé lidské spotřebě a burčák. Ten je populární vedle sudového vína také u nás, období jeho prodeje přímým spotřebitelům je však o měsíc kratší a lze ho prodávat pouze ve stavu kvašení, kdežto v Rakousku lze proces kvašení přerušit nebo zastavit a těsně před prodejem obnovit.

Při srovnávání jednotlivých kategorií vín zjistíme, že se český zákonodárce inspiroval rakouskou (a také německou) právní úpravou, přičemž kabinetní víno zařadil do skupiny vín s přívlastkem (v Rakousku jde o kategorii v rámci jakostního vína), ale na druhou stranu do skupiny přívlastkových vín nezačlenil kategorii botrytické víno (*Ausbruch*). Česká kategorie přívlastkového vína výběr z cibéb je totiž jakousi kombinací rakouské kategorie výběr ze

suchých bobulí (*Trockenbeerenauslese*) a botrytické víno. Jde totiž o výběr z bobulí nejen napadených ušlechtilou plísní, ale i přezrálých bobulí, a to výlučně pouze z těchto dvou druhů bobulí (na rozdíl od rakouského výběru ze suchých bobulí a zároveň se jedná o výběr z bobulí, což zase neplatí pro botrytické víno). Cukernatost bobulí českého výběru z cibéb je 32°NM, kdežto u rakouského výběru ze suchých bobulí 30°KMW (v přepočtu 37°NM). I u ostatních kategorií přívlastkových vín je v Rakousku stanovena vyšší minimální hranice cukernatosti použitých hroznů nebo bobulí. Musíme si však uvědomit, že jde o jižněji položené vinařské území.

Rozdílně je stanoven hektarový výnos pro produkci určitých kategorií vín. V ČR je nutné k tomu, aby mohly být vinné hrozny použity k výrobě jakostního vína s.o., nepřekročit hektarový výnos 14 tun na jeden hektar. Při překročení lze úrodu použít jen k výrobě stolního nebo i zemského vína. V Rakousku je stanoven hektarový výnos na 9 tun na jeden hektar nebo 6 750 litrů vína (využilo tedy i tento možný způsob stanovení tohoto ukazatele, který unozňuje bod H Přílohy VI Nařízení) a vztahuje se také na zemské víno. Pro zemské i jakostní víno pak stanoví vyšší minimální obsah kyselin přepočtený na kyselinu vinnou, a to 4g na jeden litr (Nařízení stanoví 3,5 g/l) a pro jakostní víno ještě minimální objem zbytkového alkoholu 9% obj. (resp. 5% obj. pro přívlastkové vína) a minimální objem celkového alkoholu u kabinetního vína 13% obj. Také z těchto skutečností lze dovodit, že se rakouské vinařství orientuje výlučně na kvalitu svojí produkce.

Kvalita hroznů pro výrobu přívlastkových vín (hmotnost, cukernatost) je v ČR ověřována inspektory SZPI na požádání pěstitelů, v Rakousku tuto činnost provádějí specializované pomocné orgány Spolkové inspekce, tzv. měřiči cukernatosti moštu, kteří kontrolu sklizených hroznů provádějí přímo u pěstitelů při sklizni. Sklizeň pro pozdní sběr kontrolují přímo ve vinicích. Rakouští pěstitelé jsou povinni včas oznámit na příslušných místech záměr sklízet hrozny pro přívlastková vína a sklizené hrozny v den sklizně dozorčím orgánům ukázat. O těchto úkonech je jim dozorčími orgány vystaveno potvrzení, které je jednou z podmínek pro uvedení přívlastkového vína do oběhu. Podobně i v ČR je vystaven doklad o tom, že byly Inspekcí ověřeny původ, cukernatost, hmotnost, odrůda nebo napadení ušlechtilou plísní u příslušných hroznů.

Pokud jde o označování produktů, právní úprava v obou zemích je velmi podobná, což je způsobeno podrobnou úpravou v Nařízení. Rakouský zákon věnuje samostatný paragraf ustanovením k ochraně před klamavými údaji. To v českém zákoně chybí, jen v ustanovení §27 odst.3 se obecně stanoví, že do oběhu nelze uvádět produkt klamavě označený, způsobilý

vyvolat nebezpečí záměny nebo nabízený ke spotřebě klamavým způsobem a odkazuje se na příslušná ustanovení obchodního zákoníku a zákona č. 634/1992 Sb., na ochranu spotřebitele, přičemž kontrolu, zda nedochází ke klamání spotřebitele, provádí Inspekce. Právní úprava ochrany označení původu a zeměpisných označení je obsažena v zákoně č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a ochranu poskytuje i Lisabonská dohoda o ochraně označení původu a o jejich mezinárodním zápisu z roku 1958. Podle rakouského zákona lze na etiketě zemského nebo jakostního vína uvést za daných podmínek názvy dvou odrůd a u těchto kategorií vín i stolního vína je nutno uvést obsah zbytkového cukru. V ČR lze na etiketě zemského vína uvést i více odrůd, ale podíl každé z nich musí činit alespoň 15%, ale není povinné uvádět obsah zbytkového cukru (tato povinnost platí jen pro označování jakostního vína s.o.). U jakostního odrůdového vína je možné uvést až 3 odrůdy, ze kterých bylo toto víno vyrobeno. Jako doplňující tradiční výrazy, jejichž použití je umožněno Nařízením, se v Rakousku používají výrazy „*Heuriger*“ (*Heurige* je označení tradiční vinařské hospody), „*Schilcher*“ a „*Bergwein*“.

Registry vinic jsou v Rakousku vedeny obvodními správními úřady a obsahují údaje o pěstitelích a vlastnících vinařských ploch a několik dalších údajů o vinicích, zatímco prohlášení v oblasti vinařství patří do agendy Spolkové inspekce, i když jsou primárně podávány u jednotlivých obcí. Spolková inspekce eviduje všechna prohlášení, ale i potvrzení o cukernatosti moštu, průvodní doklady a rozhodnutí o státním zkušebním čísle v tzv. podnikovém katastru, který vede pro každý jednotlivý podnik. U nás je naopak agenda týkající se registrace vinic, údajů o pěstitelích, ale i veškerých prohlášení a oznámení v oblasti vinařství a správy výsadbových práv svěřena Ústavu, respektive jeho Odboru trvalých kultur. Tato koncentrace je zřejmě na místě, neboť se jedná o odborný správní úřad, který má k tomu patřičně vybavený a kvalifikovaný aparát. Některé údaje z Registru vinic jsou již zveřejňovány i přes Portál farmáře, kde si mohou jednotlivé subjekty kontrolovat svá data a reagovat na případné nesrovnalosti.

Proces zařídování jakostních a přívlastkových vín zavedený v ČR, který provádí a o zařídění rozhoduje Inspekce a jehož výsledkem je přidělení evidenčního čísla jakosti, je obdobou rakouského procesu udělování státního zkušebního čísla, kterému taktéž podléhají jakostní a přívlastková vína a provádí jej některý pověřený zkušební ústav, ale o udělení rozhoduje spolkovým ministrem pověřený státní úřad. Žádost o udělení státního zkušebního čísla má podobné náležitosti a vyžaduje zaslání odebraných vzorků stejně jako žádost o zařídění vína (vzorky si však v Rakousku odebere výrobce sám). Státní zkušební číslo však

lze na rozdíl od již jednou provedeného zařídění a přidělení evidenčního čísla jakosti odejmout. Na druhou stranu lze argumentovat tím, že nebylo-li rozhodnuto o zařídění, přičemž produkt zařídění podléhá, nebo produkt neodpovídá zařídění, nelze takový produkt podle českého zákona vůbec uvést do oběhu. Zvláštností oproti české praxi je i nutnost používání zdaňovacích pásech s číselným označením na lahvích jakostních vín kvůli kontrole odvádění spotřební daně.

Specializovaným orgánem pro dohled nad dodržováním vinařských předpisů v Rakousku je Spolková inspekce, která však využívá služeb speciálně vyškolených osob (inspektorů a měřičů cukernatosti moštu). Odebrané vzorky nezkoumá, ale zasílá Spolkovému úřadu pro vinařství (Eisenstadt) nebo Spolkovému úřadu pro víno a ovocnářství (Klosterneuburg), které zpracovávají příslušné odborné posudky. Měřiči cukernatosti moštu se zabývají zejména kontrolou sklizně a prohlášení o sklizni a o zásobách, zatímco inspektoři plní ostatní úkoly v rámci kompetencí Spolkové inspekce a aby nedocházelo ke střetu zájmů, nesmí se na kontrolovaných podnicích jakkoliv účastnit nebo pro ně vyvíjet jakoukoliv činnost.

V ČR orgán specializovaný pouze na vinařství a vinohradnictví neexistuje, vždy toto odvětví představuje jen dílčí působnost daného orgánu. Dozorčí činnost na úseku vinařství vykonává Inspekce jako jednu ze svých agend v oboru zemědělství a potravinářství a dozorčí činnost v oblasti vinohradnictví vykonává Ústav (včetně přímých kontrol jednotlivých vinic, zda souhlasí údaje zapsané v Registru vinic). Inspekce se v oblasti vinařství soustředí zejména na provádění senzorických zkoušek vína, ověřování odrůd, původu, cukernatosti a hmotnosti hroznů určených k výrobě přívlastkového vína a na zařídování vín a za tím účelem její zaměstnanci (inspektoři) mohou odebírat u kontrolovaných osob příslušné vzorky. Při kontrole mají inspektoři (stejně jako jejich rakouští kolegové) oprávnění zajistit produkty nevyhovující právním předpisům. Zajištění produktů trvá do doby, než inspektorát pravomocně rozhodne o jejich propadnutí, zabrání nebo zničení. Rakouský zákon upravuje velmi podrobně postup při kontrolních prohlídkách, odběru vzorků, zabavování produktů, český zákon č. 146/2002 Sb., o státní zemědělské a potravinářské inspekci, je v tomto ohledu poměrně stručný.

Pokud jde o sankční ustanovení, zdá se být rakouský zákon přísnější, neboť kromě ustanovení o správních deliktech (resp. přestupcích) obsahuje na rozdíl od českého zákona i ustanovení o soudně trestných deliktech. Protiprávní jednání naplňující znaky některé ze skutkových podstat obsažených v rakouském vinařském zákoně jsou postihovány trestem

odnětí svobody až na 6 měsíců nebo peněžitým trestem v rozsahu až 360 denních pokut, přičemž jsou zároveň zabaveny produkty tvořící předmět trestního řízení. Specifickým trestem je i povinnost nechat uveřejnit na svoje náklady rozsudek v denním tisku. Méně závažná protiprávní jednání jsou řešena ve správním řízení, avšak horní hranice pokut zdaleka nedosahují takové výše jako ty v ČR. Srovnáme-li sankci za neodevzdání prohlášení o sklizni, v Rakousku hrozí pokuta až do výše 1 820 € (cca 47 000 Kč), ale v ČR lze uložit za tento správní delikt pokutu až do výše 5 milionů Kč (maximální pokuta v Rakousku činí 7 270 €, tedy asi 190 000 Kč). Domnívám se, že takto široké rozpětí pokut nepřispívá k právní jistotě odpovědných subjektů, přičemž horní hranice pokut není v mnoha případech adekvátní spáchanému přestupku a má pro podnikatele výrazně likvidační charakter. Dochází tu zřejmě k nahrazování chybějících skutkových podstat trestných činů v této oblasti hrozbou záměrně vysokých pokut. Podle českého zákona však lze v některých případech od uložení pokuty upustit. Odlišná je doba, po jejímž uplynutí zaniká odpovědnost za správní delikt, kdy v ČR je subjektivní lhůta pro zahájení řízení 2 roky a objektivní 5 let, přičemž v Rakousku je stanovena pouze objektivní lhůta v délce jednoho roku.

7.3 Problematika značení produktů podle místa původu

Poučné je srovnání právní úpravy zvláštních tradičních výrazů pro označení jakostního vína stanovené oblasti podle Přílohy VII bod A věta 2 písm. c) Nařízení, tedy vín originální certifikace (VOC) v ČR a vín „*Districtus Austria Controllatus*“ (DAC) v Rakousku. Jde o románský systém značení produktů podle původu, který dlouhodobě protěžuje EU a který se v německé vinařské oblasti (ke které geograficky patří i ČR a Rakousko) začíná uplatňovat až v posledních letech. Německý model používá systém značení a klasifikace vín podle odrůd a cukernatosti moštu. Avšak Rakousko na tento model přešlo teprve v padesátých letech minulého století, předtím se orientovalo na původ vína. Navázat na historicky původní systém se rozhodlo v roce 2003, kdy zavedlo systém geografického určení DAC. Hlavním důvodem této změny byl konkurenční tlak na národním i mezinárodním trhu s vínem, kde mohou uspět jen produkty s efektivní podporou odbytu a propagací.

Členitost rakouské vinařské krajiny, která je charakterizována množstvím malých vinařských oblastí, širokou nabídkou odrůd (mnohdy ve světě neznámých), velkým množstvím úrovní kvality vína a zejména širokou nabídkou různých typů vín v jedné jediné vinařské oblasti, vytváří z rakouského vína z hlediska marketingu náročnou komoditu nejen

v oblasti vývozu, ale i v domácím prostředí, kde se v takto široké nabídce orientuje jen skupina vinařských odborníků. V podobné situaci se nachází i Česká republika.

Systém označování vín podle původu spojuje zeměpisný původ s přesně definovanou chutí odtud pocházejících vín, a tím poskytuje přesnější informaci pro spotřebitele a ulehčuje mu rozhodování při nákupu. DAC umožňuje charakterizovat regionálně typický a jasně definovaný styl vína, které přitom vyrábí různí vinaři. Kvůli DAC byly v Rakousku založeny Regionální vinařské výbory⁸⁴ a jeden Národní vinařský výbor, který slouží jako určitý mezičlánek a zprostředkovatel mezi regionálními vinařskými výbory a spolkovým ministerstvem. Tyto výbory, které jsou v celém rozhodovacím procesu nejdůležitější a pracují zcela samostatně⁸⁵, získaly pravomoc vytvářet marketingové a produktové strategie s cílem vytvořit jasnou definici image příslušného regionu a s ním spojené zeměpisně určené víno, jehož propagace bude probíhat pod záštitou názvu určené vinařské oblasti s označením DAC.

První rakouské DAC „*Weinviertel DAC*“, do kterého se zapojilo více než 500 vinařů z největšího rakouského regionu, vyrábí vína s tímto zeměpisným určením teprve krátkou dobu (vzniklo v roce 2003), ale jeho pozitivní vliv na odbyt zdejších vín s tradičním a výjimečným pepřovým nádechem je patrný, neboť spotřebitelé získali k tomuto garantovanému označení původu důvěru. Vyrábí se z odrůdy Veltlínské zelené, která se pěstuje na polovině plochy vinic tohoto regionu a zároveň tato plocha představuje téměř polovinu všech světových vinic osázených touto odrůdou. Z dalších lze jmenovat „*DAC Traisental*“ pro odrůdy Ryzlink a Veltlínské zelené, „*DAC Mittelburgenland*“ pro odrůdu Frankovka a „*DAC Blaufränkisch*“ taktéž pro Frankovku. Tím však také vzniká otázka, zda se vůbec může lišit veltlín z Weinviertelu a veltlín z Traisentalu, a tedy, zda tady nedochází k devalvací označení DAC a nepřehlednosti pro běžného spotřebitele. Na druhou stranu mohou některá dobrá vína, která z nějakého důvodu do systému DAC nezapadnou, budít dojem méněcennosti. I s ohledem na tyto otázky by se mělo postupovat při tvorbě VOC u nás.

Česká republika má podobně rozmanité vinařské oblasti, ve kterých se pěstuje na čtyři desítky různých odrůd a z těchto rozmanitých poloh vytváří místní vinaři vína různé kvality. Zavést systém značení vín podle místa původu by tedy bylo jistě žádoucí. Naše VOC je v zákoně koncipováno tak, že výrobci vína v regionech, kteří mají zájem označovat svá vína jako VOC, založí občanské sdružení, které požádá ministerstvo o udělení povolení přiznávat označení VOC svým členům. Obdržel-li je, může označovat svá vína touto značkou, pokud

⁸⁴ Výbory jsou meziodvětvové, tedy složené ze zástupců hlavních odvětví vinařského průmyslu v daném regionu (obchodníci, vinníci, vinařské podniky, ale i malovínaři, správci vinařských stezek, atd.).

⁸⁵ Pouze rozhodnutí, která mají právní důsledky, podléhají svolení Národního vinařského výboru.

splní určité charakteristiky typické pro daný region. Zákon však nezřídil žádné zvláštní orgány (výbory či komise), které by definovaly charakter VOC a účastnily se rozhodovacího procesu, ani nevymezil nějaké obecné regionální charakteristiky. Ministerstvo se podle současného znění zákona nachází v pozici registračního úřadu. V rozhodnutí o povolení sice může stanovit podmínky, za nichž lze označení VOC přiznávat a podmínky jeho uvádění do oběhu, ale nemůže překročit své pravomoci ani rozsah povinností, které stanoví § 23 zákona a prováděcí vyhláška, nemůže tedy stanovit žádná dodatečná zpřísnující kritéria. Současná díkce zákona tedy vyžaduje od sdružení vinařů, chce-li přiznávat označení VOC, aby se materiálně i personálně vybavilo tak, aby veškerou agendu spojenou s VOC zabezpečilo z vlastních zdrojů. Ministerstvo totiž nemůže nahradit chybějící regionální výbory jako mezičlánky mezi výrobcí a ministerstvem, avšak ani sdružení výrobců jako občanské sdružení nemůže nahrazovat státní nebo státem autorizované instituce. Pro vznik fungujícího systému VOC bude tedy nutné zákon novelizovat.

V ČR se zatím rodí jediné VOC a sice VOC Morava a diskuse o něm se táhnou již řadu let. Bylo založeno sdružení VOC Morava s cílem zachránit místní pojem původu Morava a zlepšit ochranu původních moravských vín před znehodnocováním cizími víny. Původní koncept sdružení vinařů s tímto názvem, který měl vyrábět víno VOC Morava, byl na valné hromadě sdružení v červnu 2007 pozměněn, neboť převládl názor, že víno VOC Morava by se nemělo prozatím vyrábět a nejdříve by se měla vytvořit koncepce apelací, a pak teprve uvést první víno označené VOC na trh. Součástí návrhu bylo vytvoření útvaru se zastoupením vinařů z celé ČR a dalších profesí včetně odborníků z oblasti vinařství a vína, který by měl vytvořit rozumný model VOC a stanovit kritéria pro vznik apelací u nás.⁸⁶ Poslední návrh zase vyznívá ve prospěch rychlého zavedení VOC Morava, přičemž v budoucnu by se měl rozvinout další projekt s označením VOOG Morava (víno originálního certifikovaného a garantovaného původu z význačné moravské viniční plochy).⁸⁷

Značku VOC Morava by měl spotřebitel poznat podle jednotné láhve, hlavní etikety a číslované záklopy. Vnější znaky této značky budou zárukou, že koupené moravské víno, je vyrobeno každým členem sdružení samostatně, ale podle předem dohodnuté technologie, která zaručí jeho pravost, odrůdový i moravský charakter, typickou pitelnost a svěžest. Hektarová sklizeň pro výrobu takového vína bude omezena a každé odrůdové víno projde třídicím řízením Inspekce a po naláhování kontrolou jakosti orgánem sdružení, který bude složen nejen z výrobců vína tohoto značení, ale i zástupců distribučních firem. Základní

⁸⁶ In Vinařský obzor, č. 11/2007, s. 557.

⁸⁷ In Vinařský obzor, č. 1-2/2008, s. 65.

charakter vín tohoto značení bude určovat každý rok výroční schůze výrobců, přičemž se bude pohybovat v určitých rámcových hodnotách. Zbývá vypracovat organizační strukturu členů sdružení, jednací řád sdružení a dojednat finanční a ideovou podporu se státními orgány a oborovými organizacemi.

Projekt VOOG Morava vychází z dokončené kategorizace moravských vinic, kterou provedl Ústav. V rámci této kategorizace bude nutno vybrat význačné viniční polohy ze soupisu viničních tratí první kategorie a finančně zajistit průzkum ekologických, pěstitelských a historických podmínek vybraných význačných poloh a vymežit jejich katastrální území. Odborná komise by pak měla navrhnout za součinnosti místních vinařů optimální využití takové polohy vhodnými odrůdami pro přesně vymezené území význačné polohy. Jedinečnost a zvláštní kvalitu vín z takové polohy budou muset její vlastníci prokazovat každoročně účasti na soutěži vín z význačných poloh, která bude rozhodujícím kritériem pro udělení VOOG.

Shrnutí:

Vzhledem k tomu, že ČR i Rakousko jsou členskými zeměmi EU a zemědělská politika je regulována na komunitární úrovni, je právní úprava obou zemí, týkající se vinohradnictví a vinařství, určována především přímo aplikovatelnými nařízeními vydanými příslušnými orgány ES. Rakouská právní úprava vinohradnictví a vinařství se tak příliš neodlišuje od té české a obě obsahují prakticky shodné či velmi podobné právní instituty, vyvěrající z úmyslných mezer, které vytvářejí jednotlivá nařízení ES. Výrazná odlišnost není ani v systematické právních předpisů a vinařského práva jako celku. Zvláštní povahu má rakouské vinohradnické právo. Je totiž prakticky konzumováno právem vinařským, které je v rakouském vinařském zákoně dominantní. Klasifikace produktů a systematika označování produktů v obou srovnávaných úpravách vychází z německé tradice.

Za nejdůležitější odlišnosti srovnávaných právních úprav lze považovat:

1. Rakouský zákon je komplexnější v tom, že zahrnuje značnou část toho, co je v českém právním řádu rozptýleno v jednotlivých prováděcích předpisech nebo zákonech souvisejících s problematikou vinařství a vinohradnictví.
2. V rakouském zákoně je mnohem širěji vymezen pojem „uvádění do oběhu“, čímž dochází k tomu, že se tento zákon vztahuje na širší okruh osob, které při svých podnikatelských aktivitách přicházejí do styku s vínem.

3. Rakouský zákon zavádí k měření cukernatosti moštu Klosterneuburský moštoměr. Zatímco v ČR je předepsán normalizovaný moštoměr. Vzhledem k rozdílnosti stupnic obou moštoměrů pak vychází odlišně také požadovaný stupeň cukernatosti moštu určeného pro výrobu jednotlivých kategorií vín.
4. Rozdílně je stanoven nejvyšší přípustný hektarový výnos pro produkci jakostního vína stanovené oblasti a v Rakousku je tento limit vztažen také na zemské víno.
5. Jakostní a přívlastková vína podléhají v Rakousku dvojí kontrole. Jednak jsou specializovanými orgány Spolkové inspekce kontrolovány hrozny určené pro výrobu těchto kategorií vín, a to přímo u pěstitelů během sklizně, a jednak jsou tato vína před uvedením do oběhu podrobena šetření v pověřených zkušebních ústavech. Kvalita hroznů pro výrobu přívlastkových vín je v ČR ověřována pověřenými inspektory Inspekce a vína jsou zařídována samotnou Inspekci.
6. V Rakousku působí jediný dozorčí orgán specializovaný pouze na vinohradnictví a vinařství (Spolková inspekce), zatímco v ČR je dozorčí činnost rozdělena mezi Inspekci (vinařství) a Ústav (vinohradnictví).
7. V oblasti sankcí obsahuje rakouský zákon ustanovení o soudně trestných deliktech. Umožňuje tak kromě pokut za správní delikty ukládat trest odnětí svobody až na 6 měsíců nebo peněžitý trest v rozsahu až 360 denních pokut.
8. V obou právních úpravách je zakotvena možnost používat zvláštní tradiční výrazy pro označení jakostního vína stanovené oblasti podle Nařízení. Zatímco v Rakousku již několik geografických určení původu, tzv. DAC, vzniklo, v ČR bude nutné současná ustanovení vinařského zákona týkající se VOC upravit tak, aby bylo zavedení tohoto specifického systému značení technicky a materiálně proveditelné.

8. Reforma společné organizace trhu s vínem

Společná organizace trhu s vínem má za sebou bez mála 40 let existence a během této doby byla průběžně přizpůsobována aktuálním potřebám tohoto odvětví a trhu. V současné době probíhá v pořadí již čtvrtá reforma této tržní organizace.⁸⁸ Pro ČR jde však o první reformu, na jejíž podobě se může aktivně účastnit a prosazovat zájmy svých vinohradníků a vinařů, a to i prostřednictvím vinařských organizací COPA/COGECA⁸⁹ a AREV⁹⁰, jejichž je členem. Již poslední reforma v rámci Agendy 2000, která se promítla do nařízení Rady ES č.1493/1999 zlepšila postavení severních vinařských zemí zavedením programu restrukturalizace vinic a zdá se, že i současná reforma bude v nastoupeném trendu pokračovat.

Nutnost reformy bezesporu vyplývá z pokračující nadprodukce vína, kterou nedokázalo zastavit ani reformní úsilí v roce 1999. Cílem současné reformy je podle komisařky pro zemědělství a rozvoj venkova M.F. Boelové „*zlepšit konkurenceschopnost evropských producentů vína, dobýt zpět ztracené trhy, vysušit proslulé jezero nadbytečného vína a celou oblast zjednodušit*“.⁹¹ Zároveň by však měly být zachovány ty nejlepší tradice výroby vína v EU, pomoc venkovským oblastem a ochrana životní prostředí. Komisařka ve svém vyjádření uvádí, že EU hrozí bez provedení reformy vzhledem k poklesu spotřeby vína v Evropě a dovozům rostoucím o 10% ročně nadprodukce v roce 2010 až 15%.⁹² Hlavním bodem reformy by mělo být zrušení nouzové destilace, urychlení klučení vinic, zákaz obohacování cukrem nebo moštem a liberalizace pravidel označování vín a enologických postupů. Pádovým argumentem je, že se každý rok vynakládá přes půl miliardy eur na likvidaci vína, o které není na trhu zájem. Utracené prostředky by tak bylo jistě možno využít lépe, a to například na podporu kvality a propagace evropských vín ve třetích zemích.

8.1 Návrh reformy Komise

Komise svoji vizi reformy představila již v červnu roku 2006 formou Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu⁹³ a dále svůj návrh představila veřejnosti v hlavních městech vinařských členských států. S tímto návrhem však bez výhrad nesouhlasila ani jedna z těchto zemí. Kromě jednotlivých států se k reformě vyjádřil také Evropský parlament, který ve svém

⁸⁸ Reformy proběhly v letech 1979, 1987 a 1999.

⁸⁹ Evropská zemědělská organizace s pracovní skupinou pro víno. Jejím prostřednictvím má ČR svého zástupce i v poradní skupině „Vino“ při Komisi.

⁹⁰ Sdružení evropských vinařských regionů.

⁹¹ In *Vinařský obzor*, č. 9/2007, str. 409.

⁹² Tamtéž.

⁹³ Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu „Směrem k udržitelnému evropskému odvětví vína“ KOM (2006) 319. ze dne 22. června 2006.

kritickém stanovisku navrhnul méně razantní a logičtější postup, a dále obě zmíněné vinařské organizace. Po roce jednání na úrovni vládní i profesní byla dne 4. července 2007 celá reforma znovu představena v novém pozměněném návrhu právního textu, který se ale podobal původnímu z asi 90%.⁹⁴ Z něj uvádím několik důležitých aspektů:

- Návrh se staví za opětovné dosažení rovnováhy na trhu, a proto požaduje zrušení veškerých podpor určených ke snižování přebytků vína (podpora destilace, skladování, používání moštu a vývozní náhrady).
- Komise navrhuje přidělit každému producentskému státu prostředky v rámci národního finančního rámce (tzv. národní obálka), což by mělo umožnit financovat opatření reagující na místní potřeby (restrukturalizace vinic, zlepšení jakosti a tržní orientace prostřednictvím opětovné výsadby nebo přechodu na jiné odrůdy, propagace vín na vývozních trzích, atd.).
- Asi 10% rozpočtu na společnou organizaci trhu s vínem by mělo být vyčleněno na nové propagační projekty mimo EU, přičemž by se tyto prostředky měly přidělovat z národních obálek. Navrhuje financovat informační kampaně pro spotřebitele i v EU.
- Komise chce zajistit, aby reforma snížila dopady vinohradnictví a vinařství na erozi a kontaminaci půdy, používání přípravků na ochranu rostlin a nakládání s odpady. Proto chce zařadit všechny vinařské oblasti do režimu jednotné platby již fungující u jiných zemědělských produktů, který podporu váže na dodržování minimálních norem v oblasti životního prostředí.
- Převodění části prostředků z rozpočtu na společnou tržní organizaci vína do fondu rozvoje venkova, v němž se tyto vyčlení pro vinařské oblasti (podpora zahájení činnosti mladých zemědělců, odborná příprava, podpora předčasného odchodu do důchodu, atd.).
- Rada by měla přenést na Komisi pravomoc rozhodovat o povolení enologických postupů uznaných na mezinárodní úrovni Mezinárodní organizací pro révu vinnou a víno. Tím by došlo k rychlejší aktualizaci postupů a využití nejnovějších technických poznatků v této oblasti.
- Komise usiluje o zrušení podpory k využívání hroznového moštu při obohacování⁹⁵ a rovněž o zákaz používání sacharózy. Maximální úroveň obohacení stanovit na 1% obj. v zóně C a 2% obj. v ostatních zónách. Navrhuje zrušení požadavku na minimální přirozený obsah alkoholu u vína.

⁹⁴ Půček, M.: Protestní akce proti reformě trhu s vínem v EU 16.7. 2007 v Bruselu, in *Vinařský obzor*, č. 9/2007, str. 408.

⁹⁵ Podle údajů Komise se ročně vynakládá okolo 200 milionů eur na tuto formu podpory.

- K lepší orientaci spotřebitele a zvýšení konkurenceschopnosti evropských vín mají být pravidla označování sjednocena pro všechny druhy vín a zjednodušena tak, aby bylo možné označit na etiketách všech vín ročník sklizně a odrůdu révy (i na vínech bez zeměpisného označení). Měla by být usnadněna produkce vín z jediné odrůdy či směsi jedné nebo více odrůd a povoleno míchání jedné odrůdy vína různého původu v členském státě a/nebo z různých členských států.
- Vinaři, kteří nemají pro své víno odbyt a jsou závislí na současných podporách by se měli rozhodnout pro vykloučení svých vinic a přejít na pěstování jiných plodin.⁹⁶ Za tím účelem obdrží prémie na klučení⁹⁷, která se bude v průběhu pětiletého období snižovat. V ekologicky citlivých a horských oblastech mohou klučení členské státy omezit, aby se zabránilo nepříznivým dopadům na životní prostředí. Rovněž jim bude umožněno ukončit klučení, přesáhne-li vykloučená plocha 10% plochy osázené vínem.
- Komise navrhuje od 1. ledna 2014 umožnit volnou výsadbu révy s případným omezením pro oblasti v rámci zeměpisných označení. Opatření má sloužit úspěšným vinařům k rozšiřování ploch jejich vinic a dosažení úspor z rozsahu. Dosavadní termín ukončení práv na výsadbu (2010) je tedy nutno prodloužit do konce roku 2013.

Stěžejním bodem návrhu reformy je přidělení části rozpočtu přímo členským zemím prostřednictvím národních finančních rámců. Po přechodném období let 2008-2013 by měly tyto prostředky tvořit již dvě třetiny celkového rozpočtu pro společnou organizaci trhu s vínem. Finanční rámec bude sestaven na základě podílu státu na plochách vinic, produkci a výdajích v minulém období. Každý členský stát pak bude mít možnost tyto prostředky využít dle svých potřeb k hrazení opatření ze stanoveného seznamu, který zahrnuje:

1. režim restrukturalizace a přeměny vinic,
2. podporu na uvádění vín EU na trhy ve třetích zemích a jejich propagaci,
3. nová opatření k řešení krizí jako jsou pojištění proti živelním pohromám a administrativní náklady na vytvoření vzájemného fondu specifického pro odvětví vína⁹⁸ a
4. podporu sklizně v zeleném stavu.⁹⁹

⁹⁶ V původním návrhu se jednalo o úplné vykloučení vinic o rozloze 400 000 hektarů. Po nátlaku Itálie a Španělska Komise v pozměněném návrhu tento rozsah snížila na polovinu.

⁹⁷ Podmínkou by mělo být dodržování pravidel v oblasti životního prostředí.

⁹⁸ Jde o formu finanční pomoci na pokrytí administrativních nákladů vzniklých při zřizování fondů, jejichž cílem je pojištění producenty před kolísáním trhu.

⁹⁹ Podpora bude poskytnuta formou kompenzace pro producenty vína, kteří všechny vinné hrozny na daném pozemku sklídí, dokud jsou nezralé.

Použití takových opatření bude podléhat společným pravidlům, aby nedocházelo k narušování hospodářské soutěže, a oznámení národního programu Komisi.

Podle uvedeného návrhu by měla být také zjednodušena struktura organizací producentů a jejich dalšími cíli by měla být podpora racionalizace a zlepšování produkce a zpracování, podpora iniciativ v oblasti řízení vedlejších produktů a provádění výzkumu v oblasti udržitelných metod produkce a vývoje trhu. Zpřísněny by měly být podmínky pro uznávání zvláštních organizací v odvětví vína. Měly by být zřízeny z vlastní iniciativy a tvořeny zástupci ekonomických činností v odvětví vína a uskutečňovat jeden nebo více cílů uvedených v nařízení (nově také informační kampaně o výhodách a škodlivých účincích konzumace vína a propagace ve třetích zemích, vývoj metod a nástrojů ke zlepšení jakosti produktů).

8.2 Politická dohoda o reformě odvětví vína na úrovni Rady ministrů

Upravený návrh reformy z pera úředníků Komise (ze dne 4.7. 2007) prakticky nereflektoval stovky připomínek ze strany Evropského parlamentu a profesních organizací vinařů. Nesouhlas s návrhem vyjádřilo především sdružení AREV a uspořádalo protestní akci během zasedání Rady ministrů v Bruselu dne 16.7. 2007.¹⁰⁰ Na ministerské úrovni vyjádřilo nesouhlas s uvedeným návrhem šest členských států podepsáním společné deklarace 19. září 2007 v německém městě Mainz.¹⁰¹ Nesouhlas se vztahoval zejména k zákazu zvyšování cukernatosti sacharózou, které znevýhodňuje klimaticky nepříznivé regiony severní zóny A, s intenzivnější podporou klučení v korelaci s nelogickým zrušením výsadbových práv v roce 2013 a proti označování odrůdy a ročníku na etiketách stolních vín.

K politické dohodě o reformě vinařství na úrovni Rady ministrů zemědělství nakonec došlo po dlouhém vyjednávání 19. prosince 2007. Původní ambiciózní návrh Komise byl do značné míry zmírněn, a to především díky přijetí základních bodů řešení navržených Evropským parlamentem v jeho poradním stanovisku ze dne 12. prosince 2007. Ministři se dohodli na rozpočtech pro jednotlivé členské země (národní obálky)¹⁰², které zohledňují reformní potřeby členských zemí a ze kterých budou financována všechna opatření přijatá v rámci reformy (výše zmíněná restrukturalizace vinic, modernizace výrobních postupů včetně uvádění na trh, zelená sklizeň, vzájemné fondy a pojištění úrody). Nebyl však

¹⁰⁰ Na tomto zasedání Rady ministrů návrh reformy zamítlo 17 států, přičemž 14 z nich požadovalo vyváženost reformy.

¹⁰¹ Jednalo se o Česko, Slovensko, Německo, Rakousko, Lucembursko a Rumunsko. In Vinařský obzor, č.10/2007.

¹⁰² ČR se podařilo vyjednáváním získat dvojnásobek původně navrhované částky (3 miliony eur).

akceptován návrh Komise na povinnost vyčlenit určitou částku na propagaci vín v třetích zemích, která například v Česku a na Slovensku měla činit 30% národní obálky. Financování propagace evropského modelu výroby vína ve třetích zemích tak bude pro členské státy dobrovolné. Fakultativně mohou členské státy:

- zavést režim jednotných plateb pro některé pěstitele na základě objektivních kritérií,
- během čtyřletého přechodného období financovat za určitých omezujících podmínek a jen do stanovené výše nouzovou destilací ze své národní obálky, poté již jen se souhlasem Komise,
- financovat za určitých podmínek destilaci vedlejších produktů vinifikace z národní obálky,
- po čtyřletém přechodném období, kdy se nadále bude uplatňovat stávající podpora obohacování moštem, mohou odpovídající částku převést do režimu jednotných plateb.

Původní rozsah klučení vinic byl snížen na 175 000 hektarů. Režim prémie za klučení se má týkat všech pěstitelů, kteří se sami dobrovolně rozhodnou, zda se zúčastní nebo ne. Nebude však platit pro pěstitele v členských státech s roční produkcí menší než 50 000 hl. Režim bude uplatňován ve období tří let, přičemž výše kompenzací bude postupně klesat.¹⁰³ Udělenou prémie mohou členské státy samy navýšit o dodatečnou vnitrostátní podporu nepřesahující 75% udělené prémie. Členské státy budou oprávněny klučení zastavit, pokud by přesáhlo 8% plochy vinic (10% na regionální úrovni), nebo z režimu vyjmout horské nebo zaostalé oblasti, popřípadě oblasti s ohroženým životním prostředím. Také Komise může stanovit členskému státu horní hranici klučení ve výši 15%. Vyklučená plocha bude moci získat jednotnou platbu na plochu (tedy oddělenou přímou podporu odpovídající průměru v regionu), která nesmí přesáhnout 350 eur na hektar. Práva na výsadbu se zruší v roce 2015, přičemž některé členské státy si je budou moci ponechat na vnitrostátní úrovni do roku 2018.

Jakkoli původní návrh Komise předpokládal úplnou harmonizaci způsobu označování vín, ochrana zeměpisného označení a označení původu budou nadále patřit mezi nejdůležitější způsoby. Žádosti o označení původu nebo zeměpisné označení budou posouzeny stejným postupem jako potraviny podle nařízení Rady (ES) č. 510/2006, o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin. Uvedení moštové odrůdy a ročníku sklizně u všech vín bez označení původu nebo zeměpisného původu bude možné, pokud budou údaje na etiketě pravdivé. Členské státy však mohou omezit seznam moštových

¹⁰³ Kalkulace vychází ze současné prémie, která se navyšuje v roce 2008/2009 o 20%, v roce 2009/2010 o 10% a v roce 2010/2011 dosáhne současné úrovně prémie.

odrodních, které mohou být za určitých podmínek uvedeny. Týká se to odrůd, které se vzácně vyskytují na jejich území, nebo pokud by název odrůdy mohl být zaměněn s chráněným označením původu.

Zvyšování alkoholu v produktu doslazováním bude sice omezeno (viz Příloha č.4), ale zůstane legálním postupem v zemích a oblastech, kde se tradičně používá. Snížení těchto stropů o 0,5% v uvedených třech zónách bude možné v případě mimořádně nepříznivých klimatických podmínek, a to na základě žádosti podané Komisi, která bude muset žadateli sdělit své stanovisko do čtyř týdnů od podání žádosti.

Po schválení kompromisu v rámci politické dohody o reformě nastává druhá etapa reformy, ve které je nutné převést toto politické rozhodnutí do podoby nařízení Rady a následně vypracovat prováděcí předpisy ve formě nařízení Komise. Po tomto kroku bude muset dojít k novelizaci vinařských zákonů a prováděcích předpisů členských zemí. Celá reforma bude uváděna do praxe během let 2008 a 2009.

Shrnutí:

Cílem nedávno schválené reformy organizace trhu s vínem je především výraznějším způsobem než dosud omezit nadprodukcí vína, posílit konkurenceschopnost evropských vinařů na celosvětovém trhu, kde EU svoji vedoucí pozici pomalu ztrácí, a zjednodušit právní pravidla regulující vinohradnictví a vinařství na komunitární úrovni. Výsledkem reformního úsilí je politická dohoda uzavřená koncem roku 2007, na jejímž základě bude vypracováno příslušné nařízení Rady týkající se společné organizace trhu s vínem, které začne platit od 1. srpna 2008. Hlavními body schválené reformy je:

1. Zřízení národních finančních rámců, ze kterých budou financována veškerá opatření přijatá v rámci reformy (restrukturalizace vinic, modernizace výrobních postupů, atd.).
2. Postupně by mělo dojít k vykloučení 175 000 hektarů vinic s příslušnou finanční kompenzací. Z tohoto režimu však mohou být vyjmuty některé oblasti s ohroženým životním prostředím.
3. Práva na výsadbu vinic budou definitivně zrušena v roce 2015.
4. Bude umožněno uvést označení moštové odrůdy a ročníku sklizně u všech vín bez označení původu nebo zeměpisného původu.
5. Možnost zvyšování cukernatosti moštu zůstane zachována, s tím, že přípustný limit u každé vinařské zóny bude snížen o půl procentního bodu.

9. Závěr (shrnutí a úvahy de lege ferenda)

Vinohradnictví má nepochybně značný vliv na tvorbu krajiny a tím i na její přitažlivost pro návštěvníky. Krajinu osázenou vinicemi nalezneme v ČR jen na poměrně malé ploše území, o to více je toto území zajímavé a výjimečné, a tento fakt by měl podporovat prodej tuzemského vína a přitahovat turisty do těchto míst. Zájmem státu by tedy mělo být toto cenné území chránit, vytvářet pro její obhospodařovatele příznivé podmínky jak po stránce finanční, tak administrativní, aby tito zemědělci odvětví neopouštěli, anebo nepřecházeli na produkci jiných zemědělských plodin, což by specifický ráz krajiny mohlo ohrozit, a to i s ohledem na zájem státu na zachování osídlení venkova. Postavením vinohradnictví a vinařství v rámci zemědělského práva a práva životního prostředí se proto zabývám již v první kapitole této diplomové práce. O vybraných právních institutech týkajících se vinohradnictví a vinařství, které obsahují některé související zákony, pak pojednávám v závěru kapitoly 5.

Pěstování vína na našem území má již více jak tisíciletou tradici a první formy regulace právních vztahů vznikajících ve vinohradnictví a vinařství pocházejí již z konce 13. století (horenské právo). Ačkoliv mají tyto prameny práva již jen historickou povahu, jejich zkoumání může být důležité pro materiální prameny současného práva a posloužit při formování současné právní úpravy. Proto jsem do diplomové práce zahrnul také kapitoly věnující se stručné historii vinohradnictví a vinařství a vývoje právní úpravy v této oblasti.

Právní úprava vinohradnictví a vinařství na území ČR doznala po neutěšeném vývoji v poválečném období v polovině devadesátých let minulého století zásadní změny. Zákon o vinohradnictví a vinařství z roku 1995 etabloval vinohradnické a vinařské právo jako součást zemědělského práva v českém právním řádu. Přistoupení České republiky k Evropským společenstvím pak znamenalo přesun kompetence pro právní regulaci tohoto odvětví na příslušné orgány ES.

Prvořadým cílem této diplomové práce však není zkoumání historických pramenů vinohradnického a vinařského práva, nýbrž právní rozbor současné platné právní úpravy vinohradnictví a vinařství v České republice. Výklad se opírá zejména o zákon o vinohradnictví a vinařství a jeho prováděcí vyhlášky a objasňuje všechny podstatné části těchto právních norem, včetně právních institutů označování a klasifikace produktů, dozoru, právní odpovědnosti a sankcí za správní delikty na úseku těchto dvou souvisejících oborů. Pozice vinohradnického a vinařského práva v rámci zemědělského práva je dlouhodobě poměrně stabilní a postupem doby se stále upevňuje, neboť tento právní úsek je sice integrální

součástí zemědělského práva, ale má některá svoje specifika, která vyžadují zvláštní pozornost zákonodárce a určitým způsobem tuto právní oblast z obecného zemědělského práva vyčleňují podobně jako odvětví pěstování chmele.

Vzhledem k principu přednosti evropského práva před právem národním musí česká právní úprava vinohradnictví a vinařství respektovat skutečnost, že určité prameny evropského práva (nařízení) jsou přímo závazné jak pro státní, tak pro nestátní (soukromé) subjekty, aniž je třeba aktu jejich transformace do českého právního řádu. V tomto smyslu český zákon o vinohradnictví a vinařství upravuje jen některá specifika týkající se pouze ČR a v jiném odkazuje na komunitární právní předpisy.

Vinohradnictví a vinařství je jednou z mála oblastí tak důkladně právně propracovanou na komunitární úrovni. Legislativa ES je v této oblasti z větší části jednotná právě díky velkému množství nařízení Rady a Komise. Nejdůležitějším komunitárním právním předpisem regulujícím oblast vinohradnictví a vinařství je nařízení Rady (ES) č.1493/1999, na jehož právní rozbor jsem se zaměřil v kapitole 4. Toto nařízení, ale i mnohá další umožňují evropským vínům uchovat si vlastní národní identitu a snaží se ji v mnoha případech podporovat. Z těchto důvodů je výhodné, aby národní právní úprava využila všech možností, které jí nařízení dávají, a snažila se aplikovat komunitární úpravu s ohledem na specifické národní poměry. V tomto směru lze jen doporučit, aby česká právní úprava z pohledu *de lege ferenda* byla v maximální možné míře komplexní a také zohlednila ve větší míře vztah vinohradnictví a krajiny tvorby. Ta současná je totiž roztržena do několika právních předpisů, což její přehlednost do jisté míry komplikuje, zejména pro drobné vinaře.

Pro nastínění dopadu právní regulace odvětví vína na komunitární úrovni na jednotlivé členské státy EU a vztahu národních právních úprav k přímo aplikovatelným evropským nařízením jsem do práce zařadil kapitolu 6, která se podrobně věnuje rakouské právní úpravě vinohradnictví a vinařství. Vybral jsem záměrně tuto zemi, která s naší vinařskou oblastí Morava přímo geograficky sousedí, je zařazena do stejné vinařské zóny B jako převážná část našich vinic a má tedy podobné výchozí podmínky pro rozvoj tohoto odvětví. Následující kapitola pak metodou komparace postihuje některé odlišnosti právní úpravy v ČR a v Rakousku.

Na základě takto provedené komparace a právního rozboru lze konstatovat, že obě právní úpravy jsou obsahově srovnatelné a výrazně se neliší, neboť obě jsou určovány stejnými nařízením ES. Nicméně rakouská právní úprava je v mnoha ohledech inspirativní, a to nejen pokud jde o přehlednost a koncentrovanost právní úpravy celého odvětví do jediné

právní normy na úrovni zákona, ale i péčí, která je věnována institucím zajišťujícím plynulý chod a odpovídající rozvoj celého odvětví od výzkumu a množení pěstebního materiálu po marketing a cílenou propagaci finálních produktů na domácím i zahraničním trhu.

Ačkoliv se v ČR setkáváme s určitým odporem k plánování hospodářství (s ohledem na vývoj před rokem 1989), je zcela zřejmé, že bez jasné koncepce komplexní podpory českého vinohradnictví a vinařství nelze do budoucna ekonomiku tohoto odvětví budovat, natož efektivně rozvíjet, a to zejména v „tržním“ prostředí EU. Žádoucí by proto bylo, uvědomit si s ohledem na přírodní předpoklady a více jak tisíciletou tradici našeho vinařství výhody naší severní vinařské oblasti a pokusit se na zahraničních trzích prorazit se specifickými produkty jako jsou například přírodně sladká vína (ledová, slámová) nebo aromatická vína a využít tak odlišné charakteristiky tuzemských vín od zahraničních. Expanze na zahraniční trhy však vyžaduje výraznou morální i materiální pomoc státu. V tomto ohledu je zapotřebí připomenout výše zmíněný stále nenaplněný stav u kategorie vín VOC, protože stávající výklad zákona vznik funkčního a smysluplného VOC prakticky neumožňuje. S tím kontrastuje na druhé straně vysoký počet soutěží vín uznaných Ministerstvem zemědělství ČR (již přes 20), jejichž hlavním cílem je zvýšit odbyt vítězných vín uvedením příslušného ocenění na etiketě, což při takovém počtu soutěží zřejmě postrádá smysl. Rakousko produkuje trojnásobné množství vína než ČR a počet jím uznaných soutěží nedosahuje ani čísla 20.¹⁰⁴

Uváděné připomínky míří spíše do sféry politického rozhodování, neboť v oblasti českého práva je šance na změny minimální, vzhledem k nutnému souladu české právní úpravy s komunitárním právem, které tuto oblast upravuje dosti vyčerpávajícím způsobem. V tomto směru tedy nelze po českých zákonodárcích žádat nějakou zásadní změnu současné podoby právních předpisů v oblasti vinohradnictví a vinařství a je třeba maximální úsilí vynaložit na příslušné změny na komunitární úrovni. Zde by se jevilo jako účelné prosazování osvobození drobných vinařů od administrativních povinností (podávání prohlášení) nebo rozšíření programu restrukturalizace vinic i na sklepní hospodářství. O probíhající reformě společné organizace trhu s vínem, při jejíž přípravě bylo možné tyto požadavky prosazovat, je pojednáno v kapitole 8.

V této souvislosti je třeba připomenout, že se v rámci této reformy podařilo prosadit většinu návrhů, které Česká republika podporovala (zachování doslazování moštu sacharosou, zrušení systému destilace vína a zachování zákazu mísení vín ES s víny ze třetích zemí). Navíc se díky dobré koordinaci postupů Ministerstva zemědělství ČR, Státního zemědělského

¹⁰⁴ Tomšík, P.: Perspektivy vývoje a návrhy opatření politiky vinohradnictví a vinařství v ČR, MZLU Brno, 2007, s. 44.

intervenčního fondu, Svazu vinařů ČR a stálého zastoupení ČR při EU podařilo vyjednat navýšení finančních prostředků na restrukturalizaci vinařského sektoru v příštím rozpočtovém období EU. Záleží teď na samotných vinařích, jak kvalitní projekty se jim podaří zpracovat a jak těchto vyčleněných prostředků, které jsou poskytovány na základě nařízení vlády č.245/2004 Sb., využijí. Na vypracované a schválené projekty mohou čerpat až 75%, respektive v metropoli maximálně 50% celkových nákladů. Získané prostředky pomohou zvýšit konkurenceschopnost českého a moravského vinařství, což je v souladu s cíli probíhající reformy sektoru vína.

Stinnou stránkou současné právní úpravy vinohradnictví a vinařství je problém kompatibility ustanovení vinařského zákona týkajícího se tzv. malovinařů a jejich osvobození od určitých administrativních povinností s evropským právem, tedy vzniku nežádoucího právního stavu, kdy se náš vinařský zákon dostává do rozporu s přímo aplikovatelnou normou komunitárního práva. Jediným východiskem z takové situace je další dílčí úprava našeho zákona a v rámci reformy trhu s vínem jednání na úrovni EU o možnostech úlev pro tyto drobné vinaře. Jistě ve všech ohledech průchodným řešením by bylo zjednodušení formulářů pro jednotlivá prohlášení a umožnění jejich podávání elektronickou cestou formou jediného formuláře s více alternativami (třeba přes Portál farmáře), avšak bez elektronického podpisu¹⁰⁵, například jen na základě přidělení hesla. V tomto ohledu lze využít zkušeností sousedního Rakouska.

Ve sféře podpor lze dále poukázat na neomluvitelné selhání Ministerstva zemědělství ČR při přípravě a podání Programu pro integrovanou produkci hroznů a vína v ČR na léta 2007 až 2013. Návrh musel být dodatečně upraven, a tím se posunulo čerpání evropských dotací o jeden rok, čímž byli pěstitelé ochuzeni o více než půl miliardy korun. Ani upravený program však nestaví české vinaře do rovnoprávného postavení s jejich kolegy v sousedních členských státech EU, neboť sazba náhrad za integrovanou produkci hroznů nedosahuje ani dvou třetin sazby v sousedním Rakousku (v případech vyšší svažitosti vinic je sazba poloviční oproti sazbě rakouské).¹⁰⁶ Stát by se tedy měl vůči tuzemským vinařům chovat zodpovědně a spravedlivě, aby měli stejné podmínky jako jejich rakouští kolegové, a to tím spíše, že jde o prostředky z převážné části z EU a nikoliv národní. Pokud vláda nemůže zajistit dofinancování podpor plynoucích z EU z národních prostředků, měla by prosazovat co nejrychlejší zrušení všech dotací v tomto sektoru v celé EU, aby naši vinaři nebyli na jednotném trhu stále diskriminováni.

¹⁰⁵ Jeho vyžadování je z pohledu vinařů diskriminací, neboť v jiných členských státech se nevyžaduje.
¹⁰⁶ Sedlo, J.: Rozdíl v přístupu k vinařům v Evropské unii a v České republice, Vinařský obzor, č. 3/2007, s. 86.

De lege ferenda by národní dotace měly směřovat především na podporu šlechtění révy, na kombinovanou z větší části z evropských peněz financovanou podporu pěstitelům v systému kontrolovaného ekologického vinohradnictví a integrované produkce hroznů. maximální využití evropských dotací na restrukturalizaci vinohradnictví a likvidaci přestárých vinic. Žádoucí by pak byla i určitá forma podpory podnikatelům, kteří by otevřeli vinné sklepy pro turisty na budovaných vinařských stezkách.

I nadále by měla probíhat intenzivní propagace jakostního vína z ČR na domácím trhu. finanční podpora účasti našich vín na soutěžích v zahraničí a podpora prezentace našich vín v zahraničí. Těmto aktivitám se věnuje Vinařský fond a Státní zemědělský intervenční fond. Musí být i nadále posilováno povědomí veřejnosti o třídění vín podle zákona o vinohradnictví a vinařství, a tak by měla růst poptávka po vínech vyšší kvality. Do budoucna, vzhledem k uskutečněným změnám v odrůdové skladbě ve prospěch modrých odrůd v souladu s poptávkou (již téměř 40% osázených ploch) a liberalizaci výsadbových práv po skončení schválené reformy trhu s vínem (od roku 2014), je určitá šance na zvětšení viničních ploch a zvýšení samozásobení domácího trhu a snížení dovozu vín. V ČR totiž existují kapacity pro samozásobení ze 70%, přičemž však stávající produkce uspokojuje domácí trh jen z 55%.¹⁰⁷

K celkovému pozvednutí vinohradnictví a vinařství by přispělo zřízení státního výzkumného ústavu vinařského, jehož působnost by sahala od ekonomické sféry (podnikání v tomto oboru, rentabilita sektoru) přes pěstování révy (ověřování a objevování nových, účelnějších pracovních postupů a způsobu vedení) až po zpracování hroznů (zkoušení nových metod ošetřování produktů). Taková instituce v oboru chybí a výzkum je v dnešní době nositelem úspěchu při expanzi na trhu i při zvyšování vývozu. V České republice také chybí komplexní vinařské poradenství a státní systém podpory zemědělského poradenství stále nevyhovuje zvláštnostem vinařství. Opět je možné využít příklad ze sousedního Rakouska v podobě spojení Vyššího spolkového učiliště a Spolkového úřadu pro víno a ovocnářství v Klosterneuburgu, který má dlouholetou tradici.

Pokud jde o vztah jiných zákonů k vinohradnictví a vinařství, bylo by jistě prospěšné narovnat vztahy majitele vinice jako stavby podle stavebního zákona, který však nemusí být zároveň majitelem půdy (pozemku), a majitele půdy (pozemku), který je podle zákona o půdě automaticky majitelem porostu nacházejícího se na této půdě, a to změnou zákona o půdě. Při současném právním stavu totiž hrozí, že právnická či fyzická osoba, která provede na své náklady a ve smluvním vztahu s majitelem pozemku výstavbu vinice, o tuto vinici přijde

¹⁰⁷ Tomšík, P.: Perspektivy vývoje a návrhy opatření politiky vinohradnictví a vinařství v ČR, MZLU Brno, 2007, s. 25.

například v důsledku dědění pozemků. Ku prospěchu věci by byla také změna živnostenského zákona v tom smyslu, aby bylo možné ubytování turistů v rámci ekoturistiky v prostorách vinných sklepů a možnost podávat v těchto prostorách studená jídla a nealkoholické nápoje. To znamená vypracovat právní předpisy pro výčep vína pod víchem, které by umožnily podnikat drobným vinařům, aniž by museli splňovat složité předpisy pro pohostinskou živnost. Určitým vzorem by v této oblasti mohly být předpisy pro výčep vína pod víchem v Rakousku, které se v 16. a 17. století uplatňovaly i na území Čech a Moravy.

Lze říct, že současná česká legislativa upravující odvětví vína je až na výše zmíněný případ malovínaře nejen harmonizována s předpisy ES, ale do značné míry již odpovídá i zájmům samotných domácích pěstitelů a výrobců vína, avšak s výše uvedenými výhradami. Na základě provedeného rozboru a hodnocení současné právní úpravy vinohradnictví a vinařství je možné konstatovat, že Česká republika poměrně dobře využila danou míru volnosti a prostor pro vlastní právní úpravu těch záležitostí, které předpisy ES neupravují, nebo kde ukládají povinnost či poskytují možnost členským státům danou problematiku upravit samostatně, a přizpůsobila národní právní úpravu v dostatečné míře zdejšímu charakteru vinohradnictví a vinařství.

Seznam použité literatury

Odborná právnická a vinařská literatura:

1. Čepička, J., Vajčner, P., Hýbner, F., Neugebauer, G.: Vinařství ČR a Rakouska: Šance a perspektivy EU. Ústav zemědělských a potravinářských informací. Praha 2003.
2. Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí. 2. vydání, C.H. Beck, Praha 2007.
3. Damohorský, M., Smolek, M.: Zemědělské právo: učební pomůcka. IFEC, Praha 2001.
4. Forrest, T.: Všechno, co potřebujete vědět o víně. 1. vydání, Ottovo nakladatelství. Praha 2004.
5. Hrabětová, S.: Situační a výhledová zpráva, réva vinná a víno. Ministerstvo zemědělství České republiky, Praha 2007.
6. Kraus, V., Foffová, Z., Vurm, B., Krausová, D.: Nová encyklopedie českého a moravského vína, 1.díl. Praga Mystica, Praha 2005.
7. Kraus, V., a kol.: Réva a víno v Čechách a na Moravě. Radix, Praha 1999.
8. Mařík, K.: Cesty za moravským a českým vínem. 2. vydání, Professional Publishing, Praha 2006.
9. Tomšík, P., Sedlo, J.: Perspektivy vývoje a návrhy opatření politiky vinohradnictví a vinařství v České republice. 1. vydání, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Brno 2007.
10. Otáhal, J.: Podnikatelské minimum pro vinohradníky a vinaře po vstupu do Evropské unie. 2. vydání, Orac, Praha 2004.
11. Pátek, J.: Zrození vína. Jota, Brno 2000.
12. Sedlo, J., a kol.: Vinařský slovník, Radix, Praha 2002.
13. Urban, J., Šarapatka, B., a kol.: Ekologické zemědělství: učebnice pro školy a praxi. 1.díl (Základy ekologického zemědělství, agroenvironmentální aspekty a pěstování rostlin). 1. vydání, Ministerstvo životního prostředí ČR, Praha 2003.

Časopisy a jiné publikace:

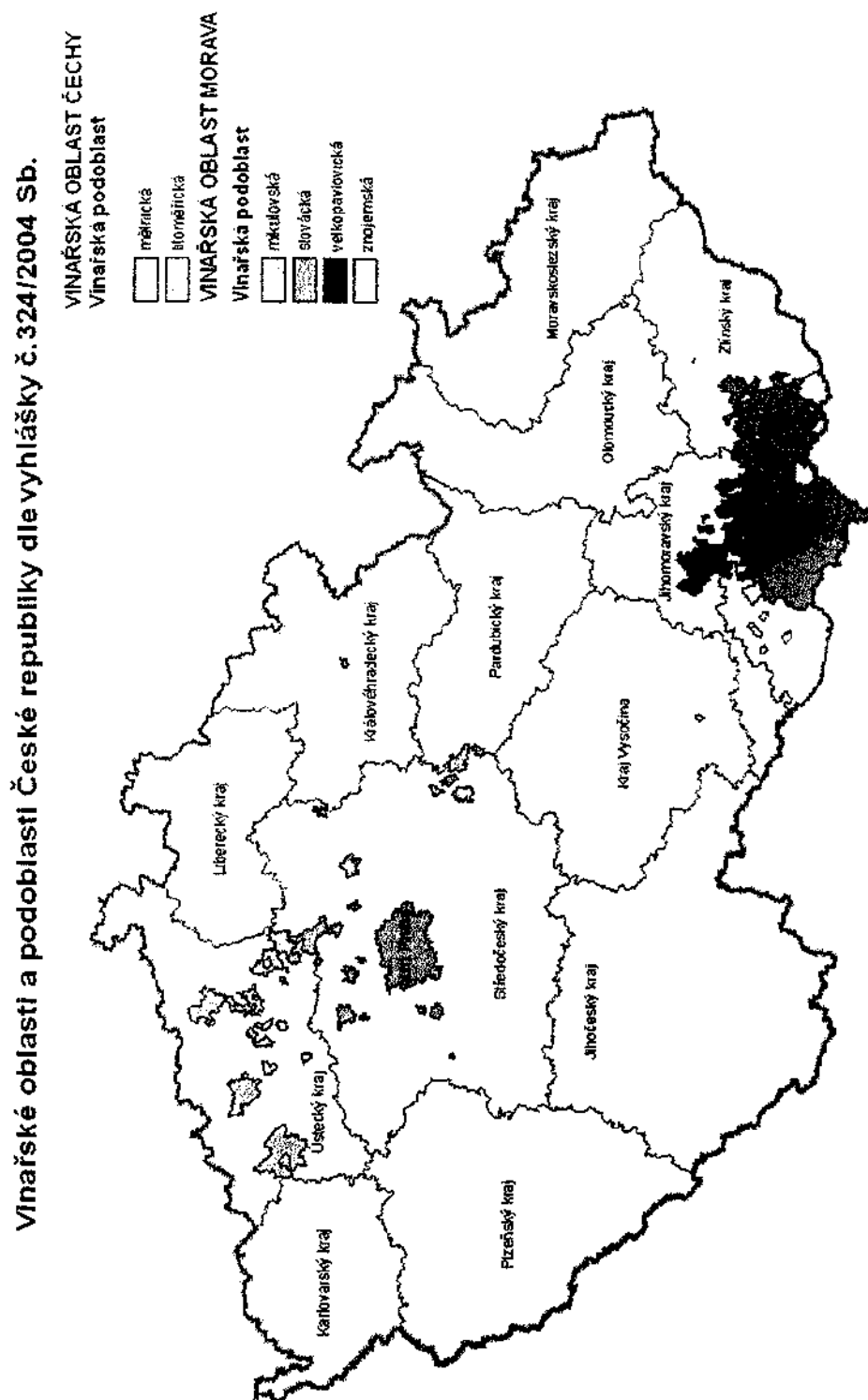
1. Směrnice integrované produkce hroznů, Svaz integrované produkce hroznů. Brno 2007.
2. Vinařská ročenka 2007. ročník I., Ing. Petr Baštan – vydavatelství ve spolupráci se Svazem vinařů ČR, ISBN 978-80-903275-8-0.
3. Vinařský obzor, ročník 2006.
4. Vinařský obzor, ročník 2007.
5. Vinařský obzor, ročník 2008.
6. Potravinářská revue – odborný časopis pro výživu, výrobu potravin a obchod. č.1/2008, ISSN 1801-9102.

Internetové stránky:

1. <http://bundeskehlereiinspektion.at>
2. <http://www.europa.eu.int>
3. <http://www.mze.cz>
4. <http://www.ukzuz.cz>
5. <http://www.vinarskyfond.cz>
6. <http://www.weinausoesterreich.at>

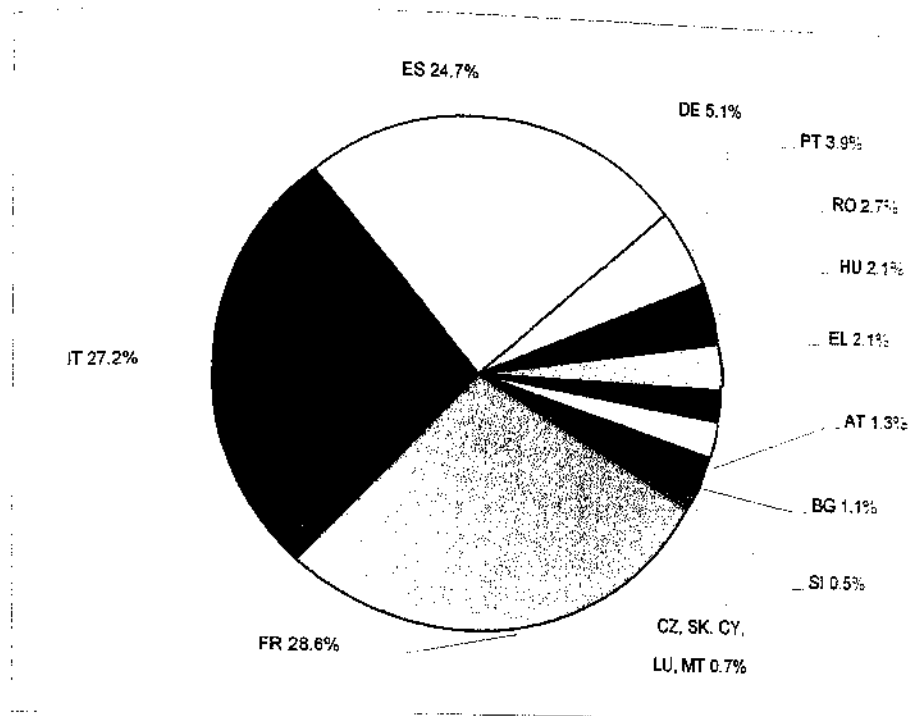
Přílohy

Příloha č. 1: Vinařské oblasti a podoblasti ČR

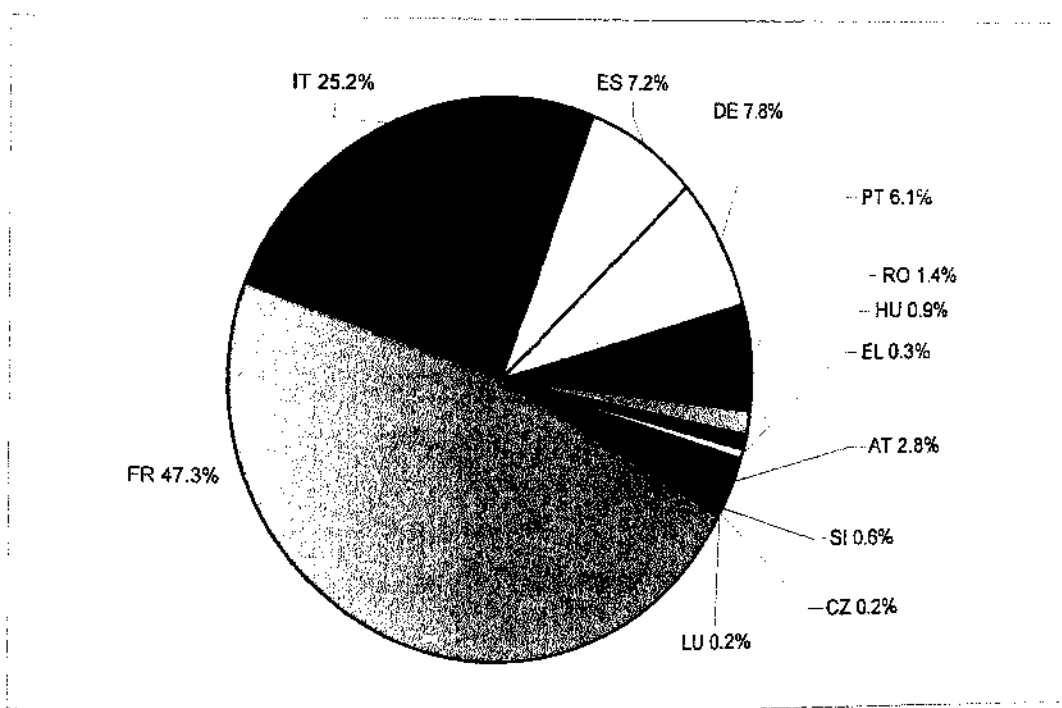
Zdroj: Situační a výhledová zpráva réva vinná a víno, Odbor rostlinných komodit MZe ČR, Praha, 2007., s. 76.

Příloha č. 2: Objem produkce vína jednotlivých členských států (EU-27) – průměr 2002-2006

Zdroj: Eurostat.

Příloha č. 3: Hodnota produkce vína jednotlivých členských států (EU-27) – průměr 2002-2006

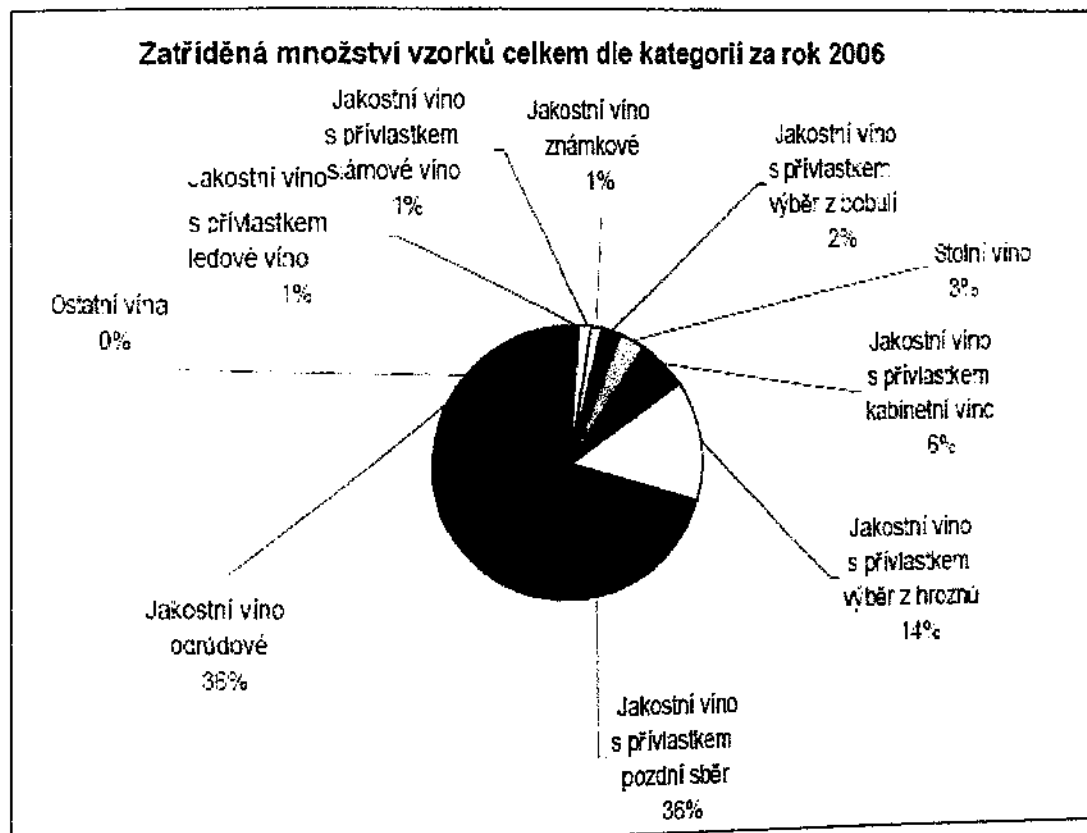
Zdroj: Eurostat.

Příloha č. 4: Limity zvyšování alkoholu v produktu doslazováním podle reformy společného trhu s vínem

	v současnosti	od roku 2009/2010
Zóna A	3,5 %	3,0 %
Zóna B	2,5 %	2,0 %
Zóna C ¹⁰⁸	2,0 %	1,5 %

Zdroj: Tisková zpráva ze 2841. zasedání Rady Zemědělství a rybolov, Brusel 17.-19.12. 2007.

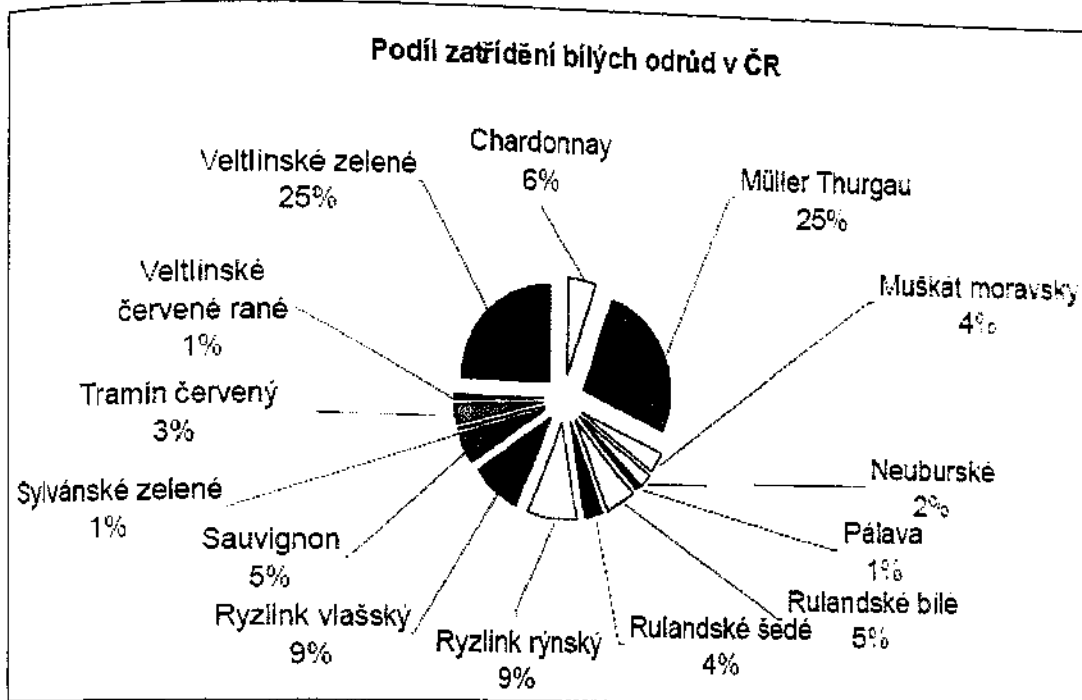
Příloha č. 5 : Zatříděná množství vzorků celkem podle kategorií za rok 2006

Zdroj: Hrabětová, S.: Situační a výhledová zpráva, réva vinná a víno. Ministerstvo zemědělství ČR, Praha 2007, s. 21.

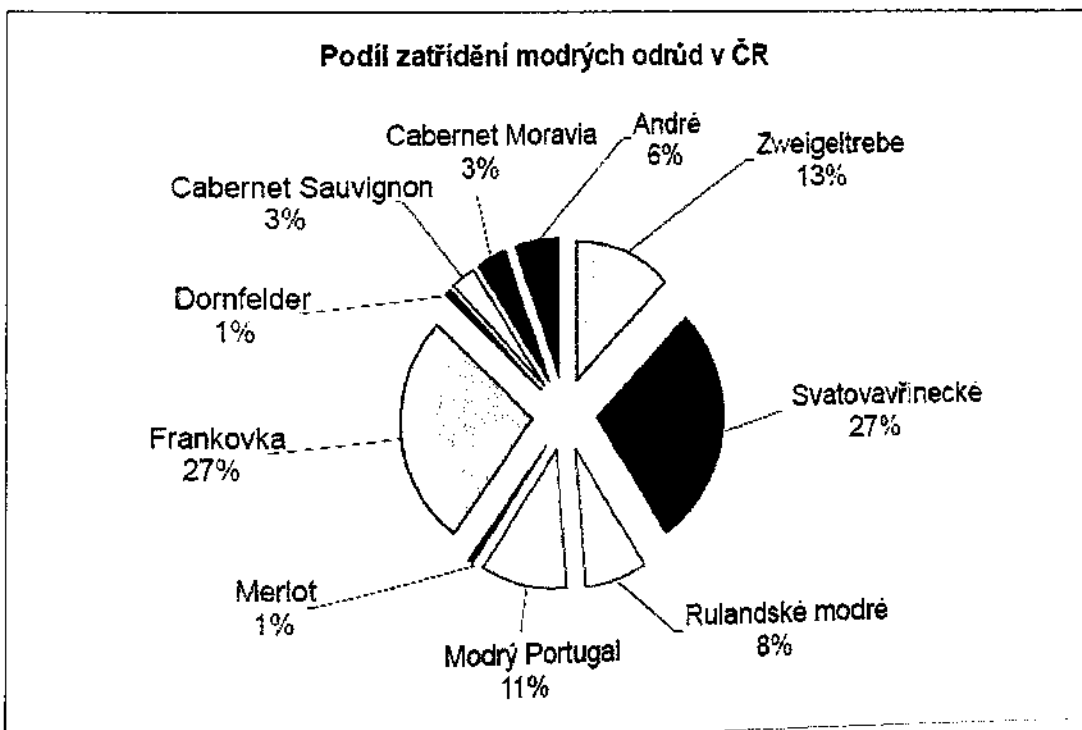
¹⁰⁸ Zóny C I a) a C I b) podle stávající úpravy jsou přeskupeny do jediné zóny C.

Příloha č. 6 : Podíl zařídění bílých odrůd v ČR v roce 2006

Zdroj: Hrabětová, S.: Situační a výhledová zpráva, réva vinná a víno. Ministerstvo zemědělství ČR, Praha 2007, s. 22.

Příloha č. 7: Podíl zařídění modrých odrůd v ČR v roce 2006

Zdroj: Hrabětová, S.: Situační a výhledová zpráva, réva vinná a víno. Ministerstvo zemědělství ČR, Praha 2007, s. 22.